

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka
(2)\Silverberg_Robert-Dolu_k_Zemi.PDB

PDB Name: Silverberg_Robert-Dolu_k_Zemi
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 1.9.2003
Modification Date: 1.9.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Robert Silverberg
DOLŮ K ZEMI

Kdo ví, zda duch lidských synů stoupá vzhůru a duch zvířat sestupuje dolů k zemi?
Kazatel 3:21

JEDNA

Nakonec se na Holmanův svět přece jen vrátil. Sám si nebyl jist, proč vlastně. Nazýváme to neodolatelým nutkáním; nazýváme to sentimentalitou; nazýváme to hloupostí. Gundersen se na to místo nikdy vrátit nehodlal. A přesto byl tu, připravoval se na přistání a měl ji před sebou na obrazovce, dost blízko, aby se mohl natáhnout a sevřít ji v dlaní, planetu o málo větší než Země, planetu, jež ho stála nejlepších deset let jeho života, planetu, na níž se dozvěděl věci o sobě samém, které doopravdy vědět nechtěl. Signální světlo ve společenské místnosti se rozzářilo rudé. Loď měla zakrátko přistát. Gundersen se navzdory všemu vracel zpátky.

Viděl před sebou mlžný rubáš zakrývající mírné oblasti a velké sněhové čepice roztahující se daleko od pólů, viděl nepravidelný modročerný pás parných tropů. Vzpomínal, jak planoucím soumrakem projížděl Mořem prachu, vzpomínal na tiché, ponuré cesty po řekách zakrytých klenbou šelestících dýkovitých listů, vzpomínal na zlaté koktejly, které popíjel za Noci pěti měsíců na verandě stanice v džungli se Seenou po boku, a nildoror troubící v porostu. To všechno bylo už velice dávno. Teď už zas převzali vládu nad Holmanovým světem nildoror. Gundersen se s tím smířoval jen velice těžce. Možná to byl ten pravý důvod, proč se sem vracel: podívat se, jak si nildoror vedou.

"Upozornění pro cestující ve společenské místnosti," ozval se hlas 7. reproduktoru. "Za patnáct minut vstoupíme na oběžnou dráhu kolem Belzagoru. Připravte se prosím k návratu do ochranných sítí."

Belzagor. Tak se teď ta planeta nazývá. Domorodé jméno, slovo jazyka nildoror. Gundersenovi to připadalo stejně zlověstné, jako něco z asyrské mytologie. Samozřejmě, slovo bylo změněno lidskou výslovností; když ho vyslovil některý nildor, znělo spíš jako Bllls'grr. Ale přece jen to byl Belzagor. Mohl zkusit nazývat tu planetu jménem, které teď nosila, bylo-li to třeba. Snažil se nikdy bezdůvodně neurážet cizí bytosti.

"Belzagor," řekl. "Zní to skoro smyslně, že? Krásně se to válí po jazyku."

Párek turistů poblíž něj přikývl. Ochotně souhlasili s čímkoliv, co Gundersen prohlásil. Muž, otlý, bledý a příliš teple oblečený, řekl: "Když jste tu byl naposledy, nazývali to tu ještě Holmanův svět, že?"

"Ano," přisvědčil Gundersen. "Ale to bylo ještě ve starých dobrých imperiálních časech, kdy si Pozemšťan nazýval planety, jak se mu zlíbilo. To už je teď pryč."

Turistova žena sevřela rty do úzkých odkrvených linek. Gundersen cítil jistou škodolibou radost z toho, že ji pobuřuje. Po celou dobu cesty hrál těm turistům nedobrovolně roli Kiplinga - vystupoval jako bývalý koloniální úředník, který se jde podívat, jak si ta zatracená smečka domorodců vede, když si teď musí vládnout sama. Bylo to přehánění a zkreslování jeho skutečného postoje, ale občas mu dělalo radost nosit tuto masku. Turisté - bylo jich osm - k němu vzhlíželi se směsicí zbožné úcty a pohrdání, když se před nimi naparoval, velký snědý muž, v jehož rysech se zračila zkušenost s cizími světy. Neměli ho rádi pro to, jak před nimi vystupoval; ale věděli, že strádal, pracoval a lopotil se pod cizím sluncem, a v tom byla jistá romantika.

"Budete bydlet v hotelu?" zeptal se turista.

"Ne. Vydám se rovnou do džungle, k mlžným krajům. Podívejte se - tamhle, vidíte? Na severní polokouli, ten pruh oblačnosti zhruba uprostřed. Teplotní gradient je tady velice strmý: tropy a polární oblast spolu skoro sousedí. Mlha. Opar. Vezmou vás tam na výlet. Mám tam nějakou práci."

"Práci? Myslel jsem, že tyhle nové nezávislé světy byly vyjmuty ze zóny ekonomického využívání, takže -"

"Ne, není to obchodní záležitost," řekl Gundersen. "Je to osobní záležitost. Nevyřízená záležitost. Něco, co se mi nepodařilo udělat, když jsem tady byl služebně." Signální světlo se znovu rozzářilo, naléhavěji než předtím. "Omluvíte mě? Opravdu bychom se měli odebrat do ochranných sítí."

Odešel do své kabiny a připravil se na přistání. Zvláknovací trysky vyplivly pramínky rychletuhnoucí pěnové hmoty a obalily ho. Zavřel oči. Cítil, jak se do něj opřela síla decelerace, kuriózně archaický pocit, který se pojil se starými časy raného cestování vesmírem. Kosmická loď začala padat na planetu, zatímco se Gundersen houpal v ochranné síti,

zavěšený, chráněný před nejhoršími následky zpomalení.

Jediným kosmodromem na Belzagoru byl ten, který před více než sto lety postavili Pozemšťané. Nacházel se v tropech u ústí velké řeky vlévající se do jediného belzagorského oceánu. Maddenova řeka, Benjaminiho oceán - Gundersen ani neznal jejich jména v jazyce nildoror. Kosmodrom byl naštěstí vybaven systémem samočinné údržby. Přistávací maják byl řízen automatickým a vysoce renundovaným zařízením; homeostatický dozor udržoval povrch přistávacích drah v pořádku a okolní džungli ve stanovených mezích. O všechno se staraly stroje; bylo by pošetilé čekat, že kosmodrom převezmou nildoror, a nemožné držet si tu pozemský personál. Pokud Gundersen věděl, žila na Belzagoru pořád ještě asi slovka Pozemšťanů, kteří lam zůstali i po Všeobecném odstoupení, ale nebyli to lidé, kteří by byli schopni řídit kosmodrom. A navíc tu byla smlouva. Všechny administrativní funkce museli zastávat buďto nildoror, něho nikdo. Přistáli. Ochranná síť z pěnové hmoty se rozpustila. Vyšli ven z kosmické lodi. Vzduch páchl po tropech: úrodná vlhká půda, hniající listí, trus obyvatel džungle, vůně překrásných květů. Byl časný večer. Na nebi svítila dvojice měsíců. Stejně jako vždycky visela ve vzduchu hrozba deště; vlhkost patrně dosahovala 99%. Ale hrozba se skoro nikdy nevyplnila. V tropickém pásu byly průtrže mračen řídké. Voda se ze vzduchu jednoduše neustále vylučovala v drobných kapičkách a pokrývala vše maličkými mokřými korálky. Nad korunami stromů hula-gula rostoucích po okraji přistávací plochy zahlédl Gundersen záblesky vzdálené bouře. Letuška seřadila svých devět svěřenců. "Tudy, prosím," řekla stručně a zamířila s nimi k jedné z budov.

Z houští nalevo se vynořili tři nildoror a vážně se dívali na nově příchozí. Turisté překvapeně vydechli a začali si ukazovat. "Podívejte se! Vidíte je? Vypadají docela jako sloni! To jsou ti nili - nildoror?"

"Ano, nildoror," řekl Gundersen. Čpavý pach mohutných zvířat byl cítit přes celou mytínu. Býk a dvě krávy, pomyslel si, soudě podle velikosti jejich klů. Všichni tři byli přibližně stejně velcí, něco přes tři metry, a jejich temně zelená kůže prozrazovala, že pocházejí ze západní polokoule. Oči velké jako talířky se na něj upíraly s mírnou zvědavostí. Jedna ze samic vepředu pozvedla ocas a na zem s plesknutím dopadla hromádka kouřícího purpurového trusu. Gundersen zaslechl hluboké harmonické zvuky, ale na tu vzdálenost nebyl schopen říct, o čem nildoror mluví. Představte si je, jak řídí kosmodrom, pomyslel si. Představte si, jak vládnou planetě. Jenže oni to dělají. Oni to dělají.

Uvnitř budovy kosmodromu nikdo nebyl. Několik robotů, součást homeostatické sítě, opravovalo zeď na opačném konci, kde vegetace začala narušovat šedé plastické obklady; dříve nebo později džungle zničí vše v této části planety. Ale to byla jediná viditelná aktivita. Nebyla tu žádná celnice. Nildoror tento druh byrokracie nepěstovali. Nestarali se, co se dovází do jejich světa. Devět cestujících prošlo celní prohlídkou už před odletem ze Země; Země se naopak velice starala, co se na nevyvinuté planety vyváží. Nebyla tu ani cestovní kancelář a směnárna, žádný novinový stánek nebo jiné věci, které člověk obvykle najde na kosmodromu. Byl tam jen velký prázdný hangár, který kdysi, v době, kdy Holmanův svět patřil Zemi, sloužil jako nexus významné kolonie. Gundersenovi se zdálo, že všude kolem sebe vidí duchy těch dávno minulých dní: postavy v tropických khaki oblecích doručující zprávy, dozorce lodních nákladů mávající inventárními seznamy, počítačové techniky ověšené girlandami paměťových perliček, domorodé nosiče naložené zbožím pro vývoz. Teď bylo všude ticho. Několik opravářských robotů se pohybovalo pustou prázdnotou.

Letuška z kosmické lodi oznámila osmi cestujícím: "Váš průvodce tu bude každou chvíli. Vezme vás do hotelu a -" Gundersen se rozhodl, že půjde do hotelu také, třebaže jen na jedinou noc. Doufal, že ráno se mu podaří zajistit si dopravu. Pro svou cestu na sever neměl žádný konkrétní plán; měla to být více méně improvizace, průzkumná cesta do jeho vlastní minulosti.

Zeptal se letušky: "Bude tím průvodcem nildor?"

"Myslíte domorodce? Ale ne, je to Pozemšťan, pane Gundersene." Zalistovala ve složce potištěných papírů. Jmenuje se Van Beneker a měl tady být nejméně půl hodiny před přistáním naší lodi, takže nechápu, proč -"

"Van Beneker nikdy nebyl moc dochvilný," řekl Gundersen. "Ale už jde."

Brouk, ošuntělý a nahlodaný místním počasím, zastavil u otevřeného vchodu do budovy. Vylezl z něj menší zrzavý muž, ošuntělý a nahlodaný místním počasím stejně jako jeho stroj. Na sobě měl pomačkané pracovní šaty a lovecké boty, které mu sahaly ke kolenům. Vlasy už mu začínaly řídnout a prosvítala mu jimi opálená kůže na hlavě. Vešel do budovy, rozhlédl se a zamžoural. Oči měl světle modré a trochu hypertyreózní.

"Vane?" zavolal Gundersen. "Tady jsem, Vane."

Malý muž vykročil směrem k turistům. Ledabylým, mechanickým způsobem přitom deklamoval: "Chtěl bych vás všechny přivítat na Belzagoru, jak se dnes nazývá Holmanův svět. Jmenuji se Van Beneker a ukážu vám z této fascinující planety tolik, kolik mi zákony dovolují vám ukázat, a -"

"Ahoj, Vane," přerušil ho Gundersen.

Průvodce se podrážděně zarazil v půli věty. Znovu zamrkal a podíval se na Gundersena. Nakonec se zeptal: "Pan Gundersen?" Z tónu jeho hlasu bylo zřejmé, že tomu nemůže uvěřit.

"Jenom Gundersen. Už nejsem tvůj šéf."

"Ježíši, pane Gundersene. Ježíši, vy jste sem přiletěl na turistickou výpravu?"

"Ne tak docela. Mám v úmyslu podniknout výpravu vlastní."

Van Beneker se obrátil k ostatním. "Prosím, abyste mne na chvíli omluvili. Jen na několik minut." K letušce z kosmické lodi dodal: "To je v pořádku. Můžete mi je oficiálně předat. Přebírám za ně zodpovědnost. Jsou tady všichni? Jeden, dva, tři - osm. Správné. Dobře, ať si odnesou svoje zavazadla dozadu do brouka. A pak ať chvíli počkají. Hned budu u nich." Popadl Gundersena za loket. "Pořád tomu nemohu uvěřit, pane Gundersene. Nedovedete si představit, jak jste mě překvapil. Ježíši!"

"Jak se máš, Vane?"

"Mizerně. Jak jinak, na téhle planetě? Kdy jste vlastně odešel?"

"V roce 2240. Rok po odstoupení. Před osmi lety."

"Osm let. A co jste dělal pak?"

"Koloniální úřad mi našel práci na Zemi," řekl Gundersen. "Na nudu si stěžovat nemůžu. Teď si vybírám rok nastřádané dovolené."

"A chcete ji strávit tady?"

"Proč ne?"

"Proč?"

"Chci se vydat do mlžných krajů," řekl Gundersen. "Chci navštívit sulidoror."

"Kvůli tomu jste sem nepřišel," řekl Van Beneker. "Proč tam chcete jít?"

"Ze zvědavosti."

"V mlžných krajích si člověk jenom koleduje o malér. Víte, co se říká, pane Gundersene. Vám přece nemusím připomínat, kolik chlapů se tam pustilo a kolik z nich se nevrátilo." Van Beneker se zasmál. "Neříkejte mi, že jste se sem plahočil takovou dálku, jen abyste si pokecal se sulidoror. Vsadím se, že máte nějaký jiný důvod."

Gundersen neodpověděl. "A co tady děláš ty, Vane?"

"Většinou provádím turisty. Dostávám tak devět nebo deset skupinek za rok. Proletím se s nimi nad oceánem, pak jim ukážu kousek mlžných krajů, a pak si zaletíme nad Moře prachu. Je to docela hezký výlet."

"Ano."

"Zbytek času odpočívám. Hodně mluvím s nildoror a občas navštívím staré přátele na stanicích v džungli. Budete je znát všechny, pane Gundersen. Jsou to všechno lidi, co tu zůstali."

"A co Seena Royceová?" zeptal se Gundersen.

"Žije u vodopádů Šangri-la."

"Pořád vypadá stejně?"

"Myslím, že ano," řekl Van Beneker. "Máte v úmyslu vydat se do mlžných krajů tamtudy?" "Samozřejmě," odpověděl Gundersen. "Udělám si z toho takovou sentimentální pouť. Obejdu všechny stanice po cestě. Navštívím staré přátele. Seenu. Cullena. Kurtze. Salamona. Všechny, kteří tu zůstali."

"Někteří z nich jsou po smrti."

"Všechny, kteří tu zůstali," zopakoval Gundersen. Podíval se na malého muže před sebou a usmál se. "Teď se raději věnuj svým turistům. Můžeme si poklábosit večer v hotelu. Chtěl bych, abys mi vyprávěl o všem, co se tu přihodilo od chvíle, kdy jsem odešel."

"To nebude nic těžkého, pane Gundersene. To můžu udělat rovnou a jedním slovem. Rozklad. Všechno se tady rozpadá. Podívejte se na tamtu zeď."

"Chápu."

"A teď se podívejte na roboty, co ji opravují. Už se moc nelesknou, co? Také jdou pomalu k čertu. Když se podíváte zblízka, uvidíte, že se jim do trupů zažírá rez."

"Ale homeostáze -"

"Jistě. Všechno se pořád opravuje, i opravárenští roboti. Ale se systémem to jde z kopce. Dříve nebo později se rozklad dostane i do řídicích programů a pak už žádné další opravy nebudou a tehle svět se vrátí zpátky do doby kamenné."

Myslím opravdu do doby kamenné. A nildoror budou konečně spokojeni. Rozumím těm velkým parchantům stejně jako kdokoliv jiný. Vím, že se už nemůžou dočkat, až poslední památka po Pozemšťanech na tyhle planety shnije. Předstírají, jací jsou s námi kamarádi, ale celou tu dobu nás nenávidí, opravdu nenávidí, a -"

"Měl bys jít za turisty, Vane," přerušil ho Gundersen. "Začínají být neklidní."

DVĚ

Přišla karavana nildoror, která je měla dopravit z kosmodromu do hotelu - dva Pozemšťané na jednoho nildora; Gundersen jel sám a Van Beneker se zavazadly jel broukem. Tři nildoror, kteří se pásli na okraji přistávací plochy, se lině přidali ke karavaně a jiní dva se vynořili z porostu. Gundersena překvapilo, že nildoror jsou stále ještě ochotní sloužit Pozemšťanům jako dopravní zvířata. "Nevadí jim to," vysvětlil mu Van Beneker. "Rádi nám prokazují laskavosti. Zvyšuje to jejich pocit nadřazenosti. Koneckonců, naši váhu ani necítí. A nemyslí si, že by to bylo něco, za co by se měli stydět, když na sobě nechávají jezdit lidi."

"Když jsem tady byl, měl jsem dojem, že k tomu mají odpor," řekl Gundersen.

"Od našeho odstoupení neberou tyhle věci tak vážně. Na druhé straně, jak můžeme vědět, co si myslí? Chci říct, co si doopravdy myslí?"

Turisté byli představou jízdy na nildoror značně rozrušeni. Van Beneker se je pokoušel uklidnit vysvětlováním, že je to jeden z nejskvělejších zážitků, které jim Belzagor nabízí. Kromě toho, dodal, strojní výroba se na téhle planetě příliš nedaří a už nezůstal skoro žádný funkční brouk. Gundersen povzbudil vyčkávající nováčky tím, že názorně předvedl, jak se nasedá. Popleskal svého nildora po levém klu a tvor po sloním způsobu poklekl, opatrně se spouštěje nejprve na kolena předních nohou a pak zadních. Nildor vyhrbil ramena, až se mu na zádech vytvořila prohlubeň, ve které se člověk mohl pohodlně usadit, a Gundersen nastoupil, používaje jeho krátké, dozadu zahnuté růžky jako sedlovou hrušku. Kostěný hřeben, táhnoucí se až do poloviny nildorovy široké lebky, sebou začal cukat. Gundersen to vzal jako uvítací znamení; nildoror měli bohatou řeč posunků, k nimž používali nejen hřebenu, ale i dlouhého svalnatého chobotu a velkých, jakoby plisovaných uší. "Sššukh!" řekl Gundersen a nildor se zvedl. "Sedí se ti dobře?" zeptal se ho svým vlastním jazykem. "Ano, velice dobře," odpověděl Gundersen a při tom pocítil náhlou radost z toho, jak si

jeho rty vzpomněly na dlouho nepoužívaný jazyk.

Osm turistů ho poněkud váhavě a neohrabaně napodobilo a karavana vyrazila dolů podél řeky k hotelu. Pod klenbou stromů se míhaly tlumeně zářící nočnívky. Na obloze se objevil třetí měsíc a smíšené světlo všech tří se prodralo listovím a odráželo se od olejnaté hladiny rychle se ženoucí řeky po jejích levici. Gundersen se zařadil na konec průvodu pro případ, že by některý z turistů spadl. Sám zažil jen jediný neklidný moment, když jeho nildor zastavil a pak opustil zástup. Několikrát hrábl svými třemi kly v říčním korytu, aby si opatřil nějaký pamlsek, a pak se zařadil zpátky do průvodu. Za starých časů, pomyslel si Gundersen, by se něco takového nikdy nestalo. Nildoror nebylo dovoleno mít své vrtochy.

Jízda ho naplňovala uspokojením. Mírné houpání bylo docela příjemné a chůze nildoror byla dostatečně rychlá a přitom nebezpečná pro pasažéry. Skvělá zvířata, pomyslel si Gundersen. Silná, učenlivá a inteligentní. Skoro natáhl ruku, aby svého oře podrbl za ušima, ale na poslední chvíli ho napadlo, že by to mohlo působit nepřistojně. Nildoror jsou něco víc než jen trochu zvláště vypadající sloni, připomněl si. Jsou to inteligentní bytosti, dominantní forma života na této planetě, lidé - na to nesmíš zapomínat.

Po chvíli uslyšel burácení přibojů. Blížili se k hotelu.

Cesta se postupně rozšiřovala až se proměnila v mýtinu. Jedna z žen v přední části karavany ukázala do houští; její manžel se podíval naznačeným směrem a pokrčil rameny. Když Gundersen o chvíli později dojel na to místo, uviděl, co je zaujalo. Mezi stromy se krčily černé stíny, temné postavy se pohybovaly sem a tam. Ve stínu stromů byly sotva viditelné. Zatímco Gundersenův nildor procházel kolem, dvě z postav se oddělily od ostatních a přišly na okraj cesty. Byli to mohutní dvojnožci skoro tři metry vysokí, pokrytí silnou temně rudou kožešinou. Jejich masivní ocasy pomalu zametaly zelený podrost. Zpola zakryté oči přivřené i v šeru houští líně sledovaly průvod. Gumovité tapíři čenichy hlasitě větřily.

Žena se svižně obrátila ke Gundersenovi a zeptala se ho: "Co je to?"

"Sulidoror. Druhý druh. Přišli z mlžných krajů. Patří k severní rase."

"Jsou nebezpeční?"

"Tak bych to neřekl."

"Pokud ta zvířata pocházejí ze severu, co dělají tady?" chtěl vědět její manžel.

"Nejsem si jist," opáčil Gundersen. Zeptal se svého oře a dostal odpověď. "Pracují v hotelu," zavolal pak na manželský pár. "Hotelová posličky. Pomocníci v kuchyni." Připadalo mu divné, že nildoror přiměli sulidoror, aby sloužili v hotelu Pozenšťanů. Jako sluhové nebyli sulidoror využíváni ani před odstoupením. Ale tehdy byla samozřejmě k dispozici spousta robotů.

Hotel ležel přímo před nimi. Byl postaven na pobřeží, lesklá polokoule, jež zvenčí nevykazovala žádně známky rozkladu. Před odstoupením to byl podnik určený výhradně pro potřeby nejvyšších úředníků Společnosti. Gundersen v něm strávil hodně šťastných chvil. Teď sesedl a spolu s Van Benekerem pomohl dolů i ostatním turistům. U vchodu do hotelu postávali tři sulidoror. Van Beneker na ně mávl a sulidoror začali odnášet zavazadla z kufru brouka do hotelové haly.

Uvnitř Gundersen okamžitě zaznamenal příznaky postupujícího úpadku. Na okraji ozdobného zahradního pruhu kolem vnitřní zdi začínal narůstat koberec tygřího mechu a místy dosahoval až k dlážděné podlaze hlavní hotelové haly; Gundersen si všiml malých zubatých tlamiček které po něm dychtivě chňapaly, když šel kolem. Roboti, kteří zajišťovali údržbu hotelu, byli kdysi bezpochyby naprogramováni, aby mech udržovali za hranicemi zahrady, ale program se léty patrně trochu pozměnil, protože mechu teď bylo dovolováno, aby se vetřel i do nitra budov. Možná už tu ani žádní roboti nezůstali a sulidoror, kteří je nahradili, plnili své údržbářské povinnosti přinejlepším laxně. A bylo možno vyzorovat i jiné známky toho, že se lidem začíná vymykat vláda nad hotelem z rukou.

"Hoši vám ukáží vaše pokoje," řekl Van Beneker. "Až se ubytujete, můžete si zajít dolů na koktejl. Večeře se bude podávat asi za půl druhé hodiny."

Obrovský sulidor odvedl Gundersena do pokoje ve třetím podlaží, který měl výhled na moře. Veden silou zvyku Gundersen nabídl tvorovi minci, ale sulidor se na ni stěžl podíval a ani se nepokusil si ji vzít. Gundersenovi se zdálo, že z něj vyzařuje jakési napětí, vnitřní nepokoj, ale možná to byl jen důsledek jeho nadměrné obrazotvornosti. Za starých časů bylo sulidoror jen zřídka vidět mimo oblast mlh a Gundersen si na ně ještě nezvykl.

V jazyku nildoror se zeptal: Jak dlouho už pracujete v hotelu?" Sulidor neodpověděl. Gundersen jazyk sulidoror neznal, ale věděl, že každý sulidor hovoří stejně dobře jazykem nildoror jako svým vlastním. Opakoval svou otázku s mnohem pečlivější, výslovností. Sulidor se lesklými drápy podrbl v kožichu a neřekl nic. Nevšimavě prošel kolem Gundersena, zprůhlednil okenní stěnu, upravil atmosférické filtry a zase tiše odešel.

Gundersen se zamračil. Rychle se svlékl a vlezl si do očišťovače. Pronikavě bzučící vibrátory z něj odstranily špínu celodenní cesty. Vybalil si zavazadla a oblékl si večerní šaty, upnutou šedou tuniku a zrcadlově lesklé boty. Natáhnul si barvu vlasů k tmavší části spektra, takže se mu změnila z blond na takřka kaštanové.

Náhle se cítil velice unavený.

Právě přicházel do středních let; bylo mu sotva osmačtyřicet a cestování na něj obvykle nijak nepůsobilo. Odkud se tedy brala ta únava? Všiml si, že celé ty čtyři hodiny, které zatím strávil na planetě, se nachází ve stavu nepřirozeného napětí. Je ztuhlý, neuvolněný, napjatý - není si jist vlastními motivy k návratu, není si jist, zda je tady vítán, možná se dokonce cítí trochu provinile - to všechno mohlo přispět k jeho nervozitě.

Dotkl se vypínače a proměnil zeď pokoje v zrcadlo. Ano, obličej měl protažený; jeho lícní kosti, které vždy trochu vystupovaly, se teď rýsovaly jako čepele, rty měl bledé a čelo zbrázděné vráskami. Nosní dírký se mu znatelně chvěly. Gundersen zavřel oči a zkusil jedno z mentálních relaxačních cvičení. O třicet sekund později už vypadal lépe, ale řekl si, že něco k pití by to pořád ještě mohlo vylepšit. Vydal se dolů do hotelové haly.

Žádný z turistů tam ještě nebyl. Žaluzie byly vytaženy a on slyšel burácení moře a cítil jeho slanou vůni. Okraj pláže lemovala nepravidelná krajka nahromaděné soli. Byl příliv; bylo vidět jen vrcholky útesů lemuujících pobřeží. Gundersen se zahleděl přes měsíci ozářenou vodní hladinu až k temnému východnímu horizontu. Na obloze byly tři měsíce, stejně jako když tady byl svou poslední noc a loučil se s ostatními. A když bylo po oslavě, šel si uprostřed noci se Seenou zaplavat až na konec mělčiny, kde sotva dosáhli nohama na dno, a pak, když se vrátili na břeh, naží a pokrytí solí, milovali se spolu mezi skalisky, objímali se jako milenci, kteří vědí, že jsou spolu naposled. A teď se sem vrátil. Ucítil nával nostalgie tak silný, že až zavrával.

Když Gundersen přišel na Holmanův svět ve funkci asistenta šéfa stanice, bylo mu třicet let. Když ho opouštěl, byl šéfem sektoru a bylo mu čtyřicet. Prvních třicet let života mu teď připadalo jako nevýrazný prolog k desetiletí strávenému tady a posledních osm let jako prázdný epilog. Svůj život prožil na tomto tichém kontinentu obklopeném mlhou a ledem na severu, mlhou a ledem na jihu, Benjaminským oceánem na východě a Mořem prachu na západě. Po krátkou dobu řídil polovinu světa - alespoň když nebyl přítomen hlavní zmocněnec - a pak se ho tahle planeta zbavila, jako by nikdy ani neexistoval. Gundersen se odvrátil od okna a posadil se.

Objevil se Van Beneker, pořád ve své propoceně vytahané pracovní kombinéze. Přátelsky na Gundersena mrkl a začal se přehrabovat ve skříňkách za pultem. Jsem tu také barmanem, pane G. Co vám mohu nabídnout?"

"Alkohol," odpověděl Gundersen. "V jakékoli formě, kterou mi doporučíš."

"Dávku, nebo láhev?"

"Láhev. Mám rád tu chuť,"

"Jak myslíte. Ale já si raději šlehnu. Co se počítá je účinek, pane, účinek." Postavil před Gundersena prázdnou sklenici a podal mu láhev obsahující asi půl unce temně rudé kapaliny. Rum z vysočiny, místní produkt. Gundersen ho neochutnal už osm let. Láhev byla vybavena vlastním chladicím zařízením; Gundersen ho krátkým stisknutím palce aktivoval a mlčky se díval, jak se uvnitř tvoří ledové kostky. Když bylo pití patřičně vychlazené, nalil si ho do sklenice a rychle se napil.

"Je to ještě ze starých zásob," řekl Van Beneker. "Moc už toho nezůstalo, ale vím, že vy to dokážete ocenit." Přiložil si k levému předloktí ultrazvukový injektor. Zzz! a dávka alkoholu byla vstříknuta přímo do žíly. Van Beneker se zašklebil.

"Takhle účinkuje rychleji. Šnaps pro chlapa z dělnické třídy. Co? Co? Dáte si ještě rum, pane G?"

"Teď ještě ne. Raději se postarej o své turisty, Vane."

Turisté začali po párech plnit bar: nejprve Watsonovi, pak Mirafloresovi, Steinovi a nakonec Christopherovi. Zjevně čekali, že najdou bar praskající ve švech, plný ostatních turistů a číšníků v červených žaketech. Místo toho je čekaly loupající se plastické zdi, soniky, které už nefungovaly a byly pokryty pavučinami, prázdné stoly a nepříliš vlivný pan Gundersen zachmuřeně zírající do sklenice. Turisté si vyměnili podvedené pohledy. Tak kvůli tomuhle se plahočili všechny ty světelné roky? Van Beneker zamířil k nim a nabídl jim pití, drogy a ostatní zpříjemnění, které skýtaly omezené zdroje hotelu. Turisté se rozdělili do dvou skupin, usadili se u okna a začali se bavit tlumenými hlasy. V Gundersenově blízkosti se očividně necítili příliš dobře. Patrně cítili nesmyslnost rolí, jež tu hráli, rolí měkkých, dobře zaopatřených lidí, které nuda hnala do vzdálených koutů galaxie. Stein měl v Kalifornii genetický salón krásy, Miraflores síť kasin na Měsíci, Watson byl doktor a Christopher - Gundersen si nedokázal vzpomenout, co vlastně Christopher dělal. Něco v oboru finančnictví.

Paní Steinová řekla: "Tamhle na pláži jsou zase ta zvířata. Zelení sloni."

Všichni se podívali tím směrem. Gundersen naznačil, že chce další pití, a dostal ho. Zpocený a brunátný Van Beneker na něj mrkl a dal si druhou nitrožilní dávku. Turisté se začali pochechtávat. Paní Christopherová řekla: "To v sobě nemají ani kousek studu?"

"Možná si jen tak hrají, Ethel," řekl Watson.

"Hrají? No, jestli tomuhle říkáš hraní -"

Gundersen se naklonil dopředu a aniž vstal, vyhlédl oknem. Na pláži se pářil párek nildoror. Samice klečela v místech, kde byla vrstva soli nejsilnější a býk do ní pronikal zezadu, svíral její ramena a tlačil svůj střední kel proti kostěnému hřebenu na její hlavě. Hýžděmi při tom vyražel proti jejímu zadku. Turisté, kteří se hihňali a vyměňovali si nepříliš taktní poznámky, byli šokováni a vzrušeni zároveň. Ke svému vlastnímu překvapení si Gundersen uvědomil, že je šokován rovněž, ačkoli pářící se nildoror pro něj nebyli ničím novým; a když se z pláže ozvalo divoké orgasmické zařvání, odvrátil se. Byl v rozpacích a nevěděl proč.

"Nějak tě to vzalo," řekl Van Beneker.

"Tady by to dělat neměli."

"Proč ne? Dělají to, kde je napadne. Však víš, jak to u nich chodí."

"Přišli sem záměrně," zabručel Gundersen. "Aby se ukázali turistům? Nebo aby si je dobírali? Vůbec by si turisty neměli všimnout. Co se vlastně snaží dokázat? Ze jsou pouhá zvířata, řekl bych."

"Nerozumíš nildoror, Gundy."

Gundersen vzhledl, překvapený stejně Van Benekerovými slovy jako tím, že byl tak náhle degradován z 'pana Gundersena' na 'Gundyho'. Zdálo se, že se jeho překvapení přeneslo i na Van Benekera; rozpačitě zamrkal a začal si dlaní uhlazovat řídké vlasy.

"Nerozumím?" zeptal se Gundersen. "Poté, co jsem tu strávil deset let?"

"Promiň, ale myslím, žeš jim nerozuměl nikdy, ani když jsi tu ještě byl. Navštívil jsem s tebou spoustu vesnic, když jsem byl ještě tvým podřízeným. Pozoroval jsem tě."

"Proč si myslíš, žeš jim nerozumím, Vane?"

"Opovrhuješ jimi. Považuješ je za zvířata."

"To není pravda!"

"Ale je, Gundy. Nikdy jsi nepřipustil, že by vůbec mohli být inteligentní."

"To vůbec není pravda," opakoval Gundersen. Vstal a vzal si ze skříňky novou láhev rumu. Pak se vrátil ke stolu.

"Podal bych ti ji," řekl Van Beneker. "Stačilo říct."

"To je v pořádku." Gundersen si rum vychladil a zhluboka se napil. "Mluvíš nesmysly, Vane. Udělal jsem pro ty lidi, co bylo v mých silách. Pomáhal jsem jim, vedl je k civilizaci. Objednával jsem pro ně pásky, zvukové kapsle, kulturu po tunách. Prosadil jsem pro ně novou regulaci maximálního pracovního vyčerpání. Trval jsem na tom, aby moji lidé respektovali jejich práva dominantní domorodé civilizace. Já -"

Jednal jsi s nimi jako s velice inteligentními zvířaty. Nějako s cizími inteligentními lidskými bytostmi. Možná sis to ani neuvědomoval, Gundy, ale já ano a Bůh ví, že oni zrovna tak. Mluvil jsi s nimi spatra. Byl jsi k nim laskavý tím nejméně vhodným způsobem. Všechna tvoje starost, abys je pozvedl, abys je zdokonalil - kecy, Gundy, oni mají svou vlastní kulturu. Nestojí o naši!"

"Vést je byla moje povinnost," odpověděl Gundersen škrobeně. "Nebylo by k ničemu myslet si, že zvířata, která nemají ani svůj vlastní psaný jazyk, která -" Zděšen se zarazil.

"Zvířata," řekl Van Beneker.

"Jsem unavený. Možná jsem pil přes míru. Prostě mi to jen uklouzlo, Vane."

"Zvířata."

"Přestaň do mne rýt, Vane. Dělal jsem, co jsem mohl, a pokud to bylo špatné, je mi líto. Snažil jsem se dělat to, co jsem považoval za správné." Gundersen postrčil svou prázdnou sklenici dopředu. "Nalej mi další, ano?"

Van Beneker mu dolil a sám si dal další nitrožilní dávku. Gundersen přerušení rozhovoru uvítal a očividně stejně tak i Van Beneker, protože oba dva dlouho setrvali v zamyšleném tichu, vyhýbajíc se navzájem očima. Do baru vešel sulidor a začal sbírat prázdné sklenice, krče se při tom pod stropem navrženým pro lidskou výšku. Lidé, zaražení pohledem na divoce vyhlížejícího tvora pohybujícího se po místnosti, utíkali. Nildoror odešli. Jeden z měsíců zapadl na východě a zanechal po sobě ohnivou stopu na hladině moře. Gundersen si uvědomil, že už nezná ani jména měsíců. Nezáleželo na tom; jména, která dostaly od Pozemšťanů, už byla jen dávno mrtvou historií. Nakonec řekl Van Benekerovi: "Proč ses rozhodl, že tady zůstaneš i po odstoupení?"

"Cítil jsem se tady doma. Žil jsem tu pětadvacet let. Proč bych měl jít někam jinam?"

"Žádná rodinná pouta jinde?"

"Ne. A tady je to pohodlné. Společnost mi vyplácí penzi. Dostávám spopitné od turistů. Pak je tu plat z hotelu. To je dost na všechno, co potřebuju. Většinou potřebuju jen nějakou tu dávku do žíly. Tak proč bych měl jít pryč?"

"Komu patří hotel?" zeptal se Gundersen.

"Konfederaci nildoror západního kontinentu. Společnost jí ho předala."

"A nildoror ti vyplácí plat? Myslel jsem, že galaktickou monetární ekonomiku neuznávají."

"To je pravda. Dohodli se se Společností."

"Říkáš to tak, jako by hotel dál vedla Společnost."

"Pokud ho vůbec někdo vede, pak je to nejspíš Společnost," přisvědčil Van Beneker. "Ale zákony odstoupení příliš neporušují. Je tady jen jediný zaměstnanec. Já. Beru si svůj plat z toho, co turisté platí za ubytování. Zbytek utrácím za import z monetární sféry. Copak to nechápeš, Gundy, že je to jen velký vtíp? Je to rutina navržená tak, aby mi umožňovala opatřovat si šnaps, to je všechno. Tenhle hotel není po komerční stránce k ničemu. Společnost nemá na planetě žádné zájmy. Skutečně."

"V pořádku. V pořádku. Já ti věřím."

"Co hledáš v mlžných krajích?" zeptal se Van Beneker.

"Opravdu to chceš vědět?"

"Člověku líp ubíhá čas, když se vptává."

"Chci vidět obřad znovuzrození. Nikdy jsem ho neviděl, za celý ten čas, co jsem byl tady."

Van Benekerovy vypoulené modré oči se ještě víc vypouklily. "Proč nemůžeš mluvit vážně, Gundy?"

"Mluvim."

"Zahrávat si věcmi kolem znovuzrození je nebezpečné."

"Jsem připraven riskovat."

"Měl by sis o tom nejdřív promluvit s místními lidmi. Můj názor je, že bychom se do toho neměli míchat."

Gundersen si povzddechl. "Viděl jsi to někdy?"

"Ne. Nikdy. Nikdy jsem to vidět netoužil. Ať už sulidoror dělají v horách cokoli, ať si to dělají beze mne. Řeknu ti, s kým by sis o tom měl promluvit: se Seenou."

"Ona znovuzrození viděla?"

Její manžel."

Gundersen ucítil příliv zděšení. "Kdo je její manžel?"

"Jeff Kurtz. Tys to nevěděl?"

"Zatraceně, ne," zamumlal Gundersen.

"Nechápeš, co na něm viděla, co?"

"Nechápu, jak může žít s chlapem, jako je on. Tys mluvil o mém postoji vůči domorodcům! A přitom je tu někdo, kdo s nimi zachází jako se svým majetkem a -"

"Promluv si se Seenou u vodopádů Šangri-la. O znovuzrození." Van Beneker se zasmál. "Hraješ si se mnou, co? Víš, že jsem opilý, takže ze mě máš legraci."

"Ne. Vůbec ne." Gundersen se ztěžka zvedl. "Měl bych se teď jít trochu vyspat."

Van Beneker ho následoval ke dveřím. Ve chvíli, kdy se chystal vyjít ven, malý muž se k němu naklonil a řekl: "Viš,

Gundy, jak to nildoror před tím dělali venku na pláži - to nebylo kvůli turistům. To bylo kvůli tobě. Tohle je jejich představa o smyslu pro humor. Dobrou noc, Gundy."

TŘI

Gundersen vstal časně. Hlavu měl pozoruhodně čistou. Bylo krátce po úsvitu a nazelenalé slunce viselo nízko na nebi. Východní nebe nad oceánem: vítaný dotek pozemskosti. Zašel si dolů na pláž, aby si zaplavával. Vál mírný jižní vánek který po nebi přihnál několik beránků. Nožolisté stromy se prohýbaly pod tíhou ovoce; vlhkost byla vysoká, jako vždycky; v dálce nad horami, které se táhly paralelně s pobřežím, den cesty do vnitrozemí, burácely hromy. Gundersen přešel opatrně přes soli potažený písek a skočil šipkou do příboje. Podplaval první řadu vln a mocnými tempy zamířil k mělčinám. Byl odliv. Minul obnažený písečný práh a pak plaval dál, dokud nezačal cítit únavu. Když se vrátil ke břehu, uviděl, že si dva z turistů také přišli zaplavat. Christopher a Miraflores. Ostýchavě se na něj usmáli.

"Člověka to vzpruží," řekl. "Není nad slanou vodu."

"Tak proč nemohou pláž udržovat čistší?" zeptal se Miraflores.

Zasmušilý sulidor servíroval snídani. Místní ovoce, místní ryby. Gundersen cítil až nezdravou chuť k jídlu. Jako předkrm spořádal tři zlatozelené hořkáče, pak si odborně vykostil celou pavoučí rybu a naházet do sebe její sladké růžové maso tak rychle, jako by se účastnil závodů v jídlu. Sulidor mu přinesl jinou rybu a mísu falicky vyhlížejících lesních svíček. Gundersen se jimi pořád ještě zaměstnával, když vešel Van Beneker v čistém, ač značně obnošeném obleku. Vypadal nevyspale a rozpačitě. Místo aby si přisedl ke Gundersenovu stolu, stěží se usmál na pozdrav a šel dál.

"Posaď se se mnou, Vane," pozval ho Gundersen.

Van Beneker se zatvářil ještě rozpačtěji. "Po věčejší noci -"

"Zapomeň na to."

"Choval jsem se neomluvitelně, pane Gundersene."

"Trochu jsi přebral. Už o tom nemluvmě. In vino veritas. Také jsi mi v noci říkal Gundy. Klidně v tom můžeš pokračovat i ráno. Kdo chytal ty ryby?"

"Severně od hotelu je nainstalován automatický jez. Lápí je a odešle potrubím přímo do kuchyně. Bůh ví, kdo by nám tu připravoval jídlo, kdybychom neměli stroje."

"A kdo natrhal ovoce. Stroje?"

"To trhali sulidoror," odpověděl Van Beneker.

"Kdy vlastně začali sulidoror pracovat ve službách?"

"Asi tak před pěti lety. Možná před šesti. Myslím, že na to přišli nildoror. Pokud jsme z nich mohli dělat nosiče a živé buldozery, mohli oni udělat ze sulidoror hotelové poslíčky. Koneckonců, sulidoror jsou nižší druh."

"Ale vždycky mívali své vlastní vůdce. Proč souhlasili s tím, že budou sloužit? Co z toho mají?"

"To nevím," řekl Van Beneker. "Copak kdy někdo pochopil sulidoror?"

To je pravda, pomyslel si Gundersen. Ještě nikomu se nepodařilo odhalit smysl soužití dvou inteligentních druhů na této planetě. Sama přítomnost dvou inteligentních druhů byla proti obecné evoluční logice vesmíru. Jak nildoror tak sulidoror byli plně kvalifikovaní pro autonomní postavení svou schopností vnímání vysoce převyšující úroveň pozemských primátů; sulidoror byli značně inteligentnější než šimpanzi a nildoror byli ještě o mnoho chytřejší než oni. I kdyby nebylo nildoror, existence samotných sulidoror by v době silícího protikolonizačního hnutí donutila Společnost odstoupit od využívání planety. Ale proč dva druhy a proč ta podivná nevyslovená dohoda mezi nimi, mezi bipedními masožravými sulidoror vládnoucími mlžným krajům a kvadrupedními býložravými nildoror ovládajícími tropy? Jak to, že si svůj svět dokázali tak hladce rozdělit? A proč se toto rozdělení moci náhle zhroutilo - pokud se vůbec zhroutilo?

Gundersen věděl, že mezi těmi dvěma civilizacemi existovaly prastaré smlouvy, že existoval systém práv a zakáz, že se každý nildor vracíval do mlžných krajů, když přišel čas pro jeho znovuzrození. Ale nevěděl, jakou roli sulidoror skutečně hráli v životě a znovuzrození nildoror. Nikdo to nevěděl. Přiznával, že tato záhada byla jednou z věcí, která ho přivedla zpátky na Holmanův svět, na Belzagor - teď, když se oprostil od své dřívější zodpovědnosti a mohl svobodně riskovat svůj život pro uspokojení vlastní zvědavosti. Změna vztahů mezi nildoror a sulidoror, ke které - zdá se - došlo v tomto hotelu, ho znervózňovala; bylo dost těžké vztah pochopit, dokud byl statický. Samozřejmě, chování mimozemských bytostí nikdy nebyla jeho starost. Dneska už to nebyla ničím starost. A když muž nemá nic na starosti, obvykle si něco sám najde. Tak se pustil do pátrání a ostentativně se při tom vyhýbal označení slídění a špehování. Takto mu jeho návrat na tuto planetu připadal více jako dobrovolná záležitost a méně jako neodolatelné puzení, kterým - jak se obával - ve skutečnosti byl.

"- komplikovanější, než by si kdo myslel," řekl Van Beneker.

"Promiň, ale ušla mi většina toho, co jsi říkal."

"Na tom nezáleží. Hodně jsme tady teoretizovali. My, co jsme tu zůstali. Kdy vyrazíš na sever?"

"Spěcháš, aby ses mě zbavil, Vane?"

"Pouze se snažím plánovat, pane," odpověděl malý chlapík ukřivděně. "Pokud zůstaneš, budeme pro tebe muset

"zajistit stravu a -"

"Vyrazím po snídani. Pokud mi řekneš, jak se dostanu k nejbližšímu tábořišti nildoror, zajdu tam požádat o cestovní povolení."

"Dvacet kilometrů jihovýchodním směrem. Odvezl bych tě tam v brouku, ale pochop - turisté -"

"Nemohl bys mi domluvit nějakého nildora?" navrhl Gundersen. "Pokud by to bylo moc obtížné, myslím, že bych to

ušel i pěšky, ale -"

"Zařídím to," řekl Van Beneker.

Asi hodinu po snídani se objevil mladý nildorí samec, který, byl ochoten odvézt Gundersena do tábořiště. Dříve by mu Gundersen prostě vylezl na hřbet, ale teď cítil, že by bylo vhodné nejprve se představit. Člověk přece nežádá jinou inteligentní bytost, aby ho nesla dvacet kilometrů džunglí, pomyslel si, aniž by se pokusil alespoň o elementární zdvořilost.

"Jsem Edmund Gundersen prvního zrození," řekl, "a přeji ti radost mnoha znovuzrození, příteli mé cesty -"

"Jsem Srin'gahar prvního zrození," odpověděl nildor lhostejně, "a dekuji ti za tvé přání, příteli mé cesty. Sloužím-li ze své svobodné vůle a čekám na tvé příkazy."

"Musím hovořit s mnohokrátzrozeným nildorem a požádat ho o povolení k cestě na sever. Člověk který pracuje pro hotel, říká, že mne k jednomu takovému můžeš zavést."

"To mohu. Hned?"

"Hned."

Gundersen měl jediný kufr. Položil ho na nildorův široký zadek a Srin'gahar ho okamžitě zafixoval ocasem. Pak nildor poklekl a Gundersen přikročil k obřadu nasedání. Tuny silných svalů se zvedly a rozvázně vykročily k okraji pralesa. Bylo to, jako by se prakticky nic nezměnilo.

První kilometr putovali mlčky houstnoucím porostem hořkáčovníků. Pak Gundersen pochopil, že nildor nezačne mluvit, pokud nezačne on sám, a zahájil konverzaci poznámkou, že na Belzegoru strávil deset let. Srin'gahar odpověděl, že to ví; pamatoval si Gundersena ještě z dob vlády Společnosti. Povaha výslovnosti nildorův zbavila toto prohlášení veškerých podtónů a emocionálního zbarvení. Z táhlého nosového zabučení nebylo možné nijak vyčíst, zda se jedná o vzpomínku pro nildora příjemnou, nepříjemnou nebo lhostejnou. Gundersen by něco dokázal vyčíst z pohybů Srin'gaharových kostěných růžků, ale jelikož seděl na jeho zádech, bylo to takřka nemožné. Složitý systém neverbální komunikace nildorův nikdy nebyl zamýšlen pro dorozumívání s jejich pasažéry. A pokud Gundersen znal alespoň část z jejich gestikulace, v uplynulých osmi letech prakticky všechno zapomněl. Nildor mu však připadal vcelku zdvořilý.

Gundersen využil jízdy k procvičování svého nildorův. Až dosud si vedl docela dobře, ale při rozhovoru s mnohokrátzrozeným bude potřebovat veškerou verbální zručnost a trocha praxe nemohla škodit. Znovu a znovu říkal:

"Vyslovuji to správně, ano? Oprav mne, pokud ne."

"Mluvíš velice dobře," ujišťoval ho Srin'gahar.

Jazyk nildorův byl vlastně velice jednoduchý. Měl malou slovní zásobu a prostou gramatiku. Netvořila ho jednotlivá slova; byl složený, skládal se z fonémů spojovaných za sebe, takže pojem jako například 'dříve jmenovaný býložravec z klanu mého partnera' zněl jako dlouhé kolísavé zatroubení jen tu a tam přerušené krátkou odmlkou. Řeč nildorův byla pomalá a nezáživná a vyžadovala hluboké táhlé tóny, které Pozemšťané vyluzovali až z kořenů nosu; kdykoliv se Gundersen mohl přeorientovat z nildorův do kteréhokoliv pozemského jazyka, zachvátila ho rozjařenost podobná té, kterou by asi cítil akrobat, jenž by se dostal z Jupiteru na Merkur.

Srin'gahar používal stezky nildorův a starým cestám Společnosti se vyhýbal. Gundersen se tu a tam musel sklánět před nízkou visící větví a jednou se mu kolem krku ovinula chvějící se liána a sevřela ho jemným, křehkým, ale přesto děsivým stiskem. Když zhlédl, uviděl zduřeninu popínavé rostliny, rudou a nafouklou vzrušením z dotyku s Pozemšťanovou kůží. Vlhkost ovzduší brzy dostoupila vrcholu a kapičky mlhy začaly připomínat déšť; vzduch byl tak vlhký, že Gundersenovi začalo činit potíže dýchání a po těle mu stékaly potůčky potu. Všechno se na něj lepilo. Chvilí na to protnuli cestu Společnosti. Džungle ji pomalu pohlcovala a zahlazovala. Ještě rok a nezůstane po ní ani památka. Nildorově obrovské tělo vyžadovalo časté krmení. Každou půl hodinu zastavili a Gundersen sesedl, zatímco Srin'gahar přežvykoval větve keřů. Pohled na to vyvolával v Gundersenovi jeho dřímající předsudky tak silně, že se snažil nedívat se. Nildor po sloním způsobu natáhl chobot a serval spodní větvi z nízkého stromu, pak se jeho obrovská ústa otevřela a chumáč listů zmizel uvnitř. Svými třemi kly si pak Srin'gahar sloupil kus kůry jako zákusek. Velké čelisti se neúnavně pohybovaly sem a tam rozměňující a drtící potravu. My také nejsme zrovna hezci na pohled, když jíme, říkal si Gundersen v duchu, ale démon v něm útočil proti jeho toleranci a neustále ho přesvědčoval, že jeho společník je zvíře.

Srin'gahar nebyl příliš společenský. Pokud Gundersen nic neřikal, neřikal nic ani nildor; když se Gundersen na něco zeptal, nildor odpověděl zdvořile, ale co nejstručněji. Taková konverzace Gundersena brzy unavila, a tak většinou mlčeli. Ukolébán rytmem chůze obrovského stvoření, byl docela spokojen s tím, že byl bez námahy nesen parnou džunglí. Neměl žádnou představu o tom, kde je, a nedokázal ani říct, zda míří správným směrem, neboť koruny stromů nad jeho hlavou se spojovaly a vytvářely neproniknutelný baldachýn zastíňující slunce. Teprve když se nildor zastavil na svou třetí svačinu, poskytl Gundersenovi nečekané vodítko k jejich poloze. Náhle ostře odbočil z cesty a prošel několik metrů nejhustším porostem, drtěl svými nohama vegetaci, aby se zastavil před něčím, co dříve bývalo budovou Společnosti - před skleněnou kopulí, nyní zašlou časem a zarostlou popínavými rostlinami.

"Znáš ten dům, Edmund prvního zrození?" zeptal se Srin'Gahar.

„Co je to?"

"Hadí stanice. Tady jste sbírali šťávy."

Minulost se před ním náhle vztyčila jako hrozivý útes. V mysli mu vytanuly obrazy rozmazané jako z halucinací. Staré skandály, dávno zapomenuté nebo odsunuté do pozadí paměti, se znovu probudily k životu. To že byla hadí stanice, ta zřícenina? To bylo to místo tajných hříchů, svědek tolikerých pádů a ztracení? Gundersen cítil, jak se mu do tváří hrne krev. Slezl z nildorových zad a váhavě se vydal k budově. Na okamžik postál přede dveřmi a pak nahlédl dovnitř. Ano, bylo tam všechno to potrubí a hadice, ve kterých proudil extrahovaný jed, veškeré výrobní zařízení bylo stále na místě,

napůl strávené horkem, vlhkostí a zanedbaností. Byl tam otvor, jímž dovnitř vnikali hadi, které z džungle vylákala nezvyklá hudba, již nedokázali odolat, a tam byli zbavováni svého jedu, a tam - a tam -

Gundersen se ohlédl po Srin'gaharovi. Krátké rohy na nildorově hřebenu se široce rozevřely: znamení napětí, možná znamení sdílené hanby. I nildoror měli své vzpomínky na tuto budovu. Gundersen rozrazil napůl otevřené dveře stanice a vešel dovnitř. Dveře se uvolnily ze svých závěsů a sférickou budovou se rozlehlo harmonické whang whang whang pomalu utichající do sotva slyšitelného zvonění. Whang a Gundersen znovu slyšel kytaru Jeffa Kurtze a najednou mu bylo znovu jedenáct let, byl nováčkem na Holmanově světě a hadí stanice, která byla zdrojem tolika tichých fám, se měla stát jeho prvním působištěm. Ano. Z temného hrobu jeho vzpomínek se vynořil obraz Kurtze. Byl tam, stál uprostřed stanice, neskutečně vysoký, nejvyšší muž, jakého kdy Gundersen viděl, s velkou bledou klenutou lysou hlavou, obrovskými tmavými očima v důlcích pod prehistoricky vyhlížejícími nadočnicovými oblouky a zářivým bělozubým úsměvem, který se mu táhl aspoň na kilometr od jednoho ucha k druhému. Kytara udělala whang a Kurtz řekl: "Bude se ti tu líbit, Gundy. Tahle stanice, ti poskytne jedinečné zážitky. Tvého předchůdce jsme pohřbili minulý týden." Whang. "Jistě, musíš se naučit držet si určitý odstup od toho, co se tu děje. To je tajemství zachování si vlastní identity v cizím světě, Gundy. Udržet si citový odstup: nakreslit kolem sebe hraniční čáru a říct planetě, až sem můžeš jít a požírat mne, ale dál ani krok. Jinak tě vůle planety nakonec pohltní a ty se staneš její součástí. Vyjádřil jsem se jasně?"

"Ne tak docela," odpověděl Gundersen.

"Obsah toho, co jsem řekl, se nakonec ukáže sám." Whang. "Pojďme se podívat na naše hady."

Kurtz byl o pět let starší než Gundersen a na Holmanově světě byl o tři roky déle. Gundersen o něm slyšel dávno před tím, než se s ním setkal osobně. Zdálo se, že ke Kurtzovi každý chová posvátnou bázeň, a přitom byl jediným asistentem šéfa stanice, který z této nízké hodnoty nikdy nepovýšil. Sotva od jejich setkání uplynulo pět minut, bylo Gundersenovi jasné, proč. Kurtz působil dojmem nevyrovnanosti - ne docela jako padlý anděl, ale určitě padající. Lucifer na své cestě dolů, řítící se od jitra k poledni, od poledne k důvěřivému večeru - ale zatím byl teprve v jitru svého pádu. Nikdo nemohl takovému muži svěřit vážnější zodpovědnost, dokud neprojde celou svou přeměnou a nedosáhne ustáleného stavu.

Šli do hadí stanice spolu. Když měli destilační aparát, Kurtz se natáhl a něžně pohládl trubice a kohouty. Jeho prsty se podobaly pavoučím nohám a jejich hlazení působilo podivně obscénním dojmem.

Na opačném konci místnosti stál menší, podsaditý muž, tmavovlasý, snědý velitel stanice Gio' Salamone. Kurtz je představil. Salamone se zašklebil. "Máš štěstí," řekl. Jak se ti podařilo dostat se právě sem?"

"Prostě mě tu poslali," odpověděl Gundersen.

"Někdo si zavtipkoval," nadhodil Kurtz.

"Také si myslím," přisvědčil Gundersen. "Všichni si mysleli, že lžu, když jsem řekl, že mě sem poslali, aniž jsem o to požádal."

"Zkouška nevinnosti," zabručel Kurtz.

Salamone řekl: "No, teď jsi tady, a tak by ses měl raději naučit základní pravidlo hry. Základní pravidlo zní, že když opustíš stanici, nebudeš nikdy s nikým mluvit o tom, co se tu dělo. Kapiš? Teď opakuji po mně: 'Přisahám při Otcí, Synu a Duchu svatém, a také při Abrahamovi, Izákovi, Jakubovi a Mojžíšovi -'

Kurtz se rozchechtal.

"Takovou přísahu jsem ještě neslyšel," přiznal Gundersen zmateně.

"Salamon je italský žid," vysvětlil Kurtz. "Prostě se snaží jistit se na všechny strany. Přisahat nemusíš, ale jinak má pravdu: co se děje tady, se nikoho venku netýká. Ať už si o hadí stanici slyšel cokoli; je to patrně pravda, ale stejně o ní nemluv, až odsud odejdeš." Whang. Whang. "Teď nás pozorně sleduj. Vyvoláme naše demony. Pusť zesilovače, Gio'."

Salamone vzal plastický pytel něčeho, co vypadalo jako zlatá mouka, a odvěkl ho k zadním dveřím stanice. Nabral si mouku do dlaně. Rychlým pohybem ji vysypal do vzduchu; vánek se okamžitě nazlátlých zrníček chopil a vynesl je vzhůru. Kurtz řekl: "Teď právě rozprášil po džungli tisíce mikrozesilovačů. Do deseti minut pokryjí kruh o poloměru deseti kilometrů. Jsou naladěny, aby zachytily frekvenci mé kytary a Gio'vy flétny, a rezonanci ji rozšířily do okolí." Kurtz začal hrát, tu a tam měnil melodii. Salamone vytáhl krátkou příčnou flétnu a přidal se ke Kurtzovi. Jejich hra se pomalu ustálila v jednotvárnou sarabandu, delikátní a hypnotickou, dva nebo tři motivy opakující se donekonečna beze změny hlasitosti nebo taktu. Asi deset minut se nic zvláštního nepřihodilo. Pak Kurtz kývl k okraji džungle.

"Přicházejí," zašeptal. Jsme praví a nefalšovaní zaklínači hadů."

Gundersen viděl, jak se z džungle plazí hadi. Byli čtyřikrát delší než člověk a tlustí jako mužská ruka. Na zádech se jim po celé délce těla táhly zvlněné hřebeny. Kůži měli lesklou, bledě zelenou a na pohled lepkavou, protože jim na ní ulpívaly kousky lesní hlíny, listů a pomačkaných okvětních lístků. Místo očí měli dvě řady velkých citlivých skvrn lemujících jejich hřebeny. Hlavy měli tupě zakončené, místo úst měli pouhé štěrby, jež se hodily stěží na uždibování kousků pudy. Tam, kde měli mít nozdry, se nacházely dva štíhlé výrůstky dlouhé jako mužský palec; když byli hadi rozrušení nebo čelili útoku, výrůstky pětkrát zvětšily svou délku a začaly produkovat modrou kapalinu, jed. Navzdory velikosti těch tvorů, navzdory tomu, že se jich najednou připlazilo snad třicet, Gundersen necítil strach, ačkoliv stejně velká četa hroznýšů by ho jistě vyděsila. Tohle však nebyli hroznější. Nebyli to ani plazi, ale nižší živočichové, pouzí gigantičtí červi. Byli pomalí a nevládli inteligencí, která by stála za zmínku. Ale očividně silně reagovali na hudbu. Ta je přitahovala ke stanici a teď se tu svíjeli v podivném baletu, hledající zdroj zvuku. Několik pohotovějších už vniklo do budovy.

"Umíš hrát na kytaru?" zeptal se Kurtz. "Tu máš - postačí, když budeš vyluxovat zvuk. Melodie už teď není důležitá." Předal svůj nástroj Gundersenovi, který chvíli zápasil s prstokladem a pak pokračoval v neobratné imitaci Kurtzovy

melodie. Kurtz mezitím nasadil na hlavu nejbližšího hada růžovou trubkovitou čepičku. Sotva to udělal, čepička se začala rytmicky stahovat, hadovo svíjení se stalo intenzivnějším, jeho hřeben se křečovitě rozvlnil a ocas začal bičovat zem. Pak se postupně uklidňoval. Kurtz mu čepičku sundal a nasadil ji jinému hadovi, a pak zase jinému a zase jinému. Odebíral jim jed. Tato stvoření byla pro metabolismus místních tvorů smrtonosná - tak mu to řekli; nikdy neútočila, ale když byla vyprovokována bránila se a jejich jed byl univerzálně účinný. Ale co bylo pro Holmanův svět jedem, bylo pro Zemi požehnáním. Jed těchto hadů byl jedním z nejcennějších vývozních artiklů Společnosti. Náležitě destilovaná, zředěná, krystalizovaná a vyčištěná sloužila tato šťáva jako katalyzátor při regeneraci končetin. Jediná dávka dokázala ztlumit odpor lidských buněk a umožnila jim měnit se, napomáhala dělení buněčných jader a předávání informací uchovaných v chromozomech. Stala se nedocenitelnou všude tam, kde bylo nutno nechat na zraněném těle narůst novou ruku, nohu nebo obličej. Jak nebo proč tak účinkovala, Gundersen nevěděl, ale v průběhu výcviku viděl tuto látku v akci, když jeden z jeho kolegů přišel při nehodě o obě nohy pod kolena. Lék způsobil, že mu znovu narostly. Zrušil činnost biologických bloků zakódovaných v těle, usnadnil práci genetickým chirurgům zcitlivěním a stimulací regenerovaných oblastí. Nohy zraněnému muži narostly za šest měsíců.

Gundersen pokračoval ve hře na kytaru, Salamone v pískání na flétnu a Kurtz v odebírání jedu. Náhle se z porostu ozvalo táhlé troubení: hudba zjevně přilákala i skupinku nildoror. Gundersen je viděl, jak se vynořují z džungle a skoro ostýchavě postávají na okraji mýtiny; bylo jich devět. Po chvíli se dali do nemotorného, kolébavého tance. Jejich choboty se zvedaly v rytmu hudby; jejich ocasy se houpaly a kostěné rohy vířily.

"Hotovo," oznámil Kurtz. "Pět litrů - dobrý úlovek." Hadi připravení o jed se odplazili do džungle, hned jak utichla hudba. Nildoror zůstali o něco déle a významně pokukovali po mužích na stanici, ale nakonec odešli také. Kurtz a Salamone začali Gundersena učit, jak destilovat cennou tekutinu a připravit ji pro odeslání na Zemi.

A to bylo vše. V tom, co se stalo, nedokázal Gundersen odhalit nic skandálního a nechápal, co měly znamenat všechny ty kradmé řeči, jež vedli jeho kolegové na ubytovně, ani proč se Salamon pokoušel zavázat si ho k mlčení přísahou.

Přímou otázku se však položit neodvážil. O tři dny později znovu přivolali hady, znovu posbírali jejich jed - a znovu se celý ten proces Gundersenovi zdál absolutně nezávadný. Ale brzy zjistil, že Kurtz a Salamon pouze testovali jeho spolehlivost dřív, než ho zasvětili do svých tajných obřadů.

Třetí týden jeho pobytu na stanici mu konečně svěřili své tajemství. Bylo po odběru; hadi už se odplazili; několik nildoror přilákaných hudbou stále postávalo nedaleko stanice. Gundersen si uvědomil, že se chystá něco neobvyklého, když Kurtz významně mrkl na Salamona a sundal nádrž s jedem dřív, než byl destilační aparát uveden do chodu. Opatrně z ní odlil asi litr do široké mísy. Na Zemi by takové množství léku mělo cenu Gundersenovy roční mzdy asistenta šéfa stanice.

"Pojď s námi," pozval ho. Kurtz.

Tři muži vyšli ven. Od skupinky nildoror se okamžitě oddělili také tři a zamířili k nim. Chovali se zvláště, růžky měli vztyčené a uši se jim chvěly. Vyzařovala z nich jakási jankovitá dychtivost. Kurtz podal mísu se surovým jedem Salamonovi, který trochu upil a vrátil mu ji. Kurtz se napil rovněž. Pak mísu podal Gundersenovi. "Jdeš do toho s námi?" zeptal se.

Gundersen zaváhal. "Nemusíš se bát," ujistil ho

Salamon. "Když to vypiješ, na tvé buňky to žádný vliv mít nebude."

Gundersen přiložil mísu ke rtům a opatrně upil. Jed chutnal sladce a vodnatě.

"- jenom na tvůj mozek," dodal Salamon.

Kurtz mu vzal mísu z rukou a položil ji na zem. Největší z nildoror k ní přistoupil a ponořil do ní chobot. Pak se napil druhý nildor a nakonec třetí. Mísa byla prázdná.

"Jestliže to na místní formy života působí jako jed—" začal Gundersen.

"Ne když to pijí. Pouze při vstříknutí do krevního oběhu," řekl Salamon.

"Co bude dál?"

"Počkej," poradil mu Kurtz, "a otevři svou duši všem podnětům, které se naskytnou."

Gundersen nemusel čekat dlouho. Ucítil tuhnutí v šíji a trnutí v pokožce na tvářích, vlastní ruce mu náhle připadaly neskutečně těžké. Sílilo to a on měl pocit, že by se měl raději spustit na všechny čtyři. Obrátil se ke Kurtzovi, aby z jeho temných zářivých očí načerpal jistotu, ale Kurtzovy oči už se začaly zplošťovat a zvětšovat a jeho nazelenalý chobot už dosahoval skoro až k zemi. Také Salamon prodělával stejnou komickou proměnu; přitom bláznivě poskakoval a ryl kly v zemi. Neobvyklé pocity se množily. Gundersen teď věděl, že váží několik tun, a vyzkoušel, jak dokáže ovládat své nové tělo. Několika dlouhými kroky se prošel sem a tam, učil se, jak ovládat čtyři nohy. Došel k potoku a napil se chobotem. Drbal si své kožnaté boky o stromy. Troubil radostí nad svou velikostí. Spolu s Kurtzem a Salamonem se pustil do divokého tance, až se země pod jejich nohama chvěla. Také nildoror se změnili; jeden z nich se stal Kurtzem, druhý Salamonem a třetí Gundersenem a všechna tři bývalá zvířata teď křepčila v divokých piruetách, metala kozelce a válela se po zemi ve své neobratnosti v ovládání lidských těl. Ale Gundersen se příliš nezajímal o to, co dělali nildoror. Plně se soustředil na své vlastní prožitky. Někde v hloubi jeho duše dřímalo zděšení nad proměnou, která ho potkala, a nad tím, že je navěky odsouzen žít jako, obrovské zvíře z džungle, které se živí kůrou a listím stromů; na druhé straně se mu zdálo, že mu to plně vynahrazuje skutečnost, že má tak obrovské tělo a může vnímat celou záplavu naprosto nových pocitů. Zrak se mu trochu zakalil a všechno, co viděl, bylo obklopeno rozmazanou aurou, ale mělo to i své výhody: byl teď schopen třídít pachy podle směru, ze kterého přicházely a podle jejich struktury, jeho sluch se zostřil a stal se dokonalejším. Bylo to jako ekvivalent vidění v infračervené a ultrafialové části spektra. Dříve nezajímavé pralesní květiny k němu vysílaly závratné vlny omračující sladkosti; bzučení hmyzu v podzemních chodbičkách mu rázem znělo jako symfonie. Byl ze všech největší! Bylo to nádherné mít takové tělo! Jeho transformované vědomí se vzneslo do výše, střemhlav se sneslo dolů a zase vzlétlo. Zašlapával stromy do země a sám se za to oslavoval dunivým

hlasem. Pásl se a polykal. Pak se na chvíli posadil, dokonale klidný, a meditoval nad existencí zla ve vesmíru tážaje se sám sebe, proč taková věc musí existovat a zda zlo skutečně existuje jako objektivní fenomén. Odpověď na tuto otázku ho překvapila a potěšila, a obrátil se na Kurtze, aby se s ním o svou radost podělil, ale zrovna v tu chvíli začaly účinky jedů s nečekanou náhlostí slábnout a v příštím okamžiku byl už Gundersen zase sám sebou. Plakal a cítil přílivy hanby, jako by ho někdo přistihl, jak obtěžuje dítě. Tři nildoror nebylo nikde vidět. Salamon zvedl mísu a zamířil na stanici. "Pojď," řekl Kurtz. "Vrátíme se dovnitř." Nebavili se o tom mezi sebou. Nechali ho, aby to s nimi sdílel, ale nikdy mu sami neřekli ani slovo na vysvětlenou a ostře ho odbyli, když se začal vyptávat. Celý obřad byl přísně soukromý. Gundersen byl naprosto neschopen zhodnotit to, co prožil. Opravdu se jeho tělo na hodinu proměnilo v nildorí? Sotva. Dobře, pak to tedy byla jeho mysl, jeho duše, která se nějak přemístila do těla nildora? A přemístila se duše nildora, pokud nildoror měli duši, zase do jeho těla? K jakému sdílení, k jakému spojení niter to na mýtině vlastně došlo? Tři dny poté Gundersen požádal, aby ho z hadí stanice přeložili na jiné místo. Byl příliš zneklidněn tím, co nedokázal pochopit. Když Kurtzovi oznámil, že odchází, bylo jeho jedinou reakcí krátké drsné zachechtání. Jeden turnus na stanici trval obvykle osm týdnů, ze kterých si Gundersen odsloužil sotva polovinu. Už nikdy ho tam neposlali. Později posbíral všechny povídky o dění na hadí stanici, které mohl sehnat. Vyslechl mlhavé pověsti o sexuálních zvrhlostech, ke kterým docházelo v lese, o páření se Pozemšťanů s nildoror, Pozemšťanů s Pozemšťany; slyšel vyprávět o tom, že lidé, kteří pravidelně pili surový jed, utrpěli hrozné a nevratné změny na těle; slyšel fámy o tom, jak starší nildoror přísně odsuzují každého, kdo chodí k hadí stanici a pije jed nabízený Pozemšťany. Ale Gundersen nedokázal rozlišit, co z toho byla pravda a co pouhý výmysl. Když se později několikrát setkal s Kurtzem, nedokázal se mu podívat do očí. Někdy měl pocit, že vůbec nedokáže žít se sebou samým. Zdálo se mu, že je jakýmsi okrajovým způsobem tou jedinou hodinou záhadné metamorfózy poskvrněn. Cítil se jako panna, která se připletla k orgiím a která při tom přišla o věneček, aniž si však uvědomovala, co se to s ní dělo. Příznaky vybledly. Zvuk Kurtzovy kytary zeslábl a pak utichl docela. Srin'gahar řekl: "Můžeme už odejít?" Gundersen pomalu vyšel z trosk stanice. "Sbírá dnes ještě někdo hadí šťávu?" "Tady ne," odpověděl nildor. Poklekl. Pozemšťan na něj nasedl a Srin'gahar ho mlčky odnesl pryč, zpátky na stezku, po které šli původně.

ČTYŘI

Časně odpoledne dorazili k tábořišti nildoror, které bylo Gundersenovým prvním cílem na cestě. Po většinu dne putovali širokou pobřežní rovinou, ale teď se krajina zase příkře svažovala. Ocitli se v dlouhé, úzké strži táhnoucí se od severu k jihu, v hluboké propadlině, jež oddělovala centrální náhorní plošinu od pobřeží. Při vstupu do strže si Gundersen všiml rozsáhlého zpuštění zeleně, které neklamně signalizovalo blízkou přítomnost velkého stáda nildoror. Džunglí se táhla zubatá jizva dosahující od země až do dvojnásobné výšky muže. Dokonce ani zběsilá tropická plodnost nedokázala v těchto místech čelit nezřízenému apetitu nildoror; bude to trvat rok nebo i víc, než se spasené porosty po odchodu stáda zase obnoví. Ale i navzdory útoku stáda byla džungle na obou stranách jizvy mnohem hustší než ta na východním pobřeží. Toto byla džungle v plné síle, vlhká, parná a temná. Teplota v údolí byla značně vyšší než na pobřeží, a třebaže tu atmosférická vlhkost patrně už nemohla být vyšší, zdála se přítomnost vody v ovzduší skoro hmatatelnou. I vegetace byla jiná. V rovině měly stromy tendenci obrůstat ostrými, někdy až nebezpečně ostrými nožovitými listy. Tady bylo listoví zaoblené a kožnaté, těžce visící temně modré terče, které se nádherně leskly kdykoliv k nim pralesní klenbou pronikly paprsky slunce. Gundersen a jeho oř stále sestupovali, sledující linii vypasené zeleně. Teď právě putovali podél potůčku, který tekł proti všem zvykům do vnitrozemí; půda byla houbovitá a měkká, a Srin'gahar se často bořil až po kolena do bahna. Konečně došli k široké okrouhlé pánvi, která se zdála být nejnižším bodem krajiny. Ze tří nebo čtyř stran se do ní vlévaly řeky, jež napájely tmavým rostlinstvem pokryté jezero uprostřed; na jeho březích leželo Srin'gaharovo stádo. Gundersen uviděl několik set nildoror, kteří se pásli, spali, pářili se nebo se jen tak procházeli. "Nech mne sesednout," řekl trochu omráčen tím, co viděl. "Půjdu vedle tebe." Srin'gahar mu mlčky dovolil slézt. Gundersen začal svého rovnostářského gesta litovat sotva se podrážky jeho bot dotkly zelně. Nildorovy nohy se širokými chodidly si s rozbředlou půdou poradily docela dobře, ale Gundersen zjistil, že se začíná propadat, zdrží-li se na jednom místě déle než okamžik. Jenže teď už samozřejmě nemohl znovu nasednout. Každý krok byl menší boj, ale on bojoval. Byl nervózní a nebyl si jist přijetím, jakého se mu tady dostane, také měl hlad, protože po celou dobu dlouhé cesty nejedl nic než pár hořkáčů utržených za jízdy z hřbetu nildora. Hustota ovzduší ho nutila neustále zápasit o dech. Velice se mu ulevilo, když se po několika desítkách metrů stal terén pod jeho nohama jistějším. Pavučina houbovitéch rostlin šířících se z jezera protkávala bahno a vytvářela tak několik centimetrů tlustý koberec, přinejmenším poměrně pevný, když už ne docela bezpečný. Srin'gahar pozvedl chobot a znělým zatroubením pozdravil tábořiště. Několik nildoror mu odpovědělo. Pak řekl Gundersenovi: "Mnohokrátzrozený stojí na okraji jezera, příteli mé cesty. Vidíš ho, tamhle v té skupince? Mám tě k němu teď zavést?" "Prosím tě o to," řekl Gundersen.

Jezero bylo zaplněno vodní vegetací. Její husté trsy se vynořovaly nad hladinu prakticky všude: rohům podobné listy, pohárovité výtrusnice, změť provazovitých lodyh, všechno temně modré proti blankytné hladině vody. Labyrintem husté vegetace pomalu proplouvali velcí vodní savci; půl tuctu malidaror, jejichž podlouhlá nažloutlá těla byla skoro

úplně ponořena pod vodu. Bylo vidět jen zaoblené hrby jejich zad a vyčnívající periskopy jejich očí; tu a tam se objevily i zející propasti jejich nozder. Gundersen viděl i stopy jejich jednodenní nezřízené žravosti na porostu, ale na druhé straně jezera se vegetace už zase scelovala a nové rostliny rychle nahrazovaly ty spasené.

Gundersen a Srin'gahar pomalu sestupovali dolů k vodě. Náhle se zvedl vítr a Gundersen ucítil vůni jezerních rostlin. Rozkašlal se; bylo to, jako by se nadechl nad sudem s pálenkou. Celé jezero kvasilo. Alkohol byl vedlejším produktem dýchání vodních rostlin, a jelikož neměl kam odtékat, jezero se proměnilo v obrovský bazén plný brandy. Alkohol i voda se tu rychle odpařovaly, takže vzduch kolem jezera nejen čpěl, ale doslova opájel; a během staletí, kdy odpar vody převyšoval přítok, se koncentrace alkoholu v pánvi stále zvyšovala. Gundersen věděl, že v době, kdy téhle planetě ještě vládla Společnost, zničila podobná jezera nejednoho jejího zaměstnance.

Jak se blížili, nildor jim věnovali jen pramálo pozornosti. Gundersen si byl vědom toho, že ho každý z obyvatel tábořiště ve skrytu pozorně sleduje, ale navenek všichni předstírali lhostejnost a dál dělali to, co před jeho příchodem. Překvapilo ho, když uviděl tucet přístřešků z větví, které lemovaly jeden z přítoků. Nildoror nežili v žádných staveních; teplé podnebí to nevyžadovalo a kromě toho nebyli schopni si je postavit, jelikož neměli žádné manipulační orgány kromě tří 'prstů' na konci chobotu. Zmateně si hrubé stavby prohlížel a tu si uvědomil, že už něco podobného viděl: byly to chýše sulidoror. To záhadu jen zvětšilo. Takové těsné spojení mezi nildoror a masožravými dvojnožci z mlžných krajů pro něj bylo něčím docela novým. Teď už viděl i sulidoror samotné. Bylo jich možná dvacet a seděli s nohama zkříženými před svými chatrčemi. Otroci? Zajatci? Přátelé kmene? Nic z toho nedávalo smysl.

"Toto je náš mnohokrátzrozený," řekl Srin'gahar a chobotem ukázal na staříčkého nildora uprostřed skupinky na samém břehu jezera.

Gundersen pocítil příval posvátné bázně pramenící nejen z neuvěřitelného věku tvora, ale i vědomí, že tenhle prastarý, modrošedý nildor několikrát prodělal záhadný obřad znovuzrození. Mnohokrátzrozený pronikl bariérou ducha, která věznila Pozemšťany. Ať už rituál znovuzrození nabízel jakoukoliv nirvánu, tenhle tvor ji okusil, a Gundersen ne.

Pomyšlení na to způsobilo, že se Gundersenova odvaha vytrácela každým krokem, kterým se blížil k vůdci stáda. Starého nildora obklopoval kruh dvořanů. I oni byli šediví a vrásčité: rada starších. Mladší nildoror, ti ze Srin'gaharovy generace, od nich udržovali uctivý odstup. Nedospělí nildoror v tábořišti vůbec nebyli. Žádný Pozemšťan nedospělého nildora ještě nikdy nespátřil. Gundersen slyšel, že se nildoror rodí vždycky v mlžných krajích, v domovině sulidoror, a zjevně tam zůstávají, dokud nedosáhní místního ekvivalentu dospělosti, a teprve pak odcestovali do džunglí tropů. Také slyšel, že každý nildor doufá, že až nastane jeho čas, zase se vrátí do mlžných krajů. Ale nevěděl, jestli to bylo skutečné pravda. Nikdo to nevěděl.

Kruh se rozvěřel a Gundersen stal tvář v tvář mnohokrátzrozenému. Protokol vyžadoval, aby Gundersen promluvil jako první, ale hlas mu selhal - snad nervozitou, snad výparý z jezera - a trvalo mu nekonečný okamžik, než se zase vzchopil. Konečně řekl: "Jsem Edmund Gundersen prvního zrození a přeji ti radost mnoha znovuzrození, ó nejmoudřejší."

Starý nildor beze spěchu obrátil svou mohutnou hlavu, nasál trochu vody z jezera a stíkl si ji do tlamy. Pak zahřímál: "Známe tě, Edmundgundersene, známe tě z minulých dnů. Spravoval jsi velký dům Společnosti u Ohňového Bodu v Moři prachu."

Neomylnost nildorovy paměti Gundersena ohromila a naplnila úzkostí. Pokud si ho tak dobře pamatují, jakou má šanci, že mu učiní laskavost? Nebyli mu přece ničím zavázáni.

"Ano, byl jsem tady, je to už dávno," odpověděl stísněně.

"Není to tak dávno. Deset oběhů není dlouhá doba." Nildorova těžká víčka poklesla, jako by mnohokrátzrozený upadl do spánku. Pak řekl s očima stále zavřenými, Jsem Vol'himyor sedmého zrození. Půjdeš se mnou do vody? Ve svém současném zrození se na zemi velice snadno unavím."

Aniž by čekal na odpověď, Vol'himyor zamířil pomalým krokem do jezera, doplaval do vzdálenosti asi čtyřiceti metrů od břehu a tam zůstal ležet na hladině ponořen po ramena ve vodě. Malidar, který se pásl poblíž, se rychle ponořil pod hladinu a znovu se vynořil dál od něj. Gundersen věděl, že nemá na vybranou a musí mnohokrátzrozeného následovat. Svlékl si šaty a ponořil se do vody.

Voda byla vlažná. Kousek od břehu ustoupila houbovitá zmeť stvolů rostlin pod Gundersenovým nohama měkkému, teplému bahnu. Tu a tam ucítil pod chodidly pohyb malých mnohonohých tvorů. Kořeny vodních rostlin mu kolem nohou vířily jako biče a z hlubin vystupovaly černé bubliny alkoholu, jež ho dusily svými výparý. Rozhrnoval rostliny do stran a s vypětím všech sil se jimi prodíral stále vpřed. Když se jeho nohy přestaly dotýkat bahna, pocítil nesmírnou úlevu. Rychle doplaval k Vol'himyorovi. Hladina vody byla v těch místech díky malidarovi volná. V temných hlubinách jezera se však pohybovali sem a tam neznámí tvorové a každou chvíli se něco slizkého oťřelo o Gundersenovy nohy či boky. Přinutil se takové věci ignorovat.

Vol'himyor, který stále zdánlivě spal, zabručel: "Byl jsi z tohoto světa pryč mnoho oběhů, je to tak?"

"Poté co se Společnost vzdala svých práv tady, vrátil jsem se na svůj rodný svět," odpověděl Gundersen.

Ještě než se nildorova víčka zvedla, než se na něj chladně upřely kulaté žluté oči, Gundersen pochopil, že chybil.

"Vaše Společnost nikdy neměla žádná práva, kterých by se mohla vzdát," řekl nildor obvykle bezvýrazným hlasem.

"Nebo se mýlím?"

"Nemýlíš se," přiznal Gundersen. Po několik okamžiků hledal správné výrazy a pak řekl: "Poté co se Společnost vzdala vlastnictví této planety, vrátil jsem se na svůj rodný svět."

"Tato slova více odpovídají pravdě. Proč ses tedy vrátil zpátky sem?"

"Protože tento svět miluji a chtěl jsem ho ještě jednou vidět."

"Je možné, aby se Pozemšťan zamiloval do Belzagoru?"

"Některé Pozemšťané ano."

"Některé pozemšťané mohou být Belzagorem uchvázeni," řekl Vol'himyor s více než obvyklou pomalostí. "Pozemšťan

může zjistit, že jeho duše byla uchválena mocí této planety a držena v otroctví. Ale pochybuji, že se Pozemšťan může do této planety zamilovat, pokud správně rozumím vašemu pojetí lásky."

"Pochopil jsem, co říkáš, mnohokrátzrozený. Belzagor uchvátil mou duši. Neměl jsem jinou možnost, než se sem vrátit."

"Rychle přijímáš mé závěry."

"Mým úmyslem není někoho urazit,"

"Chvályhodný takt. A co míníš dělat na tomto světě, který uchvátil tvou duši?"

"Chci cestovat na mnoho míst vašeho světa," odpověděl Gundersen. "Zvláště rád bych navštívil mlžné kraje."

"Proč právě ty?"

"Je to místo, které mou duši uchvátilo nejvíce."

"To není příliš informativní odpověď," řekl nildor.

„Jinou dát neumím."

"A co tě tam tak uchvátilo?"

"Krása pohoří zvedajících se z mlhy. Jiskřivá zář slunce za jasných a chladných dnů. Působení měsíců odrážejících se na třpytivém sněhovém poli."

"Jsi velice poetický," řekl Vol'himyor.

Gundersen nedokázal rozpoznat, zda to bylo myšleno jako chvála, nebo jako posměšek. "Podle současných zákonů," řekl, "musím mít ke vstupu do mlžných krajů povolení některého z mnohokrátzrozených. Přisel jsem sem, abych tě o toto povolení požádal."

"Jsi důsledný v dodržování našich zákonů, můj jedenkrátzrozený příteli. Dříve jsi takový nebyl." Gundersen se kousl do rtu. Cítil, jak se něco plazí po jeho lýtku, něco, co se po něm natahovalo z hlubin jezera, ale ovládl se a přinutil se zachovat v přítomnosti mnohokrátzrozeného klid. Pečlivě zvolil slova své odpovědi a řekl: "Někdy nám činí potíže pochopit jiné a urazíme je, aniž bychom to doopravdy zamýšleli."

"To je pravda."

"Ale porozumění se dostaví," pokračoval Gundersen, "a pak cítíme lítost nad svými činy, které jsme vykonali v minulosti, a doufáme, že nám jednou naše hříchy budou odpuštěny."

"Odpuštění závisí na hloubce lítosti," řekl Vol'hi-myor, "ale také na velikosti hříchů."

"Věřím, že mé hříchy znáš."

"Nejsou odpuštěny," odpověděl nildor.

"Věřím také, že tvé víře není neznámý princip osobního vykoupení."

"Pravda. Pravda."

"Dovolíš mi, abych hledal nápravu hříchů, které jsem spáchal na tvém lidu - těch, o kterých vím, i těch, o nichž nevím?"

"Pokoušet se napravovat hříchy, o kterých nevíš, nemá význam," odpověděl nildor. "Ale o omluvy nám nejde. Tvé vykoupění z hříchů se týká jen tebe, ne nás. Možná najdeš své vykoupění tady a já v to doufám. Už teď cítím v tvé duši příznivou změnu a připočítávám to k tvému prospěchu."

"Mám tedy tvé svolení jít na sever?" zeptal se Gundersen.

"Ne tak rychle. Zůstaň s námi nějaký čas jako náš host. Musíme si to promyslet. Teď se můžeš vrátit na břeh."

Pokyn byl jasný. Gundersen mnohokrátzrozenému poděkoval za jeho trpělivost, ne bez jistého sebeuspokojení z toho, jak chytře vedl rozhovor. Vždycky prokazoval mnohokrátzrozeným patřičnou úctu - dokonce i skutečný kiplingovský imperialista věděl, že je dobré chovat se s respektem k ctihodným kmenovým vůdcům - ale v časech vlády Společnosti to pro něj nebylo nic než divadlo, hraná zdvořilost, neboť skutečná moc byla plně v rukou nejvyšších zástupců Společnosti, a nikoliv nildor, bez ohledu na to, jak ctihodní byli. Dnes měl oproti tomu starý nildor skutečně moc zabránit mu ve vstupu do mlžných krajů a mohl v tom dokonce vidět jistou vyšší spravedlnost. Ale Gundersen cítil, že když mluvil s Vol'himyorem, byl jeho uctivý a omluvný postoj upřímný, a že mnohokrátzrozený o této upřímnosti věděl. Věděl, že ho nikdy nepřinutí aby si myslel, že by on jako bývalý vysoký úředník Společnosti, dychtil plazit se před někdejšími obětmi Pozemské expanzivní politiky v prachu; ale věděl také, že pokud neprokáže jistou lítost, nikdy nedostane svolení putovat do mlžných krajů.

Náhle, ještě mnoho metrů od břehu, Gundersena něco uhodilo strašnou silou mezi lopatky a srazilo ho to, s dechem vyraženým, obličejem do vody.

Jak klesal pod hladinu, napadlo ho, že se Vol'himyor zrádně pustil za ním a udeřil ho chobotem. Takový úder by snadno mohl být osudový, kdyby byl zasazen se skutečnou zlovolností. Prskaje, s ústy plnými jezerní tekutiny, s rukama naplň ochromenýma úderem, Gundersen vyplaval s vypětím všech sil na povrch, očekávaje, že nad sebou uvidí tyčícího se starého nildora připraveného zasadit mu coup de grace.

Otevřel oči, ale chvíli mu trvalo, než se mu je podařilo zaostřit. Ne, mnohokrát zrozený byl na místě, kde ho opustil, a díval se jiným směrem. A pak Gundersen ucítil zvláštní nutkavou předtuchu a sklonil se jen o zlomek sekundy dřív, než by mu to, co ho předtím udeřilo, srazilo hlavu. Ponořen až po nos ve vodě uviděl zmítající se nažloutlý ocas tlustý jako trám. Zároveň uslyšel bolestné vřeštění a ucítil vlny, ženoucí se jezerem. Opatrně se rozhlédl kolem sebe.

Asi tucet sulidoror bylo ve vodě a dobíjelo malidara. Harpunovali obrovské zvíře zahrocenými tyčemi; malidar se teď zmítal a svíjel ve smrtelných křečích a přitom náhodou zasáhl ocasem Gundersena. Lovci byli rozestaveni na mělčině po pás ve vodě, jejich hustá srst byla zmáčená a rozčuchaná. Každá skupinka držela lano jedné z harpun a postupně si malidara přitahovali ke břehu. Gundersen už byl mimo nebezpečí, ale pro jistotu ještě zůstal ve vodě, lapal po dechu a pohyboval rameny, aby se přesvědčil, že nemá žádnou kost zlomenou. Malidarův ocas ho musel poprvé zasáhnout jen špičkou; kdyby se podruhé včas nesehnul, byl by teď po smrti. Žáda ho začala bolet a žaludek měl plný vody, kterou nechtěně vypil. Napadlo ho, kdy zase bude moci normálně pít.

Sulidoror už se podařilo vytáhnout svou oběť na pláž. Ve vodě teď zůstával jen malidarův ocas a zadní končetiny s

plovacími blánami. Zbytek zvířete, tuny masa rozkládající se do délky pěti mužů, už ležel na břehu a sulidoror do něj systematicky zatloukali zaostřené kůly - jeden do každé končetiny a několik dalších do široké, klínovité hlavy. Několik nildoror pozorovalo celou scénu s mírným zájmem, ostatní ji ignorovali. Zbylí malidaror se dal páslí jako by se nic nedělo.

Poslední kůl přerazil zvířeti páteř. Malidar se zachvěl a znehybněl.

Gundersen rychle spěchal z vody, nejprve plaval, pak se usilovně brodil měkkým bahnem a nakonec se vypoťácel na pláž. Kolena se pod ním náhle podlomila a on upadl tváří na zem. Trásl se, kašlal a dával se. Ze rtů mu vytékal tenký pramínek kapaliny. Po chvíli se převrátil na bok a díval se, jak sulidoror odkrajují velké bloky bledě růžového masa z malidarových boků a odnášejí je stranou. Z chýší přicházeli další sulidoror, aby se přidali k hostině. Gundersen se otřásl. Nacházel se v jakémsi šoku a minulo několik minut, než si uvědomil, že šok nezpůsobil jen úder, ale také skutečnost, že před stádem nildoror byl spáchán akt násilí a nildoror to nijak zřetelně nezneklidnilo. Představoval si, že tito pokojní, mírumilovní tvorové by na zabití malidara měli reagovat spontánním zděšením. Ale je to prostě nezajímalo. Šok, který Gundersen cítil, byl šok z rozčarování.

Jeden ze sulidoror přišel k němu a zastavil se. Gundersen neklidně vzhledl k huňaté postavě. Sulidor držel v předních prackách kus malidařského masa zhruba o velikosti Gundersenovy hlavy.

"Pro tebe," řekl sulidor v jazyce nildororu. "Budeš jíst s námi?"

Aniž počkal na odpověď, hodil kus masa na zem vedle ležícího Gundersena a vrátil se ke svým druhům. Gundersenovi se obrátil žaludek. Zrovna teď ho představa syrového masa příliš nelákala:

Pláž byla náhle velice tichá.

Dívali se na něj všichni, sulidoror i nildoror.

PĚT

Gundersen roztřeseně vstal. Vdechl do plic vlažný vzduch a pak se znovu vrátil na břeh jezera, podřep l a umyl si obličej. Našel svoje šaty a strávil několik minut oblékáním. Teď se cítil trochu lépe, ale problém syrového masa zůstal. Sulidoror vychutnávali svou hostinu, trhali a žvýkali maso a ohryzávali kosti, ale tu a tam se podívali jeho směrem, aby se přesvědčili, zda přijal jejich pohostinnost. Nildoror, kteří se masa přirozeně sami nedotkli, byli očividně rovněž zvědaví, jak se rozhodne. Pokud maso odmítne, urazí tím sulidoror? A pokud ho sní, označuje se tak v očích nildoror jako divoká bestie? Nakonec si řekl, že by se měl pokusit alespoň kousek masa pozřít jako znamení dobré vůle vůči zlověstně vyhlížejícím dvounožcům. Nildoror koneckonců nevadilo, že sulidoror jedí maso; proč by jim tedy mělo vadit, že Pozemšťan, o jehož karnivorních sklonech věděli, činí stejně?

Bude jíst maso. Ale bude ho jíst tak, jak ho jedí Pozemšťané.

Natřel nějaké listy vodních rostlin a rozprostřel na zemi jako podložku; pak na ně položil maso. Vytáhl z kapsy univerzální zapalovač a nařídil ho na široký rozptýl a nízkou intenzitu, pak s ním pomalu přejížděl nad kusem masa, až se jeho povrch začal škvářit a pálit. Zúženým paprskem nařezal upečené maso na kusy, se kterými si dokázal poradit. Potom se posadil na paty, vzal si jeden kus masa a zakousl se do něj.

Maso bylo měkké a sýrovité, protkané vlákní tvořícími komplikovanou síťku. Gundersenovi se s vypětím vůle podařilo spořádat tři porce. Když měl pocit, že udělal, co bylo v jeho silách, vstal, hlasitě poděkoval sulidoror a pak se vrátil k jezeru, aby se napil vody. Potřeboval něco ostřejšího, čím by chuť masa spláchl.

Po celou tu dobu na něj nikdo nepromluvil a ani se k němu nepřiblížil.

Blížila se noc a všichni nildoror vylezli z vody. Uložili se k spánku v několika skupinách v uctivé vzdálenosti od vody. Hostina sulidoror hlučně pokračovala, ale rychle se blížila ke konci; už se k nim připojilo několik menších mrchožroutů, kteří se pustili do spodní části malidara zatímco sulidoror dojívali horní.

Gundersen se vypravil hledat Srin'gahara. Bylo toho mnoho, na co se ho chtěl zeptat.

Pořád mu dělalo starosti, že nildoror přijali zabíjení v jezere tak chladně. Uvědomil si, že vždycky jaksi samozřejmě předpokládal, že nildoror jsou vznešenější než ostatní velká zvířata na této planetě, protože odmítali brát život druhým - s výjimkou mezních provokací, a někdy ani pak ne. Zde byla inteligentní rasa prostá Kainova hříchu. A Gundersen myslel, že zbytek vyplývá logicky: nildoror, protože sami nezabíjejí, budou na zabíjení pohlížet jako na neomluvitelný zločin. Teď věděl, že jeho výklady byly mylné a naivní. Nildoror nezabíjejí prostě proto, že nejedí maso; ale morální převaha, kterou jim proto přisuzoval, byla zřejmě pouhým výplodem jeho vlastní provinilé představivosti.

Noc přišla s tropickou náhlostí. Na nebi zářil jediný měsíc. Gundersen uviděl nildora, kterého považoval za Srin'gahara a přistoupil k němu..

"Chtěl bych ti položit otázku, Srin'gahare, příteli mé cesty," řekl Gundersen. "Když sulidoror vstoupili do vody -"

"Zmýlil ses," odpověděl nildor důstojně. "Jsem ThaliVanoom třetího zrození."

Gundersen zamumlal něco na svou omluvu a zahanbeně se vzdálil. To byla typická pozemšťanská chyba, pomyslel si. Vzpomněl si, že jeho někdejší sekční šéf udělal stejnou hloupou chybu mnohokrát. Beznadějně si pletl jednoho nildora s druhým a zuřivě při tom mumlal: "Nedokážu rozeznat jednoho z těch velkých parchantů od druhého! Proč nenosí značky?" Nejhorší urážka, neschopnost rozlišit domorodce jako jednotlivé osobnosti. Gundersen si vždycky zakládal na tom, že se podobných hloupých omylů nedopouští. A teď, v tu nejnevhodnější dobu, kdy mu tak záleží na tom, aby si nildoror naklonil -

Přistoupil k dalšímu nildorovi a na poslední chvíli si uvědomil, že to také není Srin'gahar. Vycouval tak uctivě, jak jen to dokázal. Na třetí pokus konečně našel svého spolupoutníka. Srin'gahar seděl opřený o tenký strom, silné nohy měl složené pod tělem.

Gundersen mu položil svou otázku a Srin'gahar odpověděl: "Proč by nás měl pohled na násilí šokovat? Malidaror přece nemají g'rakh. A je jasné, že sulidoros musí jít."

"Nemají g'rakh?" řekl Gundersen. "Toto slovo neznám."

"Je to to, čím se liší tvorové obdaření duší od těch kteří ji nemají," vysvětlil Srin'gahar. "Tvor bez g'rak je pouhé zvíře."

"Sulidoros mají g'rakh?"

"Samozřejmě."

"A nildoros přirozeně také. Ale malidaros ne. A Pozemšťané?"

"Je nad slunce jasnější, že Pozemšťané g'rakh mají -"

"A tvory, kteří ho nemají, je dovoleno beztrestně zabíjet?"

"Pokud je to třeba, tak ano," odpověděl Srin'gahar "To je přece každému jasné. Vy ve svém světě takové zásady nemáte?"

"V mém světě," řekl Gundersen, "je pouze jeden druh, který je obdařen g'rakh, a možná proto se nad podobnými věcmi příliš nezamýšlíme. Víme, že kdo nepatří k našemu druhu, g'rakh nemá."

"A proto vám, když jste se dostali na jiný svět, činilo takové problémy připustit, že g'rakh mohou mít i jiné bytosti?" zeptal se Srin'gahar. "Nemusíš odpovídat. Chápu."

"Mohu položit další otázku?" řekl Gundersen "Proč tedy vůbec sulidoros jsou?"

"Dovolujeme jim, aby tu byli."

"Dříve, ve dnech, kdy Belzagoru vládla Společnost sulidoros nikdy nevycházeli z mlžných krajů."

"Tedy jsme jim nedovolovali, aby sem přišli."

"Ale teď jim to dovolujete. Proč?"

"Protože teď je pro nás snadnější dělat to takhle. Dříve s tím byly spojeny těžkosti."

"Jaké těžkosti?" nenechal se odbýt Gundersen.

"Na to se budeš muset zeptat někoho, kdo se narodil vícekrát než já," řekl Srin'gahar. "Jsem jen jedenkrát zrozený a mnoho věcí mi připadá stejně podivných jako tobě. Podívej se, na obloze je druhý měsíc! Až se objeví třetí, budeme tančit."

Gundersen vzhledl k obloze a uviděl malý bílý kotouček pohybující se rychle nízko nad obzorem, až se zdálo, že už musí zavadit o vrcholky stromů. Pět měsíců Belzagoru se od sebe výrazně lišilo; nejbližší z nich obíhal jen kousek za Rocheovou mezí, zatímco nejvzdálenější byl tak daleko, že se dal pozorovat jen ostrým okem na jasném nebi. Dva nebo tři byly na obloze v libovolnou noční dobu, ale čtvrtý a pátý měsíc měly tak excentrické oběžné dráhy, že z většiny míst na planetě nebyly viditelné vůbec a ostatními procházeli nanejvýš třikrát nebo čtyřikrát do roka. Jedinou noc v roce bylo na nebi vidět všech pět současně, a to pouze z deset kilometrů širokého pásu táhnoucího se pod úhlem asi čtyřicet pět stupňů k rovníku od severovýchodu k jihozápadu. Gundersen viděl Noc pěti měsíců dosud jen jedenkrát. Nildoros se pomalu začali shromažďovat na břehu jezera.

Objevil se třetí měsíc, na rozdíl od předchozích dvou vyšel na jihu.

Takže zase uvidí tanec. Jednou už svědkem jejich obřadu byl, na počátku své kariéry, když sloužil ve stanici u vodopádů Šangri-la v severních tropech. Tu noc se nildoros shromáždili přímo nad vodopády, po obou stranách Maddenovy řeky, a po setmění bylo jejich troubení slyšet celé hodiny i před burácení vodopádů. Nakonec Kurtz, který tou dobou také sloužil na stanici u Šangri-la, řekl: "Pojďme se podívat na představení!" a odvedl Gundersena do noci. Stalo se to šest měsíců před příhodou v hadí stanici a Gundersen ještě nevěděl nic o Kurtzově povaze. Ale dozvěděl se to velice rychle, když se Kurtz připojil k tanci nildoros. Velká zvířata byla namačkána ve volných polokruzích, přešlapovala dopředu a dozadu, pronikavě troubila a dusala zemi svými sloupovitými nohama - a najednou byl Kurtz mezi nimi, ruce roztažené, nahou hrud' ozdobenou perličkami potu a lesklou ve světle měsíců, tančil stejně zaujatě jako kterýkoliv z nich, ryčel, dupal nohama, pohazoval hlavou. A nildoros kolem něj zformovali skupinu, ponechali mu dost místa, nechali ho, aby tančil až k šílenství, tu postupovali proti němu, tu couvali v poklesu a vzestupu divoké síly. Gundersen stál jako omráčený a ani se nepohnul, když na něj Kurtz zavolal, aby se připojil k tanci. Díval se po celou tu dobu, která mu připadala jako celé hodiny, hypnotizován bum bum bum bum tančících nildoros, dokud se mu konečně nepodařilo vytrhnout se z tranzu a nevydal se za Kurtzem. Našel ho jak opakuje pořád ty stejné pohyby, vyzábělá kostnatá loutka poskakující na neviditelných provázcích, křehká navzdory své výšce, jak se pohybovala uprostřed kruhu obrovských nildoros. Kurtz neslyšel Gundersenova slova ani si nevšímal jeho přítomnosti, a proto se Gundersen nakonec vrátil na stanici sám. Ráno Kurtze našel unaveného a vyčerpaného, jak leží na převisu nad vodopádem. Kurtz stěží řekl: "Měl jsi zůstat. Měl jsi s námi tančit."

Antropologové jejich obřady studovali. Gundersen přečetl veškerou dostupnou literaturu a dozvěděl se, co se z ní dozvědět dalo. Tanci zřejmě předcházela a prolínala se jím hra, mluvený útvar příbuzný pozemským středověkým liturgickým dramátům, divadelní zpracování jakéhosi mimořádně důležitého mýtu nildoros, sloužící stejnou měrou k pobavení i k vytvoření nábožensko-estetického zážitku. Bohužel řečí dramatu byl již nepoužívaný liturgický jazyk, z něhož Pozemšťané nebyli schopni rozluštit ani jediné slovo, a nildoros, kteří neváhali učit první Pozemšťany svému relativně jednoduchému modernímu jazyku, nikdy nenabídlí nejmenší vodítko k pochopení toho druhého.

Antropologická pozorování vedla jen k jedinému zjištění, které teď Gundersena velice potěšilo: několik dní po proběhnutí tohoto obřadu se pokaždé vydala skupinka nildoros ze stáda do mlžných krajů, z největší pravděpodobnosti proto, aby tam podstoupila obřad znovuzrození.

Gundersen uvažoval, zdali tanec byl něčím jako obřadem očištění, vstupem do stavu jakési milosti nutné k samotnému znovuzrození.

Všichni nildoros už se shromáždili na břehu jezera. Srin'gahar se k nim připojil mezi posledními. Gundersen seděl osamocen na svahu nad jezerem a díval se, jak se obrovští tvorové shromažďují. Protichůdné pohyby měsíců roztříštily

stíny nildoror a studené světlo shora proměnilo jejich hladké zelené kůže v černé huňaté pláště. Když se Gundersen podíval doleva, uviděl, jak se sulidoror mačkají před svými chýšemi. Z obřadu byli vyloučeni, ale přihlížet jim zjevně zakázáno nebylo.

Tichem, které nastalo, se rozezněl dlouhý zvukný proud slov. Gundersen napjatě poslouchal a doufal, že zachytí nějaký náznak významu, hledal kouzelnou bránu, kterou by pronikl k porozumění tajnému jazyku. Ale porozumění se nedostavilo. Mluvcím byl Vol'himyor, starý mnohokrátzrozený. Odříkal slova zjevně srozumitelná všem u jezera, invokace, introity. Pak přišla dlouhá odmlka a potom odpověď druhého nildora na opačné straně skupiny, který přesně napodobil rytmus a melodii Vol'himyorova projevu. Další odmlka; a potom odpověď Vol'himyora, tentokrát stručnější. Příhrávky se míhaly sem a tam a souhra mezi oběma celebranty se postupně změnila na dialog pro nildoror překvapivě rychlý. Vždycky asi po desáté replice většina stáda sborově zopakovala, co celebrant řekl, a nocí se rozlehlo temné dunění jejich hlasů.

Asi po deseti minutách se ozval třetí sólový nildor. VoFhimyor mu odpověděl. Pak se ozval čtvrtý mluvčí. Jeden po druhém promlouvali všichni účastníci obřadu. Nikdo nezmeškal svou nárážku; žádný nildor neskočil jinému do řeči. Zdálo se, že každý z nich intuitivně cítí, kdy má mluvit a kdy být zticha. Tempo řeči se zvyšovalo. Obřad se změnil v mozaiku krátkých výkřiků ozývajících se z nejrůznějších a zdánlivě náhodných míst ve skupině. Někteří z nildoror se začali pomalu pohybovat, zvedat nohy a zase je spouštět na zem.

Blesk rozrazil oblohu. Navzdory dusné atmosféře Gundersen ucítil, zamrazení. Viděl sám sebe, jak putuje prehistorickou Zemí a tajně pozoruje groteskní shromáždění mastodontů. Všechny lidské věci mu teď připadaly nekonečně vzdálené. Drama se blížilo ke svému vyvrcholení. Nildoror řvali, dupali, pokřikovali troubivě jeden na druhého. Pak se začali řadit, vytvářet svými těly pravidelný šik. Pořád se ozývaly výkřiky a odpovědi, antifonické zesílení slov těžkých prastarým významem. Vzduch jako by ještě zhoustl. Gundersen už nedokázal rozeznat jednotlivá slova, pouze hluboký sytý sbor prolínajících se výkřiků, ah ah ah ah, ah ah ah ah, starý rytmus, který si pamatoval z oné noci u vodopádů Sangri-la. Výkřiky postupně přešly v pouhé hlasité vydechování, extatické, nekonečné a pravidelné vzdychání, ah ah ah ah, ah ah ah ah, ah ah ah ah, takřka bez přestávky mezi projevy čtyř zvířat, a zdálo se, že celá džungle odpovídá ozvěnou. Nildoror neměli hudební nástroje, a přesto se Gundersenovi zdálo, že slyší obrovské bubny dunící v tom hypnoticky intenzivním rytmu. Ah ah ah ah. Ah ah ah ah. AH, AH, AH, AH! AH, AH, AH, AH!

A nildoror tančili.

Dole na břehu jezera se pohybovaly desítky nezřetelných postav, svižně jako gazely, dva rychlé kroky kupředu, tvrdé dupnutí na třetí krok, a zpětné získání rovnováhy na čtvrtý. Vesmír se chvěl. Bum bum bum bum, bum bum bum bum. Dřívější fáze obřadu, dramatický dialog, který snad měl jakýsi nejasný filozofický význam, byl zcela nahrazen divošským bubnováním, hrůzostrašným přesouváním gigantických sloních těl. Bum bum bum bum. Gundersen se podíval vlevo a viděl, že se sulidoror svým způsobem připojili a jejich hlavy se pohybují dopředu a dozadu v rytmu tance; ale ani jeden z dvojnožců se nezvedl ze sedu. Spokojili se s rytmickým kolébáním tu a tam zvýrazněným bubnováním lokty o zem.

Gundersen byl odříznut od své vlastní minulosti, dokonce i od pocitu příslušnosti ke svému vlastnímu druhu. Začaly se mu vybavovat náhodné útržky vzpomínek. Znovu byl na hadí stanici, vězněně halucinogenním jedem, považoval se za nildora a skotačil v porostu. Znovu stál na břehu velké řeky a pozoroval jiné představení tohoto tance. A také si vzpomínal na noci strávené v bezpečí stanic Společnosti ukrytých hluboko v lese, mezi svými, když poslouchali zvuk dupajících nohou v dáli. Při všech těchto příležitostech bylo Gundersenovi nějak zabráněno účastnit se na záhadách, jež tato planeta skýtala; byl ze stanice odvolán dřív, než ochutnal hadí jed podruhé, odmítl Kurtzovo pozvání, aby se připojil k tanci, zůstal ve stanici, když se z lesa ozývalo rytmické dupání. Ale tuto noc cítil jen nepatrnou loajalitu k lidskému druhu. Zjistil, že touží připojit se k černým stínům tančícím na břehu jezera. Něco monstrózního se v něm osvobodilo, uvolněné tím donekonečna opakovaným bum bum bum bum. Jaké však měl právo připojit se jako kdysi Kurtz k cizímu obřadu? Neodvažoval se narušit jejich rituál.

Přesto shledal, že kráčí dolů houbovitým svahem k místu, kde tančili nildoror.

Kdyby na ně mohl myslet jen jako na poskakující, frkající slony, bylo by všechno v pořádku. I kdyby je mohl považovat za křepčící divochy, bylo by všechno v pořádku. Ale nemohl se ubránit podezření, že ten obřad slov a tance má pro nildoror zvláštní význam, a to bylo na tom to nejhorší. Mohli mít sloupovité nohy, krátké krky a dlouhé bílé kly, ale to z nich ještě nedělalo slony, neboť jejich trojice klů, kostěné hřebeny a zvláštní anatomie hovořily o opaku; a možná, že postrádali znalost technologie, že postrádali dokonce i psaný jazyk, ale to z nich ještě nedělalo divochy, neboť složitost jejich mysli svědčila o opaku. Byli tvory, kteří měli g'raKh. Gundersen si vzpomínal, jak se ve své naivitě pokoušel nildoror zasvěcovat do umění pozemské kultury, aby jim pomohl 'pozvednout se'; chtěl je polidštit, pozvednout jejich ducha vzhůru, ale k ničemu to nebylo a teď zjišťuje, že jeho vlastní duch je puzeň - dolů? - určitě na jejich úrovni, ať už leží kdekoliv. Bum bum bum bum. Zatímco pomalu scházel dolů k jezeru, jeho nohy váhavě napodobovaly čtyřkrok. Může si to dovolit? Rozdrť ho jako rouhače?

Kurtze tančit nechali. Kurtze tančit nechali.

Bylo to na jiné zeměpisné šířce, před mnoha lety a byli tam jiní nildoror, ale Kurtze tančit nechali.

"Ano," zavolal na něj jeden z nildoror. "Připoj se k nám!"

Byl to Vol'himyor? Byl to Srin'gahar? Byl to Tha-It'vanoom třetího zrození? Gundersen nevěděl, který z nich promluvil. Temnotou, závojem potu nedokázal vidět jasně, a všechny ty gigantické postavy vypadaly stejně. Došel na úpatí svahu. Nildoror byli všude kolem něj a přecházeli svými krátkými osobními cestičkami z jednoho bodu do druhého. Jejich těla vydávala štiplavý pach, který se mísil s výpary jezera a omamoval ho. Slyšel, jak mu několik jiných říká:

"Ano, ano, tanči s námi!"

A on tančil.

Našel si kousek volného místa na jílovitém břehu a vyhradil si ho pro sebe, pohybuje se vpřed a zase vzad. Žádný z nildoror mu nevstoupil do cesty. Trhal hlavou, koulel očima, komíhal rukama, jeho tělo se zmítalo a kolébalo, jeho nohy ho nesly neúnavně. Teď z plných plic vdechl hustý vzduch. Teď vykřikl v neznámém jazyce. Kůži měl v jednom ohni; strhal ze sebe šaty, ale nic se nezměnilo. Bum bum bum bum. I teď, když se nacházel ve stavu maximálního odosobnění, zůstalo v něm dost vědomí, aby se podívoval nad neobvyklostí toho divadla, v němž tančí nahý mezi obrovskými tvory z jiné planety. Mohli ve své posedlosti tancem klopýtnout a rozmačkat ho na kaši? Určitě nebylo příliš bezpečné zůstat tady v srdci stáda. Přesto tam zůstal. Bum bum bum bum, znovu, znovu a zase znovu. Zatímco tančil, podíval se k jezeru a ve světle měsíců zahlédl malidaror jak soustředěně spásají vodní rostlinstvo, lhostejní k dění na břehu. Nemají g'raakh, pomyslel si. Jsou to jen zvířata, a až umřou, jejich duch klesne dolů k zemi. Bum. Bum. Bum. Bum. Náhle si uvědomil přítomnost lesklých tvorů pohybujících se po zemi, pomalu se proplétajících mezi radami tančících nildoror. Hadi! Hudba stovek dusajících nohou je vylákala z temna džungle, kde žili. Skutečnost, že se mezi nimi pohybují ti smrtící červi, nildoror zjevně nijak nevzrušovala. Jediný výstřik jedu z dvojice bodavých výrůstků dokázal složit i obrovského nildora; ale oni si jich nevšimli. Zdálo se, že hadi jsou vítáni. Proplazili se kolem Gundersena, který věděl, že jemu z jejich jedu smrtelné nebezpečí nehrozí, ale rozhodně neměl zájem přesvědčovat se o tom na vlastní kůži. Neporušil rytmus tance, ani když se kolem něj proplazilo pět těchto tvorů. Hadi se ho ani nedotkli.

Proplazili se kolem a byli pryč. A tanec pořád pokračoval. Země se pořád chvěla. Gundersenovo srdce bušilo jako zběsilé, ale on si neodpočinul. Docela se oprostil sám od sebe a ztotožnil se s nildoror, kteří ho obklopovali, jak nejlépe to dokázal.

Měsíce začaly zapadat. Obloha se začala jasnit blížícím se ránem.

Gundersen si uvědomil, že už neslyší dunění dupajících nohou. Tančil sám. Nildoror kolem něj klesali k zemi a jejich hlasy se proměnily v táhlou, neartikulovanou litanii. Mluvili unaveně, ale vášnivě. Nedokázal zachytit, co říkají; všechno se mu slilo do jednohlasého burácení, bez obsahu a bez formy. Neschopen zastavit, dál a dál se zmítal v šíleném tanci, dokud se ho nedotkly první teplé paprsky ranního slunce.

Pak padl vyčerpáním na zem a zůstal ležet bez hnutí, pomalu se propadaje do spánku.

ŠEST

Když se probudil, bylo už nějaký čas po poledni. Tábořiště se vrátilo k normálnímu životu; většina nildoror byla v jezeře, někteří se nahoře na stráni popásali na vegetaci a zbytek odpočíval ve stínu. Jediným důkazem o nočním šílenství byl úděsným způsobem potrháný a rozdrčený houbovitý porost na břehu jezera.

Gundersen se cítil ztuhlý a omámený. Cítil se také zostuzený jako někdo, kdo se příliš snadno připojil k cizí zábavě.

Stěží dokázal uvěřit, že udělal to, co věděl, že udělal. Ve své hanbě cítil neodolatelné nutkání opustit okamžitě tábořiště, dřív, než mu nildoror dají najevo své pohrdání, že se jako Pozemšťan nechal strhnout jejich obřadem, že se nechal svést jejich rytmem. Ale rychle ty myšlenky zapudil, když si vzpomněl na důvod, pro který sem přišel.

Odkulhal k jezeru a brodil se jím tak dlouho, dokud mu voda nedosahovala až po prsa. Chvilí se smácel a smýval pot předešlé noci. Pak vylezl, našel své šaty a oblékl se.

Přistoupil k němu nildor a řekl: "Vorhimyor s tebou teď promluví."

Mnohokrátzrozený stál v polovině strání. Když k němu Gundersen došel, nedokázal si vzpomenout na slova žádné vítací formule, a tak prostě hleděl na starého nildora, dokud Vorhimyor neřekl: "Tančil jsi dobře, můj jedenkrátzrozený příteli. Tančil jsi s radostí. Tančil jsi s láskou. Tančil jsi jako nildor, víš to?"

"Není pro mne snadné pochopit, co se se mnou v noci dělo," řekl Gundersen.

"Dokázal jsi nám, že náš svět uchvátil tvou duší."

"Bylo pro vás urážlivé, že s vámi tančil Pozemšťan?"

"Kdyby nás to uráželo," řekl Vol'himyor pomalu, "nedovolili bychom ti, abys s námi tančil." Zavládlo dlouhé ticho. Pak nildor řekl: "Uzavřeme spolu smlouvu, my dva. Dám ti své svolení jít do mlžných krajů. Zůstaň tam tak dlouho, dokud nebudeš připraven se vrátit. Ale až se vrátíš, přiveď s sebou Pozemšťana známého jako Cullen, a předáš ho v nejsevernějším tábořišti nildoror prvnímu z mých lidí, se kterým se setkáš. Platí?"

"Cullen?" zeptal se Gundersen. V hlavě se mu vynořil obraz menšího muže s kulatým obličejem, zlatými vlasy a přívětivými zelenými očima. "Cedric Cullen, který tu byl, když jsem tu byl já?"

"Právě ten."

"Pracoval se mnou, když jsem sloužil na stanici v Moři prachu."

"Teď žije v mlžných krajích," řekl Vorhimyor, "odešel tam bez povolení. Chceme ho."

"Co udělal?"

"Provinil se vážným zločinem. Teď získal azyl mezi sulidoror, kde na něj nemůžeme. Kdybychom se ho odtamtud pokusili dostat sami, porušili bychom naše úmluvy. Ale můžeme požádat tebe, abys to pro nás udělal."

Gundersen se zamračil. "Nepovíš mi, o jaký druh zločinu se jedná?"

"Záleží na tom? Chceme ho. Naše důvody nebývají malicherné. Žádáme tě, abys nám ho přivedl."

"Žádáš jednoho Pozemšťana, aby se zmocnil druhého a předal ho trestu," odpověděl Gundersen. Jak mám vědět, že se tak děje podle práva?"

"Cožpak podmínky odstoupení neříkají jasně, že soudci práva na této planetě jsme my?" zeptal se nildor.

Gundersen přisvědčil, že je tomu tak.

"Pak máme právo naložit s Cullenem tak, jak si zaslouží," řekl Vol'himyor.

To samozřejmě Gundersenovi nijak neusnadnilo rozhodnutí, zda se má stát nástrojem nildoror a vydat jim svého starého kamaráda. Ale podmínky smlouvy, kterou mu předkládal Vol'himyor, byly jasné: udělej, co si přejeme, nebo od nás nečekej žádnou laskavost.

"Jaký trest čeká Cullena," zeptal se Gundersen, "když vám ho vydám?"

"Trest? Trest? Kdo mluví o trestu?"

"Pokud člověk spáchá zločin -"

"Chceme ho očistit," řekl mnohokrátzrozený. "Toužíme jen po očistění jeho ducha. Nepovažujeme to za trest."

"Ublížíte mu nějak fyzicky?"

"Nemáme to v úmyslu."

"Ukončí to jeho život?"

Jak tě něco takového vůbec mohlo napadnout? Samozřejmě, že ne."

"Uvězníte ho?"

"Budeme ho držet ve vazbě," řekl Vol'himyor, "dokud neprojde rituálem očistění. Nemyslím, že to bude trvat dlouho.

Brzy zase bude svobodný a bude nám vděčný."

"Žádám tě znovu, abys mi řekl, jaké povahy je jeho zločin."

"Řekne ti to sám," odpověděl nildor. "Není nutné, abych vykonával jeho zpověď za něj."

Gundersen uvážil veškeré aspekty věci. Pak řekl: "Souhlasím s touto smlouvou, mnohokrátzrozený, ale s několika výhradami."

"Jmenuj je."

"Pokud mi Cullen neřekne, jaký zločin spáchal, budu zproštěn svého závazku vydat ti ho."

"Souhlasím"

"Pokud mi sulidoror odmítnou Cullena vydat, abych ho odvedl z mlžných krajů, budu zproštěn svého závazku rovněž."

"Neodmítnou. Ale souhlasím."

"Pokud bych musel přinutit Cullena násilím, aby se mnou šel, budu zproštěn svého závazku."

Nildor na okamžik zaváhal. "Souhlasím," řekl nakonec.

"Další podmínky nemám."

"Pak je naše smlouva uzavřena," řekl Vol'himyor. "Můžeš se na sever vypravit ještě dnes. Pět z našich jedenkrátzrozených musí putovat do mlžných krajů, neboť čas jejich znovuzrození se blíží, a jestli chceš, mohou té doprovodit a poskytnout ti cestou ochranu. Je mezi nimi i Srin'gahar, kterého už znáš."

"Nebude jim činit potíže vzít mne s sebou?"

"Srin'gahar přímo požádal o čest sloužit jako tvůj ochránce," řekl Vol'himyor. "Ale nebude ti svou pomoc vnucovat, pokud se rozhodneš cestovat raději sám."

"Bude mi ctít cestovat v jeho společnosti," řekl Gundersen.

"Pak tedy budeš."

"Nejstarší nildor zavolal Srin'gahara a čtyři další, kteří měli podstoupit rituál znovuzrození. Gundersen byl rád, že se tak potvrdila jeho domněnka: tanec nildoror předcházela odchodu skupinky adeptů znovuzrození.

Stejně tak ho potěšilo, že na cestu dostane eskortu nildoror. Celá úmluva měla jen jednu stinnou stránku a tou byla záležitost s Cedrikem Cullenem. Přál si, aby nemusel přistoupit na obchod, ve kterém měl vyměnit svobodu jiného Pozemšťana za právo bezpečného průchodu do mlžných krajů. Ale možná Cullen provedl něco skutečně zavrženíhodného, něco, co si zasluhovalo trest - nebo očistění, jak to nazval Vol'himyor. Gundersen nechápal, jak se tak normální dobromyslný muž mohl stát zločincem a psancem, ale Cullen žil v tomto světě dlouho a jeho cizost mohla nahlodati i tu nejbezelstnější duši. Tak či tak, Gundersen měl dojem, že si ponechal dostatečně čestnou možnost úniku, pokud by musel smlouvu s Vol'himyorem porušit.

Srin'gahar s Gundersenem se pustili do plánování své společné cesty. "Kam do mlžných krajů zamýšlíš jít?" zeptal se nildor.

"Na tom nezáleží. Chci se tam prostě dostat. Myslím, že bych měl jít tam, kde žije Cullen."

"Ano. Ale my sami přesně nevíme, kde je, takže budeme muset čekat, dokud se to nedozvíme. Znáš nějaká místa, které bys tam na severu chtěl navštívit víc než ostatní?"

"Chtěl bych se zastavit na stanicích Pozemšťanů," řekl Gundersen. "Zvláště u vodopádů Šangri-la. Takže si myslím, že bychom mohli zamířit severozápadně podél Maddenovy řeky -"

"Jména, která používáš, neznám."

"Promiň. Teď už asi zase používáte jména nildoror. A ta zase neznám já. Ale počkej -" Gundersen našel příhodný klacík a nakreslil do bláta hrubou, ale dostatečně přesnou mapu západní polokoule Belzagoru. Uprostřed zakreslil pruh tropů. Napravo udělal zubatou čáru znázorňující oceán; nalevo zakreslil hranici Moře prachu. Nad a pod pruhem tropů nakreslil tenké linie znázorňující hranice mlžných krajů a ještě za nimi vyznačil obě gigantické ledové čepičky. Polohu kosmodromu a hotelu na pobřeží označil velkým 'X' a pak zakreslil klikatou křivku táhnoucí se skrze tropy do mlžných krajů, jež měla znázorňovat Maddenovu řeku. Zhruba uprostřed délky jejího toku udělal tečku, která měla znázorňovat vodopády Šangri-la.

"Tak," řekl Gundersen, "když budeš sledovat špičku mého ukazovátka -"

"Co znamenají ty značky na zemi?" zeptal se Srin'gahar.

Mapu tvé planety, chtěl říci Gundersen. Ale v nildororu neexistoval výraz pro slovo 'mapa'. Uvědomil si, že nemají ani výraz pro 'obraz', 'znázornění' nebo podobný termín. Bez přílišného přesvědčení řekl: "Tohle je tvůj svět. To je Belzagor nebo alespoň jedna jeho polovina. Podívej se, tady je oceán a tady vychází slunce, a -"

"Jak tohle může být můj svět, tyhle značky, když můj svět je tak velký?"

"Je to jako tvůj svět. Každá z těch čar tady označuje nějaké místo ve tvém světě. Vidiš? Tohle je ta velká řeka, která pramení v mlžných krajích a teče tady dolů, kde je hotel, chápeš? A tahle značka je kosmodrom. Tyto dvě čáry označují horní a dolní hranici severních mlžných krajů. Tahle -"

"Silnému sulidorovi trvá mnoho dnů, než dojde k hranici severních mlžných krajů," namítl Srin'gahar. "Nechápu, jak můžeš ukázat na něco tak malého a tvrdit mi, že to jsou severní mlžné kraje. Odpusť mi, příteli mé cesty. Jsem velice hloupý."

Gundersen mu zkusil ještě jednou vysvětlit povahu značek, které nakreslil do bláta. Ale Srin'gahar jednoduše nedokázal pochopit myšlenku mapy ani nedokázal porozumět, jak mohou nakreslené čáry a značky představovat skutečná místa. Gundersena napadlo, že by mohl o pomoc požádat Vorhimyora, ale zamítl to, když si uvědomil, že by nemusel pochopit ani Vol'himyor; bylo by netaktní dokázat, že mnohokrátzrozený nemá dostatečné znalosti v některé oblasti vědění. Mapa je metaforickým zobrazením místa, abstrakce reality. Bylo zřejmé, že bytosti obdařené g'rakh nutně nemusí mít schopnost takové abstrakce chápat.

Omluvil se Srin'gaharovi za svou neschopnost vysvětlit mu svou myšlenku jasněji a setřel mapu botou. Bez ní bylo plánování cesty značně obtížnější, ale nakonec našli způsob, jak se domluvit. Gundersen zjistil, že velká řeka, na jejímž břehu stál hotel, se v nildororu jmenuje Seran'nee a že místo, kde stéká z hor na pobřežní rovinu a které Pozemšťané nazývají Šangri-la, se v jazyku nildoror jmenuje Dujayukh. Pak už nebylo příliš obtížné shodnout se na tom, že budou sledovat Seran'nee až k jejím pramenům s tím, že se zastaví v Dujayukh a v ostatních stanicích Pozemšťanů, které budou mít při cestě.

Zatímco toto probírali, zbylí nildoror přinesli Gundersenovi pozdní snídani skládající se z ovoce a jezerních ryb, přesně jako za časů, kdy ještě uznávali svrchovanost Společnosti. Bylo to zvláštní anachronické gesto, skoro servilní, ostře kontrastující se způsobem, jakým mu včera hodili kus syrového masa malidara. Znamenalo to, že ho tehdy zkoušeli, dobírali si ho; dnes čekali, až jídlo přijme. Nebylo mu to příliš příjemné, ale měl hlad, a tak se Srin'gahara zeptal na výraz sulidororu označující poděkování. Nenašel však žádnou známku toho, zda masožraví dvojnožci byli potěšeni, pobaveni nebo lhostejní k tomu, že použil jejich jazyk.

Na cestu se vydali odpoledne. Pět nildoror šlo v sevřeném zástupu, Srin'gahar krácel jako poslední s Gundersenem na hřbetě; Pozemšťan pro něj zjevně nepředstavoval žádné břemeno. Jejich cesta na sever vedla kolem okraje velké rokliny s pohořím, jež tvořilo ústřední náhorní plošinu, po levici. Gundersen si plošinu prohlížel ve světle zapadajícího slunce. Tady dole v údolí mu okolí nepřipadalo příliš neobvyklé; nebýt odlišné fauny a flóry, mohl by se docela dobře nacházet v některé z džunglí Jižní Ameriky. Ale náhorní plošina vypadala skutečně cizí. Gundersen zahlédl hustou zmršť špičatého nachového mechu, který zarůstal a skoro dusil stromy na vrcholu stěny rokliny. Skalní stěna sama, tvořená mýdlovitým šedo zeleným kamenem tečkovaným karmínovým lišejníkem, každých pár metrů přerušená prameny stovky metrů dlouhých provazovitých hub modré barvy, do daleka hlásala svou cizost: měkký minerál nikdy neokusil kapky deště, ale byl jemně tvarován a modelován vlhkostí samotnou a získával tak v proudu tisíciletí nejbizarnější výstupky a prolákliny. Nikde na Zemi neexistovala podobná skála; klikatě zbrázděná, zvlněná a na pohled mastná. Prales za stěnou vypadal neproniknutelně a jaksi zlověstně. Ticho, těžký a vlhký vzduch, pocit temné cizosti, ohebné větve vlhce lesklých stromů sklánějící se pod tíhou mechu skoro až k zemi, občasné vzdálené odfrknutí nějakého gigantického zvířete dodávaly náhorní rovině zdání nepřístupnosti a cizosti. Jen několik Pozemšťanů tam kdy vstoupilo a nikdy ji nikdo detailně nezmapoval. Společnost kdysi měla v plánu očistit velké plochy od džungle a zahájit tam zemědělskou výrobu, ale odstoupení realizaci této představy zabránilo. Gundersen byl na náhorní plošinu jen jednou, náhodou, když byl jeho pilot nucen nouzově přistát při letu z ubytoven na pobřeží do Moře prachu. Seena tehdy byla s ním. Strávili v pralese noc a den. Seena byla nouzovým přistáním vyděšena a Gundersen ji obvyklým mužským způsobem konejšil, ale při tom zjistil, že její strach je svým způsobem nakažlivý. Dívka se chvěla strachy, zatímco jedno nezvyklé dobrodružství střídalo druhé, a Gundersenovi příliš nechybělo, aby ji v tom nenapodobil. S úžasem i odporem sledovali, jak nespočetná armáda jakéhosi duhové se lesknoucího hmyzu s šestiúhelníkovými těly a dlouhými chlupatými nohama pochodovala s maniakální vytrvalostí na rozlehlou paseku tygřího mechu; po celé hodiny trhaly divoké tlamy masožravých rostlin třpytivý hmyz na kusy a požíraly ho, a přesto se roj ani na okamžik neodklonil ze směru své sebevražedné cesty. Mech byl nakonec tak přesycený, že začal vylučovat spory, rakovinovitě se nadouval a vyfukoval do vzduchu mléčné oblaky výtrusů. Ráno bylo celé mechové pole splasklé a bezmocné, a malí zelení plazi s širokými pilníkovitými jazyky hbitě ožírali každíčký jeho výhonek, zanechávající zemi vyčištěnou pro růst nové generace flóry. A pak tam byly ty opeřené rosolovité věci, modře a červeně skvrnitě, které visely ve velkých hejnech z korun nejvyšších stromů a chytaly létající tvory. A obrovská zvířata s drsnou kůží podobná velkým nosorožcům s labyrinty propleteného modrého paroží na hlavách, která ryla zem pátrající po kořincích sotva deset metrů od jejich tábořiště a nevládně se při tom dívala po vetřelcích ze Země. A dlouhokrcí byložravci s očima jako perličky, kteří se popásali na nejvyšších větvích a z otvorů u kořene krku jim při tom vytékaly celé sudy purpurové moče. A tmavá tlustá stvoření podobná vydrám, která se míhala tábořem Pozemšťanů a kradla všechno, co dokázala uchopit. Navštívila je tenkrát i jiná zvířata. Tahle planeta, která nikdy nezažila lovce, překypovala velkými savci. On, Seena a pilot si za jedinou noc a den užili víc vzrušení, než si slibovali, když se nechali najmout do služby na cizích světech.

"Byl jsi tu už někdy?" zeptal se Gundersen Srin'gahara, když se na stěny rokliny začala snášet noc.

"Nikdy. Můj lid jen zřídka navštěvuje zdejší kraje -"

"Při hloubkových letech nad plošinou jsem občas zahlédl tábory nildoror. Ne často, ale občas ano. Chceš říct, že teď už tam tvůj lid nežije?"

"Ne," řekl Srin'gahar. "Někteří z nás cítí potřebu vydat se na náhorní plošinu, ale většina ne. Někdy se naše duše stanou okoralými a pak hledáme změnu prostředí. Ti, kteří ještě nejsou zralí pro znovuzrození, odcházejí na náhorní

plošinu. Je pro nás jednodušší čelit své duši a zbavit ji kazů právě tam. Rozumíš tomu, co říkám?"

"Myslím, že ano," odpověděl Gundersen. Je to tedy něco jako poutní místo - místo očištění?"

"Svým způsobem."

"Ale přece se tam nildoror, nikdy neusadili natrvalo?. Je tam spousta jídla - podnebí je tam teplé -"

"Není to místo, kde vládne g'rakh," odpověděl nildoror.

"Je pro nildoror nebezpečné? Divoká zvířata, jedovaté rostliny a tak podobně?"

"Ne, takhle bych to neformuloval. Nebojíme se náhorní plošiny a na tomto světě není místo, kde by nám hrozilo nebezpečí. Ale plošina nás nezajímá - kromě těch z nás, kteří mají zvláštní potřeby, o nichž jsem hovořil. Jak jsem řekl, g'rakh je tam cizí. Proč bychom tam chodili? V nížinách je pro nás místa dost."

Náhorní plošina je příliš cizí i pro ně, pomyslel si Gundersen. Dávají přednost své útulné malé džungli. Opravdu kuriózní!

Nijak nelitoval, když mu tma zakryla pohled na plošinu docela.

Tu noc se utábořili poblíž horkého potoka. Jeho voda zjevně vyvěrala z jednoho z podzemních kotlů které nebyly v této části kontinentu nijak vzácné; Srin'gahar řekl, že se jeho pramen nachází nepříliš daleko na sever. Tok bystřiny provázela oblaka páry, její voda byla teplomilnými mikroorganismy zbarvena do růžova, bublala a vřela. Gundersen si pomyslel, zda Srin'gahar vybral toto místo jako tábořiště právě kvůli dobrodiní horkého pramene, jehož nildoror - na rozdíl od Pozemšťanů - nijak nevyužívali.

S velkým potěšením si vydrhnul obličej a připravil si večeři z potravinových kapslí, čerstvého ovoce a dušených kořinek zelenic - lahodných, když se tepelně zpracovaly, jinak jedovatých. Jako přístřešek na spaní použil monomolekulární celtu, kterou měl s sebou v batohu. Přehodil ji přes trojnožku jako ochranu proti nočnímu hmyzu a stočil se pod ní do klubička. Hustě zarostlá zem mu byla dostatečně měkkou matrací.

Nildoror se k hovoru příliš neměli. Nechali ho o samotě. Všichni kromě Srin'gahara se na noc přesunuli o několik set metrů výš po proudu. Srin'gahar se uložil nedaleko od Gundersena a popřál mu dobrou noc.

Gundersen řekl: "Nevadilo by ti chvíli si se mnou povídat? Chtěl bych se něco dozvědět o procesu znovuzrození. Jak například poznáte, že přišel váš čas? Je to něco, co cítíte ve svém nitru, nebo je to jen záležitost dosažení určitého věku? Dokážete -" Pak si všiml, že mu Srin'gahar nevěnuje pozornost. Nildoror upadl do hlubokého spánku.

Gundersen pokrčil rameny, ulehl a čekal, až se dostaví spánek, ale spánek se mu dlouho vyhýbal.

Znovu začal uvažovat o podmínce, pod kterou mu byla povolena cesta na sever. Možná, že jiný mnohokrátzrozený by mu cestu povolil i bez podmínky, že s sebou přivede Cedrika Cullena; možná by povolení nezískal vůbec. Gundersen tušil, že výsledek by byl stejný bez ohledu na to, do kterého tábořiště nildoror by se pro povolení vypravil. Ačkoliv nildoror neměli ani potuchy o komunikaci na dlouhé vzdálenosti, neměli žádnou vládní strukturu v pozemském slova smyslu a o nic větší vzájemnou soudržnost než kterákoliv zvířata z pozemské džungle, byli pozoruhodně dobře schopni udržovat mezi sebou spojení a pozoruhodně jednotní v obecných záležitostech.

Co jim Cullen provedl, pomyslel si Gundersen, že po něm tak dychtivě pasou?

Za starých časů byl Cullen až nezvykle normální: veselý, přátelský muž který sbíral hmyz, nikomu neřekl příkrého slova a držel se své alkoholové studně. Když se Gundersen stal před dvanácti lety hlavním zástupcem na Ohňovém bodě v Moři prachu, Cullen byl jeho pomocníkem. Po několik měsíců tam spolu byli jen oni dva a Gundersen měl dojem, že ho poznal docela dobře. Cullen netoužil po tom udělat u Společnosti kariéru; říkal, že podepsal smlouvu na šest let a nemá v úmyslu ji prodloužit. Až skončí na Holmanově světě, najde si práci na univerzitě. Byl tu jen, aby si přivydělal a získal prestiž člověka, který sloužil na cizích světech. Ale politická situace na Zemi se zkomplikovala a Společnost byla nucena odstoupit z mnoha planet, které kolonizovala. Gundersen, jako většina z patnácti tisíc zaměstnanců společnosti, přijal nabídku práce jinde. Cullen ke Gundersenově překvapení zůstal mezi tou hrstkou, která byla ochotna zůstat, třebaže to znamenalo přerušit veškerá pouta se svým rodným světem. Gundersen se ho neptal proč; o takových věcech se nemluví. Ale zdálo se mu to zvláštní.

Ve svých vzpomínkách viděl Cullena docela jasně, jak pátrá v Moři prachu po broucích, jak s lahvemi formalínu houpajícími se mu u pasu přebíhá od jednoho skaliska k druhému - opravdový přerostlý chlapec. Krása Moře prachu ho docela uchvátila. Žádný sektor planety nebyl cizější ani okázalejší: dno vyschlého oceánu většího než Atlantik pokryté tlustou vrstvou jemného krystalického prachu, který se na slunci leskl jako obrovské zrcadlo. Ze stanice na Ohňovém bodě vypadal východ slunce jako plamenná řeka rozlévající se kupředu až vzplála celá poušť. Krystaly pres den vstřebávaly energii a v noci ji zase vyzařovaly, takže po západu slunce poušť začala rudě žhnout a svítila tak v noční tmě ještě několik hodin. V této prakticky neobývané, ale nekonečně nádherné poušti těžila Společnost na tucet drahých kovů a zhruba třicet různých drahokamů a polodrahokamů. Důlní stroje vyrážely ze stanice v širokých kruzích, aby se vracely obtížené poklady, které přijížděly obdivovat jedinečnou krajinu. Gundersen se brzy začal nudit a znasila ho dokonce i krása okolních scénérií, ale Cullen, pro kterého byla sálající poušť pouze drobnou nepříjemností, se dostatečně bavil svým koníčkem a s nezmenšeným zaujetím plnil své láhve pořád novými a novými druhy hmyzu. Zůstaly důlní stroje v Moři prachu? napadlo Gundersena. Čekají tam stále ještě na povel, aby se znovu pustily do práce? Pokud je Společnost po odstoupení neodvezla, zůstanou tam až na věky, nerezivějící a zbytečné u ošklivých jizev, které zasadily krajině. Stroje se prokopávaly krystalickou vrstvou k jednotvárnému bazaltu a ve své honbě za bohatstvím kolem sebe vršily hromady hlušiny a rumu. Společnost je tam patrně nechala jako monumenty ziskuchtivosti. Stroje byly levné, mezihvězdný transport drahý; kdo by se obtěžoval s jejich odvozem? "Za dalších tisíc let," řekl kdysi Gundersen, "bude Moře prachu zničeno a nezůstane tam nic než hlušina, pokud budou stroje postupovat dnešním tempem." Cullen tenkrát jen pokrčil rameny a usmál se. "No, alespoň už nebudeme muset nosit tmavé brýle, až zmizí ta zatracená záře," řekl. "Nemyslíš?" A teď drancování pouště skončilo a stroje se zastavily; a

Cullen žil v mlžných krajích jako psanec hledaný pro zločin tak strašný, že ho nildoror ani nechtěli pojmenovat.

SEDM

Když se příštího rána vydali na cestu, byl to pro změnu Srin'gahar, kdo začal konverzaci.

"Pověz mi o slonech, příteli mé cesty. Jak vypadají a jak žijí?"

"Kde ses dozvěděl o slonech?"

"Mluvili o nich Pozemšťané v hotelu. Také v minulosti jsem o nich občas slyšel. Jsou to pozemské bytosti, které se podobají nildoror, je to tak?"

"Jistá podobnost tady je," připustil Gundersen.

"Blízká podobnost?"

"Hodně toho mají společného." Přál si, aby Srin'gahar dokázal pochopit kresbu. "Mají velké tělo, jako ty, a mají čtyři nohy, ocas a chobot. Mají i kly, ale jen dva, jeden tady a jeden zde. Oči mají menší a umístěné trochu jinde, tady a tady. A tady," ukázal na Srin'gaharův hřeben, "tady nemají nic. Také jejich konce nosů se nepohybují stejně, jako tvoje."

"Z toho, co říkáš, soudím," řekl Srin'gahar, "že jsou nám sloni velice podobní."

"Myslím, že ano."

"Proč je tomu tak, nevíš? Myslíš si, že my a sloni bychom mohli patřit k jednomu druhu?"

"To je nemožné," namítl Gundersen. Je to prostě jen – jen – "Nedostávala se mu slova; jazyk nildoror neměl příliš mnoho výrazů pro genetickou terminologii. "Je to jen náhodná shoda podoby, vyskytující se na nejednom světě. Jisté základní prvky v tělesné stavbě tvorů jsou obecně platné všude. Podoba slonů - podoba nildoror - patří k nim.

Mohutné tělo, velká

hlava, krátký krk, dlouhý chobot schopný uchopit předmět a zvednout ho, aniž by bylo třeba se sehnout - tyto znaky se vyvinou všude, kde jsou k tomu vhodné podmínky."

"Znamená to, že jsi viděl slony na mnohých cizích světech?"

"Na některých," přikývl Gundersen. "Základní prvky stavby těla se u nich shodovaly - alespoň některé - ačkoliv musím přiznat, že podoba mezi slony a nildoror je nejnápadnější. Mohl bych ti vyjmenovat půl tuctu jiných tvorů, kteří patří do stejné skupiny.

A týká se to i jiných živočichů - hmyzu, plazů, malých savců a tak podobně. Podobné ekosystémy na různých planetách zaplňují podobní živočichové. Zdá se, že se Tvůrčí síly ubírají všude stejnými cestami."

"Co je potom belzagorským ekvivalentem lidí?"

Gundersen zaváhal. "Neříkal jsem, že všude existují přesné ekvivalenty. Myslím, že lidem se na vaší planetě nejvíce podobají sulidoror. Ale není to moc blízká podobnost."

"Na Zemi lidé vládnou. Tady jsou sulidoror sekundární rasou."

"Pouhá náhoda. Váš g'rakh je nadřazený tomu sulidoror; na našem světě jsme jediný druh obdařený g'rakh my. Ale mezi lidmi a sulidoror je mnoho fyzických shod. Oni chodí po dvou nohou; my také. Oni jedí maso i ovoce; my také. Oni mají ruce, kterými mohou držet věci; my také. Oni mají obě oči na hlavě vpředu; a stejně tak i my. Já vím, jsou větší, silnější, chlupeatější a méně inteligentní než lidské bytosti, ale snažím se ti dokázat, že určitá podoba se může opakovat u různých tvorů na různých planetách, i když mezi nimi není žádná skutečná příbuznost -"

"Jak víš, že sloni nejsou obdařeni g'rakh?" zeptal se Srin'gahar náhle.

"My – oni – to je přece jasné, že -" Gundersen rozpačitě zmlkl. Po chvilce přemýšlení pak řekl: "Nikdy se u nich neprojevila ani ta nejmenší stopa g'rakh. Nežijí ve vesnicích, nemají kmenovou strukturu, neznají technologii, náboženství ani kulturu předávanou z generace na generaci."

"Ani my nežijeme ve vesnicích a neznáme technologii," řekl nildor. "Putujeme džunglí a při tom spásáme větve a listy. Slyšel jsem, že takhle jsi nás kdysi charakterizoval, a je to pravda."

"Ale vy jste jiní. Vy -"

"V čem jsme jiní? Sloni přece také putují džunglí a spásají větve a listy, ne? Nenosí kůže na své vlastní kůži. Nemají stroje. Nemají knihy. A přesto jsi připustil, že my g'rakh máme a tvrdíš, že oni ne."

"Nedokážou sdělovat myšlenky," řekl Gundersen zoufale. "Nedokážou si navzájem říct ani ty nejjednodušší věci, myslím ty, co se týkají jídla, páření, nebezpečí a podobně. Pokud nějaký jazyk mají, neodhalili jsme ho. Zaznamenali jsme jen několik základních zvuků."

"Možná je jejich jazyk příliš složitý, takže ho nejste schopni odhalit," nadhodil Srin'gahar.

"Pochybují. Že nildoror používají jazyk, jsme poznali hned, jak jsme sem přišli; a dokázali jsme se ho naučit. Ale lidé a sloni sdílejí jednu planetu už tisíce let a nikdy jsme nezaznamenali nejmenší stopu toho, že by byli schopni předávat si abstraktní pojmy. A v tom přece spočívá podstata g'rakh, ne?"

"Znovu opakuji to, co jsem už řekl. Co když stojíte vůči slonům o tolik níž, že nedokážete pochopit jejich skutečnou hloubku?"

"Chyťte řečeno, Srin'gahare. Ale v reálném světě nemohu takové vysvětlení přijmout. Pokud by sloni měli g'rakh, proč by to za celý ten čas nedali nijak najevo? Proč lidstvo ovládlo celou planetu a slony zatlačilo na pouhých několika míst a prakticky je vyhubilo?"

"Vy slony zabíjíte?"

"Teď už ne. Ale bývaly časy, kdy lidé slony zabíjeli pro potěšení nebo na jídlo, nebo jen pro jejich kly, které se používaly na ozdoby. A bývaly časy, kdy lidé slony používali k nošení břemen. Kdyby sloni měli g'rakh, pak by -" Zjistil, že padl Srin'gaharovi do pasti.

Nildor řekl: "I na této planetě se 'sloni' nechali využívat lidstvem. Nejedli jste nás a zabíjeli jste nás jen zřídka, ale často jste nás nutili, abychom pro vás pracovali. A přitom připouštíš, že jsme bytosti obdařené g'rakh."

"Co jsme dělali tady," řekl Gundersen, "byl strašný omyl, a když jsme to zjistili, odstoupili jsme a vrátili vám váš svět. Ale to ještě neznamená, že sloni jsou rozumné a myslící bytosti. Jsou to zvířata, Srin'gahare, obyčejná zvířata a nic jiného."

"Města a stroje nejsou jediné produkty g'rakh."

"A kde jsou jejich duševní produkty? Co si sloni myslí o povaze vesmíru? Co si myslí o Tvořivé síle? Co si myslí o svém postavení ve společnosti?"

"Nevím," odpověděl Srin'gahar. "A nevíš to ani ty, příteli mé cesty, protože jazyk slonů je ti neznámý. Ale je omyl předpokládat absenci g'rakh jen proto, že ho nedokážeš poznat."

"V tom případě mohou mít g'rakh i malidaror. A jedovatí hadi. A stromy a liány a -"

"Ne," řekl Srin'gahar. "Na této planetě jsou jen nildoror a sulidoror obdařeni g'rakh. To víme naprosto jistě. Na tvé planetě oproti tomu není prokázáno, že lidé jsou jediní tvorové obdařeni rozumem."

Gundersen viděl, že přít se nemá cenu. Byl Srin'-gahar šovinista prosazující duchovní nadřazenost slonů ve vesmíru, nebo chtěl jen na extrémním případě ukázat aroganci a morální pochybenost pozemšťanského imperialismu? To Gundersen nevěděl, ale ve skutečnosti na tom ani moc nezáleželo. Vzpomněl si na Gullivera, když diskutoval o otázkách inteligence s Hvajninimy.

"Chápu, kam míříš," řekl zdvořile. "Možná jednoho dne přivezu, slona na Belzagar a pak mi budeš moci říct, zda je nebo není obdařen g'rakh."

"Privítal bych ho jako svého bratra."

"Pak možná budeš zklamán prázdnotou bratrovy mysli," řekl Gundersen. "Zjistíš, že vzhledově je ti velice podobný, ale nepodaří se ti nalézt v něm žádnou duši."

"Přived' mi slona, můj bratře na cestách, a já ti povím, zda ji má či nemá," řekl Srin'gahar. "Ale řekni mi ještě jednu věc a pak už ti dám pokoj: když nás tví lidé nazývali slony, činili tak proto, že nás považovali za pouhá zvířata? Sloni jsou 'velká tupá zvířata', to jsou tvá vlastní slova. Takto nás vidí návštěvníci ze Země?"

"Poukazovali jen na vnější podobnost slonů a nildoror. Vyjadřovali se povrchně. Chtěli říct, že vypadáte jako sloni."

"Přál bych si, abych tomu mohl věřit," řekl nildor a zmlkl, ponechávaje Gundersena na pokoji, aby mohl přemýšlet o své hanbě a vině. Za starých časů nebývalo zvykem přít se o inteligenci se svými oři. Ani ho nenapadlo, že by taková debata mohla být možná. Nyní poznal skutečnou velikost Srin'gaharovy potlačované nenávisti. Sloni - ano, tak dříve říkával nildoror. Inteligentní sloni, snad, ale pořád sloni.

MLčky sledovali vroucí potok k severu. Krátce před polednem došli k jeho zdroji, širokému mísovitému jezeru skrčenému mezi dvojí pás pozvolna stoupajících pohoří. Z vod jezera se zvedala oblaka par. Hladina byla zarostlá termofilními řasami, ty růžové tvořily na povrchu špinavou pěnu, která takřka zakrývala zmrť větších modrošedých rostlin pod hladinou.

Gundersen by docela rád zastavil a prozkoumal jezero s jeho neobvyklými obyvateli. Ale neodvažoval se Srin'gahara požádat, aby na něj počkal. Srin'gahar nebyl jen jeho dopravním prostředkem; byl i jeho přítelem na cestách a říct mu jako nějaký turista: 'Tady na chvíli zastav.' by mohlo posílit jeho podezření, že lidé pořád ještě považují nildoror za pouhá zvířata užívaná k přenášení nákladů. A tak odolal a rozhodl se spokojit jen s několika letnými pohledy. Nebylo by správné, pomyslel si, aby zdržel Srin'gaharovu cestu ke znovuzrození jen kvůli ukojení své zvědavosti.

Ale když jezero obcházeli, ozvalo se z porostu na východě praskání a dunění a celý průvod zastavil, aby se podíval, co se děje. Gundersen měl pocit, jako by se džunglí prodíral nějaký dinosaur, nějaký velký a nemotorný tyrannosaurus neočekávaně přenesený v prostoru i čase. Místo něj se ale v soutěsce mezi horami vynořilo tuponosé vozidlo, ve kterém Gundersen rozpoznal hotelového brouka doplněného o přívěs s bláznivé primitivní nástavbou, vyrobenou z nahrubo otesaných trámů a velkých pneumatik. Na kolébající se a skřípající nástavbě stály čtyři malé stany, které zabíraly většinu její plochy; vedle nich bylo sítěmi připevněno několik hromad zavazadel a vpředu se přidržovalo zábradlí osm turistů, které Gundersen viděl před několika dny v hotelu na pobřeží.

Srin'gahar řekl: "To jsou Pozemšťané. Jistě si s nimi budeš chtít promluvit."

Ve skutečnosti byli turisté poslední, o koho Gundersen v tuto chvíli stál. Dal by přednost kobyilkám, štírům, jedovatým hadům, tyrannosaurům, ropuchám nebo čemukoliv jinému. Zrovna prodělával mystickou zkušenost s nildoror, jejíž povahu sám sotva chápal, byl izolován od svého vlastního druhu a blížil se k zemi znovuzrození, zmitán pochybností o tom, co je dobré a co zlé, přel se o podstatě inteligence, přátelství lidí a nelidí, potýkal se se svou vlastní minulostí; zrovna před několika okamžiky byl přinucen k nepříjemné, takřka bolestivé konfrontaci se svou minulostí Srin'gaharovými věčnými dotazy na duši slonů - a teď se zničeno nic ocitne zase mezi prázdnotami, prostoduchými lidskými bytostmi, pravzory všech hloupých a zaslepených turistů. Pokud se mu podařilo získat si v očích nildoror nějakou individualitu, okamžitě ji zase ztratí, jakmile se připojí k nerozlišované třídě Pozemšťanů. Turisté, našeptávalo mu cosi v koutku jeho mozku, nebyli zase tak prázdni a vulgární, jak je viděl on; byli to docela obyčejní lidé, přátelští a trochu hloupí, trochu zhýčkaní a patrně velice spokojení se svými životy na Zemi. To jen na planetě, kterou si zvolili k návštěvě, byli tak bezvýznamní. Ale Gundersen ještě nebyl připraven ztratit před Srin'gaharem postavení osoby stojící stranou všech ostatních Pozemšťanů, kteří přišli na Belzagar, a bál se, že příboj malicherného brebentění a klábosení těch lidí by ho mohl zavalit a spláchnout mezi ně.

Brouk, který byl tažením přívěsu očividně přetěžován, zastavil několik metrů od břehu jezírka. Vyskočil z něj Van Beneker, ještě zpocenější a ošuntělejší než obvykle. Jsme tady!" zavolal na turisty. "Všichni dolů! Prohlédneme si jedno z těch slavných horkých jezer!"

Gundersen, který pořád ještě seděl Srin'gaharovj na zádech, uvažoval, zda nildorovi říct, aby tiše pokračoval v chůzi.

Ostatní čtyři nildoror sotva počkali, aby se podívali, co způsobilo všechen ten rámus, a šli zase dál. Ted' už se skoro ztráceli z dohledu na opačném konci jezera. Ale pak se rozhodl, že přece jen chvíli zůstane; věděl, že snobismus vůči vlastnímu druhu by ho v očích Srin'gahara příliš nepozvedl. Van Beneker Gundersena zahlédl a zavolal na něj: "Brý ráno, pane! Rád vás vidím! Měl jste dobrou cestu?"

Čtyři páry pozenšťanů postupně slezly z plošiny přívěsu. Chovali se přesně tak, jak se Gundersen obával: tvářili se znuděně a otráveně, zjevně přesyceni nezvyklými divy, které dosud viděli. Stein, majitel generického salónu krásy, pečlivě prověřil závěrku kamery, kterou měl připevněnou na čepici, a pak se pomalu otáčel, aby pořídil třistašedesátistupňový hologram, ale když se o chvíli později z výstupu kamery vysunul kontrolní nátlak, ani se na něj nepodíval. Nezbytnost aktu pořizování snímků bez zájmu o snímky samotné byla typická. Watson, doktor, utrousil nějaký vtip k Christopherovi, finančníkovi, a ten se mechanicky zasmál. Ženy, ušpiněné a ucourané, jezeru vůbec nevěnovaly pozornost. Dvě se prostě opřely o brouka a čekaly, až jim bude ukázáno to, kvůli čemu zastavili, zatímco druhé dvě, když si všimly Gundersenovy přítomnosti, vytáhly z batohů obličejové masky a spěšně si je nasadily, aby mohly předvést před pohledným cizincem alespoň zdání svých patřičně udržovaných půvabů.

"Nezůstanu tady dlouho," slíbil Gundersen Srin'-gaharovi, když z něj sesedal.

Van Beneker mu vyšel vstříc. "To ale byla cesta!" vyhrknul malý mužík. "Zatracená smradlavá cesta! No, už bych na to měl být zvyklý. A jak se daří vám, pane G?"

"Nestěžuju si." Gundersen kývl hlavou směrem k přívěsu. "Kde jsi splášil ten vynález?"

"Postavili jsme to před pár lety, když se nám rozsypal poslední dálkový přepravník. Ted' na tom vozíme turisty, když se nám nepodaří sehnat domorodé nosiče."

"Vypadá to jako něco z osmnáctého století."

"Víte, pane, moc moderního vybavení nám tu nezůstalo. Nemáme dost servomotorů, hydraulických pedipulátorů a podobných věcí. Ale kola a nějaké ty trámký se dají sehnat vždycky. Udělali jsme, co jsme mohli."

"Co se stalo s těmi nildoror, kteří nás vezli z kosmodromu do hotelu? Myslel jsem, že jsou ochotni pro vás pracovat."

"Někdy ano, někdy ne," řekl Van Beneker. "Jsou nevypočitatelní. My je k práci nutit nemůžeme, a nemůžeme je ani řádně najmout. Můžeme je jen slušně požádat, a pokud svolí, máme vyhráno. Před několika dny se rozhodli, že na nějaký čas k mání nebudou, tak jsme vytáhli tenhle přívěs." Ztišil hlas. "Pokud byste se mě zeptal, tak za to může těch osm paviánů tady. Mysleli si, že nildoror nerozumí anglicky, a pořád si navzájem říkali, jaká to je hrůza, když tak cennou planetu, jako je tahle, vlastní stádo slonů."

"Když jsme letěli sem," řekl Gundersen, "tvářili se někteří z nich docela liberálně. Alespoň dva z nich byli všemi deseti pro odstoupení."

"Jistě. Tam na Zemi berou odstoupení jen jako politickou teorii. 'Předejte kolonie zpět ubohým utlačovaným domorodcům,' a tak podobně. Jenže ted' jsou tady a vidí, že nildoror nejsou 'domorodci', ale pouhá zvířata, pouzí podivně vyhlížející sloni, a hned se jim začíná zdát, že jsme si tu planetu raději měli nechat." Van Beneker si odplívl. "A nildoror to všechno slyší. Předstírají, že naši řeči nerozumějí, ale rozumějí. Jak myslíte, že se cítí, když vozí lidi na zádech?"

"Chápu," řekl Gundersen. Podíval se na skupinku turistů. Prohlíželi si Srin'gahara, který se zastavil na okraji džungle a krmil se větvmi stromů. Watson strčil loktem do Miraflorese, který našpulil rty a zavrtěl hlavou v neschvalujícím gestu. Gundersen neslyšel, co si mezi sebou říkají, ale dokázal si představit, co si asi myslí o Srin'gaharově způsobu stolování. Civilizované bytosti by podle nich rozhodně neměly spásat oběd ze stromu chobotem.

"Zůstanete s námi na malou svačinku, pane G?" zeptal se Van Beneker.

"To je od tebe velice hezké," řekl Gundersen.

Posadil se do stínu, zatímco Van Beneker se vrátil ke svým povinnostem a odvedl turisty na břeh kouřícího jezírka.

Když tam byli všichni, Gundersen se zvedl a pomalu se k nim připojil. Poslouchal průvodcův výklad, ale pozornost se mu dařilo držet jen částečně. "Vysokoteplotní oblast života... víc než sedmdesát stupňů Celsia... v některých místech ještě víc, prakticky vroucí, a presto v ní žijí tvorové... zvláštní genetická adaptace... nazýváme to termofilií, to znamená láska k teplu... ne, DNA se neuvaří, ale výskyt spontánních mutací je neobvyčejně vysoký a druhy se mění tak rychle, že byste tomu vůbec nevěřili... enzymy odolávají teplu... strčte je do studené vody a v minutě zmraznou... životní procesy neobvyčejně rychle... v takových podmínkách mohou fungovat i rozvinuté a deformované proteiny... 'kapesní prostředí', není ve styku se zbytkem planety... teplotní gradienty... kvantitativní studie... slavný genetický biolog doktor Brock... nepřetržitá tepelná destrukce citlivých molekul... nekonečná resyntéza..."

Srin'gahar se stále popásal na porostu. Gundersenovi se zdalo, že jí mnohem víc, než u něj bylo v tuto hodinu obvyklé. Zvuk žvýkání a trhání se mísil s Van Benekerovým učeným výkladem.

Nyní si Van Beneker sundal z opasku biologickou síťku a začal z jezírka lovit jednotlivé zástupce fauny, aby je ukázal turistům. Sevřel rukojeť síťky a seřídil ji na hmotnost a velikost zamýšlené oběti; pak síťka, upevněná na konci takřka nekonečně prodlužovatelného pružného kovového prutu, začala vířit pod hladinou a vyhledávat kořist zvolených parametrů. Když jí čidlo oznámilo, že se nachází v blízkosti živého organismu, její jícen se rychle otevřel a hned zase zavřel. Van Beneker vytáhl nešťastného vězně z jeho přirozeného horkého prostředí na břeh.

Takto tahal z jezera jednoho tvora za druhým; rudé, jako by uvařené, ale živé a divoce chňapající. Objevila se pancéřnatá ryba pokrytá lesklými pláty ozdobenými fantastickými vzory a ornamenty. Humru podobná věc šlehala dlouhým ostnatým ocasem a zuřivě komíhala očima na stopkách. Pak se Van Benekerovi podařilo z jezera vytáhnout něco, co vypadalo jako obrovské klepeto s malým neduživým tělíčkem. Ani dva úlovky nebyly stejné. Horká jezerní voda, opakoval, způsobuje neustálé mutace. Znovu přehlíkal celé své genetické zdůvodnění a pak naházal tvory zpátky do jejich horké lázně, aby je mohl předvést, zase příště.

Zdálo se, že genetické aspekty termofilních tvorů si získaly zájem jen jediného turistu - Steina, který se jako majitel

genetického salónu krásy specializoval na úpravy lidských genů a věděl víc než jen něco málo o mutacích jako takových. Položil několik inteligentně znějících otázek, které Van Beneker přirozeně nebyl schopen zodpovědět; ostatní jednoduše stáli a čekali, až jim jejich průvodce přestane ukazovat ta podivná zvířata a vezme je zase někam jinam. Gundersen, kterému se ještě nikdy nenaskytla příležitost prozkoumat obsah těch termálních jezírek, byl za předvedenou exkurzi vděčný, ačkoliv se mu při pohledu na zmítající se tvory obracel žaludek. Teď myslel jen na to, jak se zase co nejrychleji rozloučit. Rozhlédl se a zjistil, že Srin'gahar není nikde v dohledu.

"A na co se teď díváme," říkal právě Van Beneker, "je ten nejnebezpečnější obyvatel jezírka, kterému říkáme břitvový žralok. Ani já jsem ještě neviděl takový exemplář. Vidíte tyhle malé růžky? Úplně nová mutace. A vidíte tu lucerničkovitou věc na vrcholku hlavy, co pořád bliká?" V síťce se svíjel štíhlý karmínový tvor asi metr dlouhý. Celý spodek jeho břicha, od čenichu až k řitnímu otvoru, byl otevíratelný a tvořil obrovskou tlamu plnou drobných jehlově ostrých zubů. Jak se tlama otevřela a zase zavřela, vypadalo to, jako by se celé zvíře rozštěpilo na dvě poloviny a zase spojilo. "Tahle bestie dokáže sežrat cokoliv až do trojnásobku své vlastní velikosti," řekl Van Beneker. "A jak sami můžete vidět, je divoká, zuřivá a -"

Gundersen nenápadně vycouval a začal hledat Srin'gahara. Našel místo, kde se nildor krmil a kde některé větve stromů byly hladce sloupány. Uviděl něco, co vypadala jako stopa nildora vedoucí do džungle. Zaplavil ho pocit bolestné opuštěnosti z toho, že Srin'gahar zjevně odešel bez něj.

Pokud by tomu bylo skutečně tak, musel by svou cestu přerušit. Neodvažoval se projít pěšky neprostupnou divočinu před sebou. Musel by požádat Van Benekera, aby ho vzal zpátky do nějakého tábora nildoror, kde by si mohl najít jiného společníka pro cestu do mlžných krajů.

Skupina turistů pomalu odcházela od jezírka. Van Beneker nesl síťku přes rameno; Gundersen si všiml, že se v ní hemží nějaký jezerní tvorové.

"Oběd," řekl. "Chytil jsem nějaké medúzokraby. Dáš si s námi?"

Gundersen se přinutil k úsměvu. Když Van Beneker otevřel síťku, veškerý hlad ho přešel: vyvalil se z ní proud horké vody spolu s osmi nebo deseti oválnými purpurovými tvory, lišících se navzájem počtem nohou, kresbou na krunýři i velikostí klepet. Lezli po zemi v nepravidelných kruzích očividně strádající relativně nízkou teplotou. Ze zad jim stoupala pára. Van Beneker je zručně napíchl na dřevěný rožeň a opekl je univerzálním zapalovačem. Pak jim rozlouskl krunýře a odhalil jejich bledé rosolovité maso. Tři z žen se zašklebily a odvrátily se, ale paní Mirafloresová kraba přijala a s chutí ho vyjedla. Všem mužům očividně chutnali. Gundersen rosolovité maso jen uždíboval a nespouštěl při tom oči z lesa, pátraje po Srin'gaharovi. Přitom podvědomě zachytával útržky konverzace.

"- obrovský potenciál takhle promarněný, doslova promarněný -"

"- ale stejně, naší povinností je podporovat snahy o sebeurčení na každé planetě -"

"- ale jsou to vůbec lidé?"

"- hledejte duši, to je jediný způsob, jak určit -"

"- sloni a nic než sloni. Viděli jste, jak okusoval ty větve a -"

"- odstoupení byl jasný omyl způsobený sentimentální menšinou, která brečela -"

"- žádná duše, žádné odstoupení -"

"- jsi příliš příkrá, drahá. Na některých planetách opravdu docházelo k různým nepřístojnostem a -"

"- hloupá politická opatření, tak tomu říkám já. Slepci, kteří vedou slepé -"

"- dokážou psát? Dokážou vůbec myslet? Dokonce i v Africe jsme měli co do činění s lidskými bytostmi, ale tady -"

"- duše, vnitřní duch -"

"- nemusím vám říkat, jak jsem odstoupení podporoval. Vzpomínáte si, podepsal jsem petici a všechno. Ale teď, když jsem to viděl na vlastní oči, musím přiznat -"

"- hromady nachového trusu na pláži -"

"- obětí přílišné sentimentality -"

"- chápu, že roční zisk byl dosažen pomocí -"

"- není pochyb o tom, že duši mají. To je naprosto jisté." Gundersen zjistil, že sám vstoupil do konverzace. Ostatní se na něj obrátili; jako by se najednou ocitli ve vakuu. Řekl: "Mají svoje náboženství a to znamená, že jsou si vědomi existence vnitřního ducha, duše, nemám pravdu?"

"Jaké náboženství?" zajímal se Miraflores.

"To ještě přesně nevím. Jednou jeho částí je jakýsi obřadní tanec - spontánní pohyby vedoucí k nějakému mystickému zážitku. Také mají něco, co nazývají znovuzrození a co je zřejmě středobodem jejich rituálů. Úplně tomu nerozumím. Jdou na sever do mlžných krajů, a tam se s nimi něco stane. Podrobnosti vždycky drželi v tajnosti. Myslím, že jim tam sulidoror dají nějakou drogu a oni po ní vnitřně omládnou, nebo něco takového - chápete, co chci říct?"

Zatímco Gundersen mluvil, mimovolně se probíral hromádkou nesnědených medúzokrabů. "Vím jenom, že znovuzrození je pro ně životně důležité a že své postavení v kmeni odvozují od počtu znovuzrození, která prodělali. Z toho jasně vyplývá, že to nejsou jen zvířata. Mají kulturu, mají určitou společenskou strukturu - složitou, těžkou na pochopení."

"Tak proč potom nemají civilizaci?" zeptal se Watson.

"Zrovna jsem vám vysvětlil, že mají."

"Myslím města, stroje, knihy -"

"Nejsou fyzicky vybaveni pro psaní, stavění ani jemnou manipulaci," řekl Gundersen. "Nevšimli jste si, že nemají ruce? Rasy s rukama vytvářejí jeden druh civilizace. Rasa podobná slonům zase jiný." Strašně se potil a najednou zjistil, že má hrozný hlad. Všiml si, že se na něj ženy dívají nějak divně. Pak si uvědomil, čím to je: snědl všechno jídlo, které měl nadosah, mimovolně si ho při řeči nacpal do úst. Jeho trpělivost byla náhle pryč a on cítil, že se mu hlava rozskočí, pokud okamžitě neodstraní bariéry a veřejné nevyzná svou velkou vinu, která ho dohnala k této odysei. Nezáleželo na

tom, že tohle nebyli ti praví lidé, od kterých by čekal rozehřešení. Slova mu sama proudila ze rtů, když říkal: "Když jsem tady přišel poprvé, byl jsem stejný jako vy. Podceňoval jsem nildoror. A proto jsem se dopustil strašného hříchu, o kterém bych vám teď chtěl vyprávět. Víte, byl jsem tehdy nedávno dosazeným šéfem sektoru a jednou z mých povinností bylo zajišťovat efektivitu práce domorodců. Jelikož jsme tehdy ještě plně nechápali, že nildoror jsou samostatné a inteligentní bytosti, využívali jsme je, nutili je, aby pro nás pracovali na stavbách, zvedali choboty břemena a vykonávali nejrůznější činnosti, které dokázali zvládnout pouhou silou svých svalů. Zacházeli jsme s nimi jako se stroji." Gundersen zavřel oči a cítil, jak se mu v hlavě neúprosně roztahuje minulost, černý mrak vzpomínek, který ho zaplavuje a drtí. "Bůh ví proč, nildoror nám to dovoľovali. Myslím, že jsme pro ně byli tyglikem, ve kterém se jejich rasa očisťovala. No a jednoho dne se protrhla hráz, v Monroeově obvodu na severu, kousek od hranice mlžných krajů. Hrozilo zaplavení trnovníkové plantáže, což by pro Společnost představovalo ztrátu mnoha milionů dolarů. Ohrožena byla i hlavní elektrárna obvodu spolu se stanicí, ubytovny a - to je jedno. Řekněme že kdybych tenkrát rychle nezareagoval, přišli bychom o celý severní komplex. Nesl jsem za něj zodpovědnost. Začal jsem shánět nildoror na stavbu druhé linie hrází. Poslali jsme na tu práci všechny roboty, které jsme měli, ale nestačilo to, takže jsme použili i nildoror posbírané z okolní džungle. Všichni jsme pracovali ve dne i v noci, dokud jsme nepadali vysílením. Nebezpečí záplav jsme zažehnali, ale já si pořád nebyl jist. Šestého dne ráno jsem se vypravil zkontrolovat síť záchranných hrází, když tu jsem potkal sedm nildoror, které jsem nikdy dřív neviděl, jak procházejí kolem na sever. Řekl jsem jim, aby šli se mnou. Velice zdvořile odmítli. Řekli: ne, musíme jít dál na sever do mlžných krajů a vykonat obřad znovuzrození, nesmíme se tady zdržovat. Znovuzrození? Co mě zajímalo nějaké jejich znovuzrození? Měl jsem za to, že v situaci akutního ohrožení celého obvodu neplatí žádné výmluvy. Poručil jsem jim, aby se okamžitě připojili k pracím na hrázích, jinak že je na místě popravím. Znovuzrození může počkat, řekl jsem jim. Přerodíte se někdy jindy. Tohle je vážná věc. Sklonili hlavy a zabodli špičky svých klů do země. To je u nich znamení největšího smutku. Jejich růžky zplihly. Byli smutní, hrozně smutní. Litujeme tě, řekl jeden z nich a já se rozčílil a řekl mu, co si se svou lítostí může udělat. Kde vzali právo litovat mne? Pak jsem vytáhl svůj univerzální zapalovač. Tak sebou hněte, potřebujeme vaši pracovní sílu. Zase ten smutek. Jejich velké oči se na mne lítostivě upřely. Kly zaryté v zemi. Dva nebo tři ostatní nildoror řekli, že je jim to velice líto, ale že pro mne teď nemohou pracovat a že je nemožné, aby přerušili svou cestu. Ale pokud na tom trvám, jsou připraveni zemřít. Nechtějí snižovat mou autoritu tím, že se mi budou vzpírat, ale musí se vzepřít, a proto jsou ochotni zaplatit za to. Už jsem chtěl jednoho z nich usmažit pro výstrahu ostatním, ale pak jsem si řekl, co to k čertu děláš, a nildoror čekali, a moji pomocníci také čekali, stejné jako někteří z našich nildoror, a tak jsem zase zvedl zapalovač a řekl si, že jednoho z nich zabiju - toho, který řekl, že mě lituje - a ostatní snad pak přijdou k rozumu. Jen čekali. Mysleli si, že blufuju. Jak bych mohl usmažit sedm poutníků jen za to, že odepřeli poslušnost šéfovi sektoru? Ale v sázce byla moje autorita, a proto jsem stiskl spoušť. Úmyslně jsem seřídil plamen nakrátko, jen abych mu sežehl kůži, ale nildoror stál bez hnutí a během několika minut bych se stejně dostal k životně důležitým orgánům. A tak jsem se před nimi sám pošpinil tím, že jsem použil sílu. Na tohle čekali. Pak několik nildoror, kteří vypadali starší než ostatní, řeklo: 'Nech toho, chceme si to znovu promyslet', já vypnul zapalovač a oni šli stranou, aby se poradili. Ten, kterého jsem popálil, trochu kulhal a tvářil se ukřivděně, ale nebyl nijak těžce zraněn, ne víc než já. Ten, kdo stiskne spoušť, může být zasažen hůř než jeho cíl, to jste nevěděli? Nildoror nakonec souhlasili, že udělají, co po nich žádám. Takže místo toho, aby šli na sever a prodělali znovuzrození, pracovali na hrázích, i ten popálený, a o devět dní později hladina řeky poklesla, majetek Společnosti byl zachráněn a všichni žili šťastně až navěky." Gundersenův hlas se roztřásl. Skončil svou zpodobu a teď se těm lidem nedokázal podívat do očí. Zvedl skořápku jednoho ze zbylých medúzokrabů a pokusil se z ní vyškrábat kousek rosolovitěho masa. Cítil se vyčerpaný a unavený. Ticho, které zavládlo, mu připadalo nekonečné.

Pak paní Christopherová řekla: "A co bylo pak?" Gundersen vzhledl a zamrkal. Měl dojem, že už řekl všechno. "Pak se nestalo nic," řekl. "K záplavě nedošlo." "Ale co je pointou vašeho vyprávění?" Potlačil nutkání hodit krabí krunýř do její usmívající se tváře. "Pointa?" zopakoval. "Pointa? Ale -" Byl doopravdy zmaten. Řekl: "Sedm inteligentních bytostí putovalo k nejsvětějšímu obřadu svého náboženství, já je se zbraní v ruce přinutil k pracím na záchrane majetku, který pro ně nic neznamenal - a oni šli a tahali pro mne klády. Copak pointa není dostatečně zřejmá? Kdo z nás je duševně nadřazený? Když jednáme se samostatnými inteligentními bytostmi jako by to byla pouhá zvířata, co jsme potom my?"

"Ale byl to přece stav maximálního ohrožení," řekl Watson. "Potřeboval jste každou pomoc, která byla k dispozici. V takové chvíli přece musí jít veškeré ohledy stranou. Tak se k tomu svému znovuzrození o devět dní opozdili. Co je na tom tak hrozného?"

"Nildoror může prodělat znovuzrození, jen když je čas zralý," řekl Gundersen dutě. "Nevím, jak poznají, kdy je ten pravý čas; možná z astrologie, možná s tím má co dělat konjunkce jejich pěti měsíců. Nildoror musí na místo svého znovuzrození dorazit v určitý čas, a pokud se opozdí, ke znovuzrození nedojde. Těch sedm nildoror už se zpozdílo, protože těžké deště rozmáčely cesty na jihu. Devět dní navíc už pro ně znamenalo příliš velké zpoždění. Když skončili se stavbou hrází, prostě se vrátili ke svému kmenu. Nechápal jsem proč. Až mnohem později jsem porozuměl, že jsem je připravil o jejich příležitost k znovuzrození, že mohou čekat dalších deset nebo patnáct let, než se jim naskytne další. Nebo možná už žádnou další šanci mít nebudou." Gundersen cítil, že nemá dost sil, aby pokračoval v mluvení. V hrdle měl sucho. Ve spáncích mu pulzovala krev. Jak očisťující by to bylo, pomyslel si, ponořit se do vroucího jezírka. Strnule vstal, a jak šel, všiml si, že se Srin'gahar zase vrátil a stojí nehybně několik set metrů od nich, pod velkým mečokvětým stromem. Řekl turistům: "Pointa je, že nildoror mají náboženství a duši a že jsou lidmi, a že pokud přijmete myšlenku odstoupení jako takovou, nemůžete se vyhnout odstoupení této planety. Pointa je i to, že když se Pozemšťané střetnou s cizí inteligencí, většinou pokazí, co se dá. Pointou je konečně i to, že mě vůbec nepřekvapuje, jak smýšlíte o nildoror, protože jsem o nich dříve smýšlel stejně a pochopil jsem, až když bylo příliš pozdě, a ani potom jsem nepochopil dost,

aby mi to k něčemu bylo, což je mimochodem hlavní důvod, proč jsem se vrátil na tuhle planetu. A teď bych se vám všem rád omluvil, protože je čas, abych už šel, a proto půjdu."

Obrátil se a rychle kráčel pryč.

Když došel k Srin'gaharovi, řekl: "Jsem připraven pokračovat v cestě."

Nildor poklekl. Gundersen nasedl.

"Kde jsi byl?" zeptal se Pozenšťan. "Měl jsem starost, když ses tak najednou ztratil."

"Cítil jsem, že bych tě měl nechat o samotě s tvými přáteli," řekl Srin'gahar. "Proč sis dělal starosti? Zavázal jsem se přece, že tě bezpečně dopravím do mlžných krajů."

OSM

Terén se nepochybně měnil. Srdce rovníkové džungle už nechali za sebou a vstoupili na vysočinu, která se táhla až k mlžným krajům. Podnebí bylo stále ještě tropické, ale vlhkost už nebyla tak vysoká; místo aby ji ovzduší drželo všechnu ve formě páry, tu a tam ji uvolnilo jako déšť a po dešti byl vzduch čistý a svěží, dokud se vlhkost zase nevrátila na původní stupeň. Také vegetace se lišila: podstatnou část porostu tvořily hranaté rostliny s listy ostrými jako nože. Mnohé stromy měly světlé listy, které v noci zaplavovaly les studeným světlem. Bylo tam méně lián a koruny stromů už netvořily souvislou vrstvu zachytávající většinu světla; tu a tam se na zem prodraly paprsky slunce, místy se vytvořily dokonce rozsáhlé mýtiny a louky. Půda, vylouhovaná častými dešti měla na rozdíl od černé půdy v džungli bledou, nažloutlou barvu. V houští neustále přebíhali drobní živočichové. Pomalým krokem se kolem pohybovali slimákovití tvorové, modrozelení s ebenově černými pláštiky, ve kterých Gundersen rozeznal pohyblivé houboidy z vysočiny - rostliny, které se přesouvaly z místa na místo pátrající po ulomených větvích nebo bleskem poražených stromech. Nildor i lidé je považovali za vybranou lahůdku.

Navečer třetího dne po zastávce u horkého jezírka dohnal Srin'gahar s Gundersenem ostatní čtyři nildor, kteří šli napřed. Tábořili u paty rozeklané hory ve tvaru hřebene, a soudě podle míry zničení okolní vegetace, tam byli už nejméně jeden celý den. Choboty a tváře pomazané světlými šťávou jim jasné zářily. Byl s nimi i jeden sulidor, největší, jakého kdy Gundersen viděl, skoro dvakrát větší než on, s čenichem dlouhým jako mužská ruka. Sulidor stál vzpřímeně poblíž balvanu obrostlého modrým mechem, opíraje se o široce rozkročené nohy a ocas. Jeho šterbinovité oči si Gundersena prohlížely zpod přivřených huňatých víček. Dlouhé ruce zakončené hrozivými zahnutými drápy mu visely volně podél těla. Sulidoroova srst měla barvu starého bronzu a byla nezvykle hustá.

Jeden z kandidátů na znovuzrození, nildofí samice Luu'khamin, Gundersenovi řekla: "Sulidor se jmenuje Na-sinisul.

Chce s tebou mluvit."

"Ať tedy mluví."

"Chtěl by, aby ses před tím dozvěděl, že není obyčejný sulidor. Je jedním z těch, kteří zařizují obřad znovuzrození, a setkáme se s ním znovu, až dojdeme do mlžných krajů. Je to sulidor vysokého postavení a vážnosti a jeho slova není dobré brát na lehkou váhu. Budeš to mít na vědomí, až s ním budeš rozmlouvat?"

"Budu. V tomto světě neberu na lehkou váhu ničí slova, ale jeho vyslechnu zvlášť pozorně. Ať mluví."

Sulidor několika kroky překonal krátkou vzdálenost mezi nimi a zase se pevně postavil, zatínaje drápy na svých nohou hluboko do země. Mluvil nildorovi s lehkým seveřanským přízvukem: obtížně, pomalu, ale srozumitelně.

"Byl jsem na cestě do Moře prachu," řekl sulidor, "a teď se vracím do svého rodného kraje, abych přispěl svou pomocí k obřadu znovuzrození, který podstoupí těchto pět poutníků. Má přítomnost zde je čistě náhodná. Chápeš, že na tomto místě nejsem z žádného určitého důvodu, který by se týkal tebe nebo tvých společníků?"

"Chápu," odpověděl Gundersen překvapen přesným a důrazným způsobem sulidorovy řeči. Až dosud znal sulidoror pouze jako temné, divoké a hroživě vyhlížející bytosti plížící se tajemnými mýtinami.

Na-sinisul pokračoval: "Když jsem tudy včera procházel, náhodou jsem narazil na bývalou stanici Společnosti. Opět náhodou jsem nahlédl dovnitř, třebaže se mě toto místo nijak netýkalo. Uvnitř jsem našel dva Pozenšťany, jejichž těla jim přestala sloužit. Nebyli schopni se pohybovat a mohli stěží mluvit. Žádali mne, abych je zbavil života, ale to nemohu na svou vlastní zodpovědnost udělat. Proto tě žádám, abys mne následoval do té stanice a dal mi potřebné instrukce. Nemám mnoho času, a proto je třeba udělat to okamžitě."

"Jak je to daleko?"

"Můžeme tam být dřív, než vyjde třetí měsíc."

"Nevzpomínám si, že by tu měla Společnost nějakou stanici," řekl Gundersen Srin'gaharovi. "Jedna by měla být pár dní cesty na sever, ale -"

"Tady je místo, kde se sbíralo jídlo, které se plazí, a odesílalo se lodí dolů po řece," řekl nildor.

"Tady?" Gundersen pokrčil rameny. "Vypadá to, že jsem zase ztratil orientaci. No dobře, tak tedy půjdeme."

Na-sinisulovi řekl: "Jdi a já půjdu za tebou."

Sulidor rychle vyrazil světlým lesem a Gundersen, který seděl Srin'gaharovi na zádech, ho těsně následoval. Zdálo se, že sestupují do údolí, a vzduch byl čím dál teplejší a hustší. I krajina se začala měnit, neboť stromy tu měly vzdušné kořeny, které vypadaly jako nesmírné pokroucené paže, a tenké výhonky, které z nich vyrůstaly, zářily ostrým zeleným světlem. Půda byla holá a kamenitá; Gundersen slyšel, jak křupe pod Srin'gaharovými nohama. Na vzdušných kořenech hřadovali ptákům podobní tvorové. Podobali se trochu sovám a zdálo se, jako by jim docela chyběly barvy; někteří byli černí, jiní bílí a ještě jiní černobíle strakatí. Nedokázal říct, jestli to bylo jejich skutečné zbarvení, nebo jestli je o barvy okradl nepřírozený svit stromů. Obrovské, bledé parazitické květiny plazící se po kmenech stromů vydávaly omamnou vůni.

Na úpatí holé zvětralé žluté skály stály pozůstatky stanice Společnosti. Vypadala ještě rozpadleji než hadí stanice dál na jih; kopule její střechy se probořila a stěny měla obrostlé hustou změtí saprofytů, které se možná živily produkty rozkladu plastových stěn. Srin'gahar nechal Gundersena sesednout. Pozemšťan před budovou chvíli zaváhal, čekaje, že ho sulidor zavede dovnitř. Začal padat drobný déšť; vůně pralesa se okamžitě změnila z kyselé na sladkou; byla to sladkost rozkladu.

"Pozemšťané jsou uvnitř," řekl Na-sinusul. "Můžeš vstoupit. Čekám na tvé instrukce."

Gundersen vešel do stanice. Pach hniloby tu byl mnohem intenzivnější, možná koncentrovanější roztříštěnou klenbou kopule. Vlhkost byla všudypřítomná. Napadlo ho, jaké výtrusy asi nasává při každém nadechnutí. V temnotě něco kapalo a vyluzovalo hlasitý šplouchavý zvuk, kontrastující s tichým bubnováním deště padajícího otvory v kopuli. Gundersen vytáhl univerzální zapalovač a zapálil jeden z trámků, aby si opatřil světlo. Stanici zaplavila teplá bílá záře. Okamžitě se mu něco otřelo o tvář, jak se nějaký termotropický tvor, vyrušený a přivábený teplem zapalovače, vrhl proti němu. Gundersen ho smetl; na špičkách prstů mu po něm zůstal sliz.

Kde byli Pozemšťané?

Opatrně začal obcházet vnitřek budovy. Matně si začínal vzpomínat - jedna z nesčetných stanic, které Společnost kdysi rozesela po Holmanově světě. Podlaha byla zvlhčená a plná trhlín, takže přes některé úseky musel přelézat. Pod nohy se mu pletly pohyblivé houboidy, jež požíraly vrstvu špíny, která pokrývala celý interiér, a zanechávaly za sebou slizkou stopu. Gundersen musel klást nohy velice opatrně, aby některou z nich nezašlápl, a i tak se tomu vždycky nevyhнул. Došel k místu, kde se dům rozšiřoval; ve světle zapalovače uviděl zčernalou přistavní rampu vyčnívající nad břeh a řeku dole. Ano, vzpomínal si. Tady byly houboidy baleny a žokovány a pak posílány po řece dolů na cestu, která končila na pultech obchodů. Ale dnes už tu říční čluny Společnosti nepřistávaly a chutné houboidy se nerušeně procházely po mechovitých pozůstatcích nábytku a vybavení stanice.

"Haló?" zavolal Gundersen. "Haló, haló, haló?"

V odpověď se ozvalo zasténání. Klopýtaje a zakopáváje ve tmě, duse se odporným zápachem, klestil si cestu bludištěm neviditelných překážek. Dostal se ke zdroji hlasitého kapání. Vysoko na stěně se usadilo něco zářivě rudého ve tvaru koše velkého asi jako mužský hrudník. Skrze velké póry v houbovitém povrchu nepřetržitě odkapávala hustá černá tekutina. Když se toho dotklo světlo Gundersenova zapalovače, odkapávání okamžitě zrychlilo a změnilo se takřka v proud lojovité kapaliny. Když světlo oddálil, proud zeslábl, ačkoliv už zůstal nepřetržitý.

Podlaha se zde svažovala, takže vše, co vyteklo z houbovitého koše, okamžitě teklo dál a hromadilo se to na opačném konci místnosti v rohu mezi podlahou a stěnou. Tam Gundersen uviděl Pozemšťany. Leželi bok po boku na nízkých matracích uprostřed louže tmavé tekutiny, která úplně zakrývala matrace a částečně i jejich těla. Jeden z lidí, který měl hlavu otočenou na bok, měl v kapalině ponořenou celou tvář. Druhý byl tím, který sténal.

Oba byli nazí. Jeden byl muž a druhý žena, ale Gundersenovi chvíli trvalo, než na to přišel; oba byli tak vyzábblí a pohublí, že jejich pohlavní rozdíly byly takřka neznatelné. Neměli vlasy, dokonce ani obočí. Kostí se jim draly ven přes pergamenové tenkou kůži. Oba měli oči otevřené, ale strnule upřené v nevidomém, vytřeštěném, skelném pohledu do prázdna. Rty měli ohrnuté a zuby obnažené. Z brázd v kůži jim vyrůstala šedivá řasa a po těle se jim plazily pohyblivé houboidy, které se na ní pásly. Rychlým mimovolným gestem odtrhl Gundersen dvě slimakovitá stvoření od ženiných prázdných prsů. Žena se pohnula a znovu zaúpěla. V jazyce nildoror zasténala: "Už je to za námi?" Její hlas zněl jako flétna, na kterou hraje chmurný pouštní vítr.

"Kdo jste?" zeptal se Gundersen anglicky. Jak se vám to stalo?"

Nedostal žádnou odpověď. K ústům se jí připlazila houboida a on ji smetl stranou. Dotkl se ženiny tváře. Jak jí prsty přešel po kůži, ozval se šustivý zvuk; bylo to, jako by hladil tuhý a neohebný papír. Gundersen se pokusil vzpomenout, kdo by mohla být, v duchu si představil na její holé lebce dlouhé tmavé vlasy, lehce zvednutá obočí, viděl její tvář plné a rty usmívající se. Ale nic se mu nevybavilo; buďto zapomněl, nebo ženu nikdy neznal, nebo ji nebyl v jejím současném stavu schopen poznat.

"Už to brzy skončí?" zeptala se, znovu v nildororu.

Obrátil se k jejímu druhu. Jemně, jako by se bál, že se jeho křehký krk může zlomit, zvedl Gundersen, mužovu hlavu z louže kapaliny. Vypadalo to, že ji vdechoval; perlila se v jeho nose i na rtech a na okamžik se zdálo, že si není schopen poradit s obyčejným vzduchem. Gundersen nechal obličej sklouznout zpátky do tůně. Za ten kratičký okamžik si uvědomil, že muž je docela určitě Harold - nebo se jmenoval Henry? - Dykstra, kterého kdysi trochu znal.

Jemu stále neznámá žena se pokoušela pohnout rukou. Chyběla jí síla, aby ji zvedla. Ti dva byli jako živoucí duchové, jako živí-mrtví ponoření v lepkavé kapalině a naprosto bezmocní.

Jak dlouho už jste v tomhle stavu?" zeptal se v jazyce nildoror.

"Věčně," zašeptala.

"Kdo jste?"

Já si... nevzpomínám. Já... čekám."

"Na co?"

"Na konec."

"Poslyšte," řekl. Jsem Edmund Gundersen, bývalý šéf sektoru. Chci vám pomoci."

"Zabij nejdřív mě. Pak jeho."

"Vezmu vás odsud a odvezu na kosmodrom. Za týden nebo deset dní můžete být na cestě k Zemi a pak -"

"Ne... prosím..."

"Co se stalo?" zeptal se.

"Skonči to. Skonči to." Našla dost síly, aby se vzepjala, částečně pozvedla své tělo z kapaliny, která skoro zakrývala spodní část jejího těla. Něco se jí zavinilo pod kůži a krátce ji vybouřilo. Gundersen se dotkl jejího propadlého břicha a

ucítil uvnitř pohyb, a to rychlé zahemžení pod kůží byl ten nejstrašnější pocit, jaký kdy zažil. Dotkl se i Dykstrova těla; v jeho nitru ucítil stejné vlnění.

Gundersen zděšeně vstal a ucouvl od ležící dvojice. Ve slabém světle zapalovače hleděl na jejich zpustošená těla, nahá, ale bezpohlavní, kosti a vazivo, se zbytky masa a ducha stále ještě naživu. Zachvátil ho příšerný strach. "Na-sinisule!" zavolal. "Pojď sem! Pojď sem!"

Sulidor se takřka okamžitě objevil po jeho boku. Gundersen řekl: "V jejich tělech něco je. Nějací paraziti? Hýbá se to. Co je to?"

"Podívej se sem," řekl Na-sinisul a ukázal na houbovitý koš, z něhož vytékala tmavá kapalina. "Mají v sobě mláďata tohohle. Stali se jejich hostiteli. Rok, dva, možná tři a larva se vyklube."

"Proč nejsou oba mrtví?"

"Berou si výživu z tohohle," řekl sulidor a švihl ocasem k černé tekutině. "Prosakuje jim do kůže. Živí je a oni živí to, co mají uvnitř těl."

"Kdybychom je odsud vzali a odvezli do hotelu na pobřeží -"

"Zemřeli by," řekl Na-sinisul. "Okamžik poté, co by byli vytaženi z té louže. Pro ně už není záchrany."

"Kdy to skončí?" zeptala se žena.

Gundersen se zachvěl. Všechno se v něm vzpíralo uznat nevyhnutelnost smrti; každý člověk, v němž byla alespoň jiskřička života, mohl být zachráněn, znovu stvořen z pouhých několika buněk jako věrohodná kopie svého originálu. Ale na tomto světě nebylo potřebné zařízení. Hlavou mu vířily možnosti. Nechat je, aby na jejich vnitřnostech hodovali vetřelci; pokusit se je převést na kosmodrom a odeslat nejbližší kosmickou lodí do tektogenetické nemocnice; ukončit okamžitě jejich trápení; pokusit se osvobodit jejich těla od parazitů, kteří je užírají. Znovu poklekl. Přinutil se znovu prozkoumat ten pohyb uvnitř nich. Dotkl se ženina břicha, jejích stehů, jejích vychrtlých hýždí. Pod kůží byla masou cizosti. Jen vědomí ji ještě neopustilo, třebaže zapomněla své jméno i svůj rodný jazyk. Muž měl větší štěstí; i když byl užírán stejně jako ona, nemusel alespoň ležet ve tmě a čekat na smrt, která mohla přijít teprve, až dospělá larva vyleze ze zotročeného lidského těla. Po tomhle toužili, když se odmítli odstěhovat z tohoto světa, který milovali? Pozemšťan může být Belzagorem uchvácen, řekl mu mnohokrát zrozený. Ale tohle bylo příliš doslovné uchvácení.

Pach rozkládajících se těl v něm vyvolával nevolnost.

"Zabij je oba," řekl Na-sinisulovi. "A udělej to rychle."

"Jsou to instrukce, které mi dáváš?"

"Zabij je. A strhni tu věc ze stěny a zabij ji také."

"Nikomu neublížíš," namítl sulidor. "Dělá jen to, co je vrozeno jejímu druhu. Když zabiju ty dva, připravím to o mláďata, ale nejsem ochoten připravit to i o život."

"No dobře," řekl Gundersen. "Tak tedy jen Pozemšťany. Rychle."

"Dělám to jako akt milosrdenství pod tvým přímým rozkazem," řekl Na-sinisul. Předklonil se a pozvedl jednu mocnou paži. Divoce zakřivené drápy se vysunuly ze svých pochev v plné délce. Paže se dvakrát mihla vzduchem.

Gundersen se přinutil dívat. Těla se rozevřela jako suché slupky; tvorové uvnitř vyhřezli ven, bez tvaru, syroví.

Dokonce i teď sebou těla v jakémisi záhadném reflexu šklubala a trhala. Gundersen hleděl do jejich zničených nití.

"Slyšíte mě?" zeptal se. "Jste živí, nebo mrtví?" Ženina ústa se otevřela, ale nevyšel z nich žádný zvuk, takže si nebyl jist, zda to byl pokus o odpověď, nebo jen poslední křeč umírajících nervů. Nastavil univerzální zapalovač na nejvyšší výkon a namířil ho do temné louže.

Já jsem vzkříšení věčné, pomyslel si, když měnil Dykstru v hromádku popela stejně jako ženu po jeho boku a hemžící se nevyvinuté larvy. Zvedl se ostře páchnoucí čpavý dým; dokonce ani univerzální zapalovač nedokázal zničit tu vlhkost. Stáhl plamen zapalovače zpátky na míru potřebnou k osvětlení. "Pojď," řekl sulidorovi a oba vyšli ven.

"Nejraději bych celou budovu spálil a očistil tohle místo," řekl Gundersen Na-sinisulovi.

"Já vím."

"Ale ty bys mi v tom zabránil."

"Mýlíš se. Nikdo na tomto světě ti nezabrání udělat cokoliv."

Ale k čemu by to bylo dobré... zeptal se Gundersen sám sebe. Očištění už bylo vykonáno. Odstranil odsud jediné bytosti, které tu byly cizí.

Přestalo pršet. "Vezmeš mne odsud pryč?" zeptal se Gundersen čekajícího Srin'gahara.

Připojili se k ostatním čtyřem nildoror. Pak, protože se tady zdrželi příliš dlouho a země znovuzrození byla pořád ještě daleko, se rozhodli vyrazit na pochod, i když byla noc. Ráno Gundersen uslyšel burácení vodopádů Šangri-la, které nildoror nazývali Du'jayukh.

DEVĚT

Bylo to, jako by z oblohy klesala bílá vodní stěna. Nic na Zemi se nemohlo vyrovnat trojitě kaskádě tohoto vodopádu, v němž Maddenova řeka neboli Seran'nee spadala nejprve do hloubky pěti set metrů, pak šesti set a potom ještě dalších pěti set metrů burácejíc z peřeje na peřej na své divoké cestě k moři. Gundersen a pět nildoror stáli u paty vodopádu, kde se všechna ta zpěněná voda řítila do široké skalní tůně a odkud zase vytékala jako klikatá řeka na jihovýchod; sulidor je opustil už v noci a pokračoval na sever sám. Za Gundersenovými zády se vpravo rozkládala pobřežní rovina a vlevo ústřední náhorní plošina. Před ním, vzhůru podél vodopádu, začínala severní náhorní plošina, vysočina, která střežila vstup do mlžných krajů. Stejně jako obrovská severojižní propast oddělovala pobřežní rovinu od centrální náhorní plošiny, jiná, východozápadní propast zase oddělovala rovinu i náhorní plošinu od vysočiny před

ním.

Vykoupal se v křišťálové tůňce za vodopádem a pak se pustili do výstupu. Stanice Šangri-la, jedna z nejdůležitějších předsunutých zakladen Společnosti, nebyla zespoda vidět; stála ukrytá za horním okrajem vodopádu. Kdysi stála ještě jedna menší stanice u paty vodopádu a další uprostřed jeho výšky, ale po těch teď nezůstala ani stopa; džungle je za osm let pohltila beze zbytku. Nahoru vedla klikatá cestička s nespočetnými zákruty. Když ji Gundersen uviděl poprvé, myslel si, že ji vytvořili inženýři společnosti, ale později se dozvěděl, že vznikla z přirozené rýhy na srázu plošiny, kterou nildoror upravili a rozšířili, aby jim usnadnila jejich cesty k znovuzrození.

Houpavý rytmus chůze jeho oře ho uklábával do dřimoty; pevně se držel Srin'gaharových růžků jako sedlové hrušky a modlil se, aby neusnul a nespadl dolů. V jednu chvíli se probudil a zjistil, že se drží jen jednou rukou a jeho tělo se nahýbá, nad dvousetmetrovou propastí. Podruhé ho zase probudila sprška studené vody, a když se rozhlédl, zjistil, že všechno to obrovské množství valící se vody spadá jen asi tucet metrů od něj. Když dosáhli vrcholu nejnižší kaskády, nildoror se zastavili, aby se napásli, a Gundersen si omyl tvář v ledové vodě, aby zahnal únavu, která ho uspávala. Potom pokračovali dál. Teď už mu nedalo tolik práce udržet se vzhůru; vzduch řídla odpolední vánek příjemně chladil. Hodinu před soumrakem dosáhli vrcholu vodopádu.

Stanice Šangri-la, na první pohled nedotčená, ležela přímo před ním: tři nestejně pravoúhlé bloky tmavého plastiku, pochmurný zikkurat zvedající se na západním okraji propastí, do které řeka spadala. Bývalé zahrady tropických rostlin, založené dnes už zapomenutým šéfem sektoru někdy před čtyřiceti lety, vypadaly, jako by byly pečlivě udržovány. U každé z částí budovy stála veranda přehlížející řeku a i ty byly obrostlé zelení. Gundersen náhle cítil sucho v hrdle a napětí v bedrech. "Jak dlouho se tu můžeme zdržet?" zeptal se Srin'gahara.

"Jak dlouho tu chceš zůstat?"

"Jeden den, dva - ještě nevím. Záleží to na tom, jak budu vítán."

"Zatím ještě nemusíme příliš spěchat," řekl nildor. "Utábořím se se svými přáteli v buši. Až budeš chtít pokračovat v cestě, přijď za námi."

Nildoror se pomalu vzdálil do stínu porostu. Gundersen sám pomalu kráčel ke stanici. U vstupu do zahrady zastavil. Stromy, které tu rostly, byly pokroucené a ohnuté s dlouhými šedými pětovými větvemi; flóra vysočiny se lišila od té na jihu, ačkoliv slunce tu hrálo skoro stejně jako v tropech. Uvnitř stanice svítilo světlo. Všechno tu vypadalo překvapivě normální; kontrast s nepořádkem v hadí stanici a přišerným rozkladem ve stanici, kde se sbíraly houbovité, byl ohromující. Ani hotelové zahrady nebyly tak dobře udržované. Čtyři úhledné řady masitých, oplzle vyhlížejících růžových lesních svěček lemovaly cestičku vedoucí k budově. Štíhlé a majestátní kulokvěté stromy obtížené gigantickým ovocem tvořily vlevo i vpravo menší hájky. Byly tam stromy hula-gula a hořkáče - tady exotické, importované z parných rovníkových tropů - a obrovské mečokvěté stromy v plném květu, vypínající své dlouhé lesklé tyčinky k nebi. Elegantní popínavý třpytobřečťan a kořenitka se táhly po zemi, ale nikoliv náhodným způsobem. Gundersen popošel o několik dalších kroků a uslyšel tiché a smutné povzdechnutí citovníkového keře, jehož něžné chlupaté listy se svinovaly a stahovaly, jak kolem něj procházel, opatrně se otevíraly, když byl za ním, a znovu se zavřely když se po nich ohlédl. Další dva kroky a byl u nízkého stromu, na jehož jméno si nedokázal vzpomenout. Měl sklovitě rudé křídlovité listy, které se dokázaly osvobodit, oddělit se od tenkých stopek a odletět pryč; v příštím okamžiku za nimi začaly rašit náhrady. Zahrada byla kouzelná. Ale cíhalo v ní i překvapení. Za třpytobřečťanem objevil srpkovitý ostrůvek tygřího mechu, nízkého masožravého porostu pocházejícího z centrální náhorní plošiny. Mech byl přesazován na jiná místa planety - kousek ho přes všechna opatření rostl i v hotelu na pobřeží - ale Gundersen si vzpomněl, že se ho Seena štitila, stejně jako se štitila všeho, co pocházelo z náhorní plošiny. A co bylo ještě horší, když se podíval nahoru za elegantně poletujícími listy, Gundersen uviděl velké hroudy chvějícího se rosolu žilkovaného modrými a červenými nervovými vlákny, které visely z několika nejvyšších stromů: další masožravci, rovněž z centrální náhorní plošiny. Co tyhle zlověstné věci dělají v tak kouzelné zahradě? O okamžik později se mu dostalo třetího důkazu, že Seenin odpor k plošině pominul: přes cestu přeběhlo jedno z těch zavalitých, vydře podobných zvířat, které je obtěžovaly při jejich ztroskotání. Na okamžik se zastavilo, zapanáčkovalo a nakrčilo čumáček, rozhlížejíc se po něčem, na co by se vrhlo. Gundersen na ně zasyčel a zvíře zmizelo v porostu. Místo něj se na chodničku objevila obrovská dvounohá postava a zastoupila mu cestu. Gundersen si v první chvíli pomyslel, že je to sulidor, ale vzápětí zjistil, že se jedná o pouhého robota, pravděpodobně zahradníka. "Proč jste tady, muži?" zeptal se znělým hlasem.

"Jako návštěvník. Jsem pocestný hledající útočiště na noc."

"Očekává vás žena?"

"Určitě ne. Ale myslím, že by mě ráda viděla. Řekni jí, že přišel Edmund Gundersen."

Robot si ho pozorně prohlédl. "Řeknu jí to. Zůstaňte prosím, tam kde jste, a ničeho se nedotýkejte."

Gundersen čekal. Čas, který uplynul, mu připadal nekonečný. Soumrak zhoustl a objevil se první měsíc. Některé ze stromů v zahradě začaly světélkovat. Had, stejný jako ti, kteří se dříve používali jako zdroj jedu, se tiše mihl po cestičce před Gundersenem a zmizel v křoví. Zvedl se vítr, který rozšuměl listí stromů a donesl mu ozvěnu vzdáleného hovoru nildoror tábořících na břehu řeky.

Pak se robot vrátil a řekl: "Žena vás přijme. Jděte po cestičce a vejděte do stanice."

Gundersen vyšel po schodech. Na verandě si povšiml neznámých rostlin v kořenáčích, jakoby připravených k přesazení do zahrady. Několik z nich k němu natáhlo tykadla nebo zablikalo, aby přivábilo předpokládanou oběť do své blízkosti. Vešel dovnitř a když v přízemí nikoho nenašel, zachytil se visící výtahové smyčky a nechal se vynést na verandu prvního patra. Zjistil, že stanice je pečlivě udržovaná, všechny podlahy a odkládací plochy se jen lesknou, dekorativní obklady jsou nepoškozené a suvenýry z cizích světů plní nejrůznější výklenky ve stěnách. Tahle stanice byla vždycky ukázková, ale překvapilo ho, že vypadá stejně i po všech těch letech úpadku lidské kolonie na Belzagoru.

"Seeno?" zavolal.

Našel ji na verandě. Byla tam sama a opírala se

o zábradlí. Ve svědění dvou měsíců uviděl úžlabinu jejího zadku a pomyslel si, že ho chce přivítat nahý; ale když se k němu obrátila, zjistil, že přední část jejího

těla pokrývá podivný oděv. Byla to bledá rosolovitá vrstva, beztvářá, s purpurovým nádechem, připomínající svou strukturou a leskem obrovskou měňavku. Střední část ulpívala na jejím břiše a klínu, ponechávající její hýždě a boky nahé; stejně obnažené bylo její levé ňadro, ale pravé měla zakryté jednou z vyčnívajících panožek té věci. Améba byla průsvitná a Gundersen viděl rysující se rudé oko Seeniny zakryté bradavky stejně jako důlek jejího pupku. Ta věc byla alespoň do jisté míry živá, protože se pomalu

pohybovala, zjevně o své vlastní vůli, a vytvářela další panožku, ovíjející se kolem ženiny levé hýždě a pravého boku. Záhadnost toho přilnavého oděvu ho zarazila. Kromě toho, Seena se nijak nezměnila; přibrala pár kilo, její ňadra ztěžkla a boky se rozšířily, ale pořád to byla stejně půvabná žena v rozpuku mládí. Jenže Seena, kterou znal, by nikdy nedovolila něčemu tak bizarnímu, aby se dotklo její kůže.

Mlčky si ho prohlížela. Lesklé černé vlasy jí splývaly na ramena jako dřív. Tvář měla bez jediné vrásky. Dívala se na něj zpřímá a beze studu, nohy pevně vrostlé do země, ruce volně svěšené, hlavu vztyčenou.

"Myslela jsem, že se sem už nikdy nevrátíš, Edmunde," řekla. Hlas měla hlubší než dřív; jako by zároveň indikoval nějakou vnitřní hloubku. Když se s ní viděl naposledy, měla tendenci mluvit příliš rychle a nervozita činila její hlas příliš vysokým, ale teď, klidná a dokonale vyvážená, mluvila hlasem dobře naladěného violoncella. "Proč ses vrátil?" zeptala se.

"To je dlouhá historie, Seeno. Vlastně tomu ani sám pořadně nerozumím. Mohu tu přenocovat?"

"Samozřejmě. Jako by ses musel ptát!"

"Vypadáš tak skvěle, Seeno. Čekal jsem - po osmi letech -"

"Babiznu?"

"No, to zase ne." Jeho oči se setkaly s jejími a byl otřesen jistotou, kterou v nich spatřil, pevným a neochvějným pohledem, nehybností, která mu děsivě připomněla výraz v očích Dykstry a jeho ženy ve stanici v džungli. "Já - já vlastně ani nevím, co jsem čekal," řekl.

"Čas byl shovívavý i k tobě, Edmunde. Pořád máš ještě ten tvrdý, disciplinovaný výraz - všechna slabost byla pohřbena pod tíží let a zůstalo jen mužné jádro. Nikdy jsi nevypadal líp."

"Díky."

"To mě ani nepolíbíš?" zeptala se.

"Pochopil jsem, že jsi teď vdaná žena."

Zamrkala a zatřásla jednu pěst. Ta věc, kterou nosila místo šatů, zareagovala rovněž: ztmavla a vymrštila panožku, která ovinula - i když nezakryla - její nahé ňadro. "Kde jsi to slyšel?" zeptala se.

"Na pobřeží. Van Beneker mi řekl, že ses provdala za Kurtze."

"Ano. Nepřilíši dlouho poté, co jsi odletěl, abych řekla pravdu."

"Aha. Je tady?"

Přešla jeho otázkou bez odpovědi. Nechceš mě políbit? Nebo ti tvoje morální přesvědčení nedovoluje líbat ženy jiných mužů?"

Trochu nuceně se zasmál. Nešikovně, rozpačitě se po ní natáhl, vzal ji lehce za ramena a přitáhl si ji k sobě. Na ženu byla vysoká. Sklonil hlavu a pokusil se jí přitisknout rty na ústa, aniž by se přitom dotkl améby na jejím těle. Odstrčila ho dřív, než ji mohl políbit.

"Čeho se bojíš?" zeptala se.

"Znervózňuje mě ta věc, co ji máš na sobě."

"Klouzač?"

"Pokud se to tak jmenuje..."

"Tak tomu říkají sulidoror," odpověděla Seena. "Pochází z ústřední náhorní plošiny. Ulpívá na jednom druhu velkých savců, kteří tam žijí, a živí se jejich potem. Není nádherný?"

"Myslel jsem, že náhorní plošinu nenávidíš."

"Ach, to už je minulost. Byla jsem tam mnohokrát. Klouzače jsem si přinesla ze své poslední cesty. Je to spíš domácí mazlíček než kus oblečení. Podívej."

Lehce se dotkla améby, která okamžitě začala měnit barvy, roztahující se jak se blížila modré části spektra a smrkávající se u červené. Při maximálním roztahení zakrývala Seenu od krku až po stehna. Gundersen si všiml něčeho černého a pulzujícího ve středu améby kousek nad Seeniným klínem, něčeho, co zakrývalo trojúhelník jejího pohlaví: asi nervové centrum, pomyslel si.

"Co se ti na něm nelíbí?" zeptala se. "Ukaž. Polož na něj ruku." Nepohnul se. Vzala jeho ruku do své a přiložila si ji na bok; ucítil klouzačův chladný a suchý povrch a překvapilo ho, že vůbec není slizký. Seena pomalu pohybovala jeho rukou nahoru, až se dotýkal jejího ňadra a vtom se klouzač stáhl a ponechal teplý pevný prs v jeho dlani nahý. Na okamžik ho sevřel a pak ruku rozpačitě odtáhl. Její bradavka ztuhla; chřípí se jí rozechvělo.

Řekl: "Klouzač je velice zajímavý. Ale nelíbí se mi, že je na tobě."

"No dobře." Dotkla se svého břicha kousek nad středem améby. Tvor se okamžitě smrští a sjel jí jediným vlnivým pohybem po noze na zem, po které rychle odklouzal na druhý konec verandy. "Už je to lepší?" zeptala se Seena, nyní nahý, lesklá potem, rty pootevřené a vlhké.

Bezostyšnost jejího chování ho překvapila. Ani jeden z nich si z nahoty příliš nedělal, ale v tom jejím předvádění byla záměrná sexuální agresivita. Ano, byli staří přátelé; kdysi byli po několika letech mlencí; po mnoho měsíců byli prakticky

manželé; ale i tak by měla obapolnost jejich rozchodu zničit všechnu důvěrnost jejich bývalého vztahu, i když nechal stranou fakt, že je provdaná za Kurtze, to, že se neviděli osm let, by mělo být dostatečným důvodem, aby jejich fyzické sblížení bylo mnohem postupnější. Připadalo mu, že svým nabízením se prakticky v první minutě od jeho nečekaného příchodu po osmi letech neporušuje ani tak normy morální, jako estetické. "Vezmi si něco na sebe," řekl tiše. "Ale ne klouzače. Nedokážu se s tebou vážně bavit, když přede mnou takhle vystavuješ všechny své vnady." "Ubohý moralisto Edmunde. No dobře. Už jsi večeřel?"

"Ne."

"Najíme se tady. A napijeme. Hned jsem zpátky."

Vešla do budovy. Klouzač zůstal na verandě; opatrně se začal vlnit směrem ke Gundersenovi, jako by mu chtěl nabídnout, že si na něj vyleze a na chvíli se nechá nosit, ale Gundersen ho zpražil pohledem tak výmluvným, že se tvor z náhorní plošiny okamžitě zase stáhl zpět. Po chvíli později přišel robot s tákem, na kterém stály dva zlaté koktejly. Jeden nabídl Gundersenovi, druhý postavil na zábradlí a pak tiše zmizel. Potom se vrátila Seena oděná v tenké šedé šaty, které jí splývaly od ramen až po lýtky.

"Je to lepší?" zeptala se.

"Na chvíli." Cinkli si skleničkami; usmála se; přitiskli si své skleničky ke rtům. "Nezapomnělas", že nemám rád injekty," řekl.

"Zapomněla jsem jen velmi málo věci, Edmunde."

"Jaké to je, bydlet tady?"

"Klidné. Nikdy jsem si nemyslela, že by můj život mohl být tak poklidný. Hodně čtu; pomáhám robotům zahradničit; občas přijdou hosté; občas trochu cestuju. Často uplynou celé týdny, aniž vidím živou lidskou bytost."

"Co tvůj manžel?"

"Často uplynou celé týdny, aniž vidím živou lidskou bytost," opakovala.

"Jsi tady sama? S roboty?"

"Docela sama."

"Ale ostatní lidé ze Společnosti tu přece musí chodit často."

"Někteří ano. Už nás tu mnoho nezůstalo," řekla Seena. "Asi tak stovka, řekla bych. Šest jich myslím žije v Moři prachu. Van Beneker dole v hotelu. Čtyři nebo pět ve staré stanici v rokli. A tak dál - maličké ostrůvky Pozemšťanů rozeté po celé planetě. Máme mezi sebou určité společenské styky, ale jen velice řídké."

"Je to to, po čem jsi toužila, když ses rozhodla tady zůstat?" zeptal se Gundersen.

"Nevěděla jsem, co chci, až na to, že jsem věděla, že chci zůstat. Ale udělala bych to znovu. Teď, když vím všechno, co vím, jednala bych stejně."

Řekl: "Ve stanici jižně odsud, pod vodopády, jsem viděl Harolda Dykstru -"

"Henryho Dykstru."

"Henryho. A ženu, kterou neznám."

"Pauleen Mazorová. Za časů společnosti byla prodavačkou. Henry a Pauleen jsou mí nejbližší sousedé, řekla bych. Ale neviděla jsem je už celé roky. Na jih od vodopádů nikdy nechodím a oni nechodí sem."

"Jsou mrtví, Seeno,"

"Ach?"

"Připadal jsem si, jako bych vešel do zlého snu. Přivedl mě tam sulidor. Stanice byla v troskách, všude plíseň a houboidy, a něco se líhlo v jejich tělech - larva nějaké červené houby ve tvaru koše, která visela na stěně a vypouštěla černou olejnatou tekutinu -"

"Takové věci se stávají," řekla Seena bez viditelného vzrušení. "Dříve nebo později tahle planeta dostane všechny, i když každého jiným způsobem,"

"Dykstra byl v bezvědomí a ta žena mne prosila, abych jí prokázal milosrdenství a -" "Říkal jsi, že byli mrtví."

"Ne když jsem tam přišel. Řekl jsem sulidorovi, aby je zabil. Rozpáral je a já to dokončil zapalovačem."

"Stejnou službu jsme prokázali Gio' Salamonovi," řekla Seena. "Bydlel na Ohňovém bodě, procházel se v Moři prachu a chytil tam nějakého krystalického parazita. Když ho Kurtz a Ced Cullen našli, byl samá krychle a hranol, a z kůže mu všude vyrůstaly ty nejkrásnější duhové krystaly, jaké jsi kdy viděl. Pořád ještě žil. Nějaký čas. Ještě pít?"

"Prosím. Ano."

Zavolala robota. Venku už byla černočerná noc. Na nebi se objevil třetí měsíc.

Jsem tak šťastná, že jsi přišel dnes večer, Edmunde," řekla Seena tiše. Je to tak báječné překvapení."

"Kurtz tu dnes není?"

"Ne," řekla. "Je pryč a nemám zdání, kdy se zase vrátí."

"Jak se mu to líbí, žít tady?"

"Myslím, že je docela šťastný, obecně vzato. Jistě, on je velice zvláštní muž."

"To je," řekl Gundersen.

"Myslím, že v sobě má něco ze světce."

"Pak by to musel být temný a chladný Světec, Seeno."

"To někteří světci jsou. Všichni nejsou jako svatý František z Assisi."

"Patří snad ke kladným rysům světců krutost?"

"Kurtz chápal krutost jako hybnou sílu. Stal se mistrem krutosti."

"Stejně jako markýz de Sade. Jeho nikdo nekanonizoval."

"Ty víš, jak to myslím," řekla. "Jednou jsi se mnou o Kurtzovi mluvil a nazýval jsi ho padlým andělem. Přesně to on je. Viděla jsem ho mezi nildor, byla jich stovka, tančil s nimi a oni ho prakticky uctívali. Byl mezi nimi, hovořil k nim a

mazlil se s nimi. A i když jim udělal i tu nejhorší možnou věc, oni ho milovali."

"Jakou nejhorší možnou věc myslíš?"

"Na tom nezáleží. Pochybuji, že bys to schválil. On - dával jim občas drogy."

"Hadi jed?"

"Občas."

"Kde je teď? Hraje si venku s nildoror?"

"Byl nějaký čas nemocný." Robot přinesl večeři. Gundersen se při pohledu na neznámou zeleninu na talíři zamračil.

"Je dokonale neškodná," ujistila ho Seena. "Vypěstovala jsem si ji sama. Stal se ze mě slušný zahradník."

"Nepamatuji se, že bych ji někdy viděl."

"Jsou z náhorní plošiny."

Gundersen potřásl hlavou. "Když si vzpomenu, jak jsi plošinu nenáviděla, jak ti připadala cizí a strašidelná, když jsme tam tehdy havarovali -"

"Byla jsem ještě dítě. Kdy to vlastně bylo, před jedenácti lety? Krátce po té, co jsme se poprvé setkali. Bylo mi pouhých dvacet let. Ale na Belzagoru se musíš postavit tomu, z čeho máš strach, jinak tě to zničí. Vrátila jsem se na náhorní plošinu. Vracela jsem se

tam pořád znovu. Přestala pro mě být cizí a přestala mě děsit; a já se ji naučila mít ráda. Přinesla jsem si některé rostliny a zvířata sem, aby se mnou žily. Je tak jiná než zbytek Belzagoru - jiná než všechno ostatní, skoro cizí."

"Šla jsi tam s Kurtzem?"

"Někdy. A někdy s Cedem Cullenem. Ale nejčastěji sama."

"Cullen," zopakoval Gundersen. "Vidáš ho často?"

"Ach, ano. On, Kurtz a já spolu máme jakýsi triumvirát. Je skoro jako můj druhý manžel. Myslím v duševním směru. Fyzicky občas také, ale to není důležité."

"Kde je Cullen teď?" zeptal se, dívaje se jí při tom upřeně do očí.

Ve tváři jako by se jí objevil stín. "Je na severu. V mlžných krajích."

"Co tam dělá?"

"Proč se nejdeš zeptat jeho?" navrhla mu.

"Přesně to mám v úmyslu," řekl Gundersen. "Vlastně mířím právě do mlžných krajů a tohle je jen vzpomínková zastávka cestou. Putuju spolu s nildoror, kteří se mají podrobit obřadu znovuzrození. Táboří někde venku."

Otevřela láhev hustého, pižmově vonícího šedozeleného vína a nalila mu. "Proč chceš jít do mlžných krajů?" zeptala se napjatě.

"Ze zvědavosti. Ze stejného důvodu, jako tam šel Cullen, řekl bych."

"Nemyslím, že on tam šel ze zvědavosti."

"Chceš to rozvést?"

"Raději ne," řekla.

Konverzace zabředla do ticha. Mluvit s ní se dá jen v kruzích, pomyslel si. Ta její nově získaná vyrovnanost dokáže dohnat k šílenství. Řekla mu jen to, co mu říct chtěla, hrála si s ním, zjevně vychutnávala zvuk svého sladkého kontraaltu v tiché noci, komunikovala, aniž by předávala informace. Tohle nebyla Seena, kterou kdysi znával. Dívka, kterou miloval, byla houževnatá a silná, ale ne tajnůstkářská a zchytralá; veškerá její bezelstnost jako by teď byla pryč. Kurtz možná nebyl jediným padlým andělem na této planetě.

Náhle řekl: "Vychází čtvrtý měsíc!"

"Ano. Samozřejmě. Co je na tom zvláštního?"

"Jen zřídka jsou na nebi čtyři, dokonce ani na téhle zeměpisné šířce ne."

"Stává se to alespoň desetkrát do roka. Proč plýtvat úžasem? Za chvíli vyjde pátý a -"

Gundersen zalapal po dechu: "Dnes v noci?"

"Dnes je Noc pěti měsíců, ano."

"Nikdo mi to neřekl!"

"Možná ses nikoho neptal."

"Dvakrát jsem o ni přišel, protože jsem byl v Ohňovém bodě. Jeden rok jsem byl na moři a jednou jsem byl v jižních mlžných krajích, tenkrát, když havarovala helikoptéra. A tak dál. Viděl jsem to vlastně jen jednou, právě tady, před deseti lety, s tebou. Když jsme si byli nejbližší. A dnes, přišel jsem tu docela náhodou, a stane se to znovu!"

"Myslela jsem, že sis to načasoval schválně. Jako připomínku starých časů,"

"Ne. Ne. Je to čistá shoda náhod."

"Buďme jí tedy vděční."

"Kdy vyjde?"

"Asi za hodinu."

Dívali se na čtyři zářící body plující po noční obloze. Bylo to už tak dávno a on si nevzpomínal, kde se měl pátý měsíc objevit. Jeho oběžná dráha je retrogradní, pomyslel si. Byl to nejjasnější z měsíců, s ledovým povrchem o vysokém albedu, hladkým jako zrcadlo..

Seena znovu dolila sklenice. Dojedli večeři. "Omluv mě," řekla. "Vrátím se hned."

Když osaměl, pozoroval oblohu a pokoušel se pochopit tu podivně změněnou Seenu, tu tajemnou ženu, jejíž tělo teď bylo mnohem smyslnější a jejíž duše se patrně změnila v kámen. Ted' viděl, že ten kámen v ní byl vždycky: například jejich rozchod, kdy on navrhl návrat na Zemi a ona naprosto odmítla opustit Holmanův svět. Miluju tě, řekla, a vždycky tě budu milovat, ale zůstanu tady. Proč? Proč? Protože tady chci zůstat, řekla mu. A zůstala; a on byl stejně tvrdohlavý jako ona, takže odletěl bez ní; poslední noc se spolu vyspali na pláži před hotelem, takže teplo jejího těla ulpávalo na

jeho kůži, ještě když nastupoval do kosmické lodi, která ho odnesla pryč. Milovala ho a on miloval ji, ale rozešli se, protože on neviděl na tomto světě žádnou budoucnost a ona viděla celou svou budoucnost právě zde. A tak se provdala za Kurtze. A podnikala výpravy na neprozkoumanou náhorní plošinu. A hovořila novým sytým a hlubokým hlasem, a nechávala mimozemskou amlu, aby svírala její klín, a vůbec jí neotřásl, když dva z jejich blízkých Pozenšťanů zahynuli strašnou smrtí. Byla to stále Seena, nebo nějaká dokonalá napodobenina?

V temnotě se ozvaly hlasy nildoror. Gundersen zaslechl i jiný zvuk, bližší, jakési dušené supění, které mu bylo naprosto neznámé. Připadalo mu to jako křik bolesti, ale za to možná mohla jen jeho zjištěná obrazotvornost. Pravděpodobně to byl nějaký ze Seeniných miláčků, který čenichal kolem a hledal v zahradě chutné kořínky. Uslyšel to ještě dvakrát a pak supění utichlo docela.

Čas běžel a Seena se nevracela.

Pak uviděl, jak na nebi vychází pátý měsíc, velký jako stříbrná mince a oslnivě zářivý. Kolem něj tančily ostatní čtyři - dva pouhé body, dva trochu impozantnější - a stíny měsíčního svitu se třísily víc a víc, jak se roviny jejich záření posouvaly a křížily. Z nebe na zem se lilo světlo v ledových kaskádách. Sevřel zábradlí verandy a tiše prosil měsíce, aby posečkaly; jako Faust toužil křičet na prchající okamžik: zůstaň, zůstaň navždy, jsi tak krásný! Ale měsíce stoupaly puze neviditelnou newtonovskou mašinérií; věděl, že za hodinu nebo dvě zmizí a bude po kouzlu. Kde vězela Seena? "Edmunde?" řekla tiše za jeho zády.

Byla znovu nahá a znovu měla na těle klouzače, který zakrýval její lůno a dlouhými tenkými panožkami obkružoval bradavky obou jejích zralých ňader. Světlo pěti měsíců činilo její snědou kůži lesklou a třpytivou. Teď mu už nepřipadala bezostyšná, dokonce ani agresivní; ve své nahotě byla dokonalá a stejně tak dokonalý byl okamžik jejího objevení a on k ní bez zaváhání přistoupil. Rychle ze sebe shodil všechny šaty. Rukama ji objal kolem boků a dotkl se klouzače. Podivný tvor pochopil, poslušně sklouzl z jejího těla a cudně se odklidil stranou. Seena se k němu sklonila, její prsy se kolébaly jako hebké zvony, políbila ho tady, tady a tady, a pak spolu klesli na podlahu verandy z hladkého chladivého kamene.

Její oči zůstaly otevřené a chladnější, než podlaha, chladnější než světlo měsíců, dokonce i ve chvíli, kdy do ní vstoupil.

Ale na jejím objetí nic chladného nebylo. Jejich těla se zmítala a proplétala a její kůže byla hebká a její polibky byly hladové a roky pominuly a byly zase staré časy, šťastné časy. Při vyvrcholení si znovu, nejasně uvědomil ten podivný supivý zvuk. Divoce ji sevřel a nechal svá víčka klesnout.

Potom leželi bok po boku a mlčky v měsíčním světle, dokud pátý měsíc nedokončil svou nebeskou pout' a Noc pěti měsíců se neproměnila v obyčejnou noc.

DESET

Spal sám v jednom z pokojů pro hosty v horním patře stanice. Probudil se nezvykle brzy, chvíli pozoroval východ slunce nad okrajem propasti a pak se šel projít po zahradách, které se pořád ještě třpytily rosou. Došel až k řece, pátraje po nildoror, kteří ho doprovázeli; ale nenašel je. Dlouho stál na břehu a díval se na obrovskou masu vody neodvratně se řítící dolů. Žijí v řece ryby? napadlo ho. Jak to dělají, že je vodopád nestrhne dolů? Všechno, čeho se zmocnil ten silný proud, nemělo určitě na vybranou a muselo sledovat předem určenou cestu, která končí příšerným pádem. Nakonec se vrátil zpátky na stanici. V ranním svědě mu Seenina zahrada připadala mnohem méně zlověstná. Dokonce i zvířata a rostliny z náhorní plošiny se mu zdály sice podivné, nikoliv však zlovolné; každý kout světa má prostě svou vlastní typickou faunu a flóru, to je všechno, a nebyla to chyba tvorů z plošiny, že se člověk mezi nimi necítil zrovna nejlépe.

U první verandy ho potkal robot a nabídl mu snídani.

"Počkám na ženu," řekl Gundersen.

"Ta se neobjeví dřív než před polednem."

"To je divné. Nikdy tak dlouho nespala."

"Je s mužem," odpověděl robot. "V tomto čase bývá s ním a konejší ho."

"S jakým mužem?"

"S mužem Kurtzem, svým manželem."

Gundersen zalapal po dechu: "Kurtz je na stanici?"

"Leží nemocen ve svém pokoji."

Říkala, že je pryč, pomyslel si Gundersen, že neví, kdy se vrátí. "Byl ve svém pokoji i minulou noc?" zeptal se robota.

"Byl."

"Jak je to dlouho, co se vrátil ze své poslední cesty?"

"Vrátil se loni o slunovratu," řekl robot. "Možná byste si o těchto věcech mohl promluvit se ženou. Přijde sem zanedlouho. Mám vám přinést snídani?"

"Ano," řekl Gundersen.

Ale Seena se objevila dřív, než se nadál. Deset minut poté, co dopil džus a dojedl ovoce a smažené ryby, které mu robot přinesl, vyšla na verandu. Na sobě měla tenké bílé přiléhavé šaty, přes které se jasně zračily kontury jejího těla. Zdálo se, že spala dobře. Pleť měla čistou a svěží, její chůze byla energická, její tmavé vlasy lehce povívaly v ranním vánku; a při tom stále měla v očích ten podivně, strnulý a znepokojený výraz ostře kontrastující s nevinností nově narozeného dne.

"Robot mi řekl, abych na tebe nečekal se snídáním," řekl. "Povídal, že se objevíš až před polednem."

"To je v pořádku. Opravdu obvykle nevycházím tak časně. Půjdem si zaplavat?"

"Vřece?"

"Ne, hlupáčku!" Svlékla si šaty a rozběhla se po stupních dolů do zahrady. Okamžik seděl strnule uchvácen rytmem jejích kmitajících se rukou a pohupujících se hýždí; pak se rozběhl za ní. Na rozcestí, kterého si dříve nevšiml, zahnula doleva a zastavila se před okrouhlým bazénem, který byl vyhlouben ve skále říčního břehu. Když k bazénu doběhl i Gundersen, vymrštila se do vzduchu v elegantním oblouku, okamžik jako by visela ve vzduchu nad temnou hladinou, řadra zformovaná gravitací do ohromující oblasti. Pak zajela do vody. Než stačila popadnout dech, Gundersen byl nahý a plaval vedle ní. Voda byla nepříjemně studená dokonce i v tomto teplém podnebí.

"Vyvěrá přímo z podzemí," vysvětlila mu. "Není to báječné? Jako nějaký rituál očištění."

Z vody vedle ní se zvedl šedý úponek zakončený gumovitým spárem. Gundersen nedokázal najít vhodný výraz, kterým by ji varoval. Ukázal na hrozící nebezpečí krátkým pohybem dvou prstů a vydal při tom neartikulovaný poplašný zvuk. Z hlubin se spirálovitě vynořil druhý úponek a jemně ji pohlídl. Seena se s úsměvem obrátila a zdálo se, že škádli nějakého velkého tvora; hladina se zvlnila neviditelným pohybem a pak úponky zmizely.

"Co zase bylo tohle?"

"Obluda z jezera," odpověděla Seena. "Ced Cullen mi ji přinesl před dvěma lety k narozeninám. Je to medúza z náhorní plošiny. Žijí v jezerech a mají žihadla."

"Jak je velká?"

"Ach, asi jako větší chobotnice, řekla bych. Velice přítulná. Chtěla jsem, aby mi pro ni Ced chytil partnera, ale nestihl to, než odešel na sever, a myslím, že si ho teď budu muset chytit sama. Obluda je osamělá." Vylezla z bazénu a položila se na hladký tabulovitý výčnělek černé skály aby se osušila v paprscích slunce. Gundersen ji následoval. Z této strany bazénu, kde sluneční světlo dopadalo na hladinu pod správným úhlem, mohl vidět velkou mnohoramennou masu u dna. Seenin dárek k narozeninám.

"Mohla bys mi říct, kde najdu Ceda Cullena?" zeptal se.

"V mlžných krajích."

"To vím. Mlžné kraje jsou velké. Kde přesně?"

Převalila se na záda a ohnula nohy v kolenou. Slunce se zatřpytilo na kapičkách vody na jejích řadrech. Po dlouhé odmlce se zeptala: "Proč ho tak toužíš najít?"

"Chci se setkat se všemi svými starými přáteli. Ced a já jsme kdysi byli velice dobří kamarádi. Není to dostatečný důvod, abych ho chtěl najít?"

"Není náhodou tvým pravým důvodem zrada, že ne?"

Podíval se na ni. Oči teď měla zavřené; velké polokoule jejích prsů se pomalu zvedaly a zase klesaly; klidně, nevzrušeně.

"Jak to myslíš?" zeptal se.

"Nepřivedli tě sem nildoror proto, abys ho našel?"

"Co je to za hloupost?" vybuchl, ale neznělo to přesvědčivé ani jemu samotnému.

"Přede mnou nemusíš nic předstírat," řekla, stále tónem nesmlouvavě jistým hlasem. "Nildoror ho chtějí přivést zpátky.

Smlouva jim zabraňuje, aby si pro něj došli sami. Sulidoror necítí potřebu jim ho vydat. Žádný z Pozemšťanů, kteří žijí na planetě, by jim ho určitě nepřivedl. A teď přišel cizinec který se chce vypravit do mlžných krajů, a jelikož vím, jak lpíš na zákonech, pravděpodobně jsi nildoror požádal o povolení ke vstupu, a nevím, proč by ti tu laskavost měli prokazovat, pokud bys jim neslíbil něco na oplátku. Hm?"

"Kdo ti to všechno řekl?"

"Věř mi, že jsem na to přišla docela sama." Jednou rukou si podepřel hlavu a druhou se obdivně dotkl jejího stehna. Její pokožka teď byla suchá a teplá. Nechal svou dlaň ležet lehce, a pak už ne tak lehce, na jejím pevném stehně. Seena nereagovala. Tíse řekl: Je už moc pozdě, abychom spolu uzavřeli dohodu?" Jakou?"

"Smlouvu o neútočení. Zbrojíme proti sobě od chvíle, kdy jsem sem přišel. Skončíme s tím nepřátelstvím. Já před tebou něco skrývám a ty zase skrýváš něco přede mnou - ale k čemu je to dobré? Proč si nemůžeme navzájem pomáhat? Jsme dvě lidské bytosti ve světě, který je o tolik zvláštnější a o tolik nepřátelštější, než si většina lidí uvědomuje, a pokud si neposkytneme trochu vzájemné pomoci a útěchy, k čemu jsou vlastně pouta humanity?" Odpověděla tichým hlasem:

"Ach, lásko, ať jsme čestní k sobě navzájem: pro svět, jenž zdá se tu ležet před námi jak pohádková říše snů tak krásná, tak nová a tak nevšední -" Slova staré básně vyplavala ze studnice jeho paměti. Vpadl svým hlasem do její recitace: "- však nepřináší radost ani lásku, ani jistotu ani světlo, mír, štěstí, či úlevu od strádání. A my tu jsme jako na širé temné pláni uprostřed zmatených poplachů bojů a útěků. Kde - kde -"

"Kde armády nevědomých nocí troubí k útoku." dokončila za něj. "Ano. Tobě se to líbí, Edmundě, když tě někdo přeruší právě v klíčovém okamžiku, právě před konečným vyvrcholením?"

"Takže žádná smlouva o neútočení nebude?"

"Promiň. Tak jsem to nemyslela." Obrátila se k němu, vzala jeho ruku ze svého stehna, něžně si ji přitiskla mezi řadra a otřela se o ni rty. "Tak dobře, hráli jsme spolu takovou malou hru. Teď skončila a už budeme mluvit jen pravdu - ale ty první. Požádali tě nildoror, abys jim přivedl Ceda Cullena z mlžných krajů?"

"Ano," řekl Gundersen. "Dali si to jako podmínku mého povolení ke vstupu."

"A tys jim to slíbil?"

"S určitými výhradami a upřesněními, Seeno. Pokud se mnou nepůjde dobrovolně, budu svého závazku zproštěn. Ale musím ho alespoň najít. To považuji za svou povinnost. Takže se tě znovu ptám, kde ho mám hledat."

"Nevím," řekla. "Nemám tušení. Může být kdekoliiv."

"Je to pravda?"

"Pravda," řekla a na okamžik se z jejího hlasu vytratila všechna tvrdost a byl to zase hlas ženy a ne violoncella.

"Můžeš mi alespoň říct, proč utekl, proč ho tak dychtí dostat?"

Nespěchala s odpovědí. Teprve po chvíli pomalu řekla: "Asi před rokem se vydal na svou pravidelnou sběratelskou výpravu na náhorní plošinu. Říkal, že mi přinese druhou medúzu. Většinou jsem na plošinu chodila s ním, ale tehdy byl Kurtz nemocný, a tak jsem zůstala doma. Ced šel do části plošiny, kde jsme ještě nebyli, a tam našel skupinu nildoror, kteří vykonávali jakýsi zvláštní obřad. Vrazil přímo mezi ně a zřejmě jim zkazil rituál."

"Znovuzrození?" zeptal se Gundersen.

"Ne, k znovuzrození dochází v mlžných krajích. Tohle bylo něco jiného, zřejmě něco skoro stejně závažného. Nildoror se rozzuřili. Ced stěží vyvázl živý. Přišel sem za mnou a řekl mi, že se dostal do vážného průšvihů, že po něm pasou nildoror, protože znesvětil nějaký jejich obřad a hrozí mu trest. Pak odešel na sever a nildoror ho pronásledovali až k hranicím mlžných krajů. Od té doby jsem o něm neslyšela. S mlžnými kraji nemám žádné spojení. To je všechno, co ti k tomu mohu říct."

"Neřekla jsi mi, jakého trestu se obával," připomenul jí Gundersen.

"To nevím. Nevím ani, co to bylo za rituál a jakým způsobem ho přerušil. Řekla jsem ti všechno, co řekl on mně. Věříš mi?"

"Věřím ti," řekl Gundersen. Usmál se. "Teď si zahrajeme jinou hru a tentokrát začnu já. Včera v noci jsi mi říkala, že je Kurtz na cestách, že jsi ho už dlouho neviděla a nevíš, kdy se vrátí. Také jsi říkala, že byl nemocný, ale velice rychle jsi to zamluvila. Dnes ráno mi robot, který přinesl snídani, říkal, že přijde později, protože je Kurtz nemocný a ty jsi s ním v jeho pokoji jako každý den v tu hodinu. Roboti obvykle nelžou."

"Robot nelhal. To já."

"Proč?"

"Abych ho před tebou chránila," odpověděla Seena. "Je ve velice špatném stavu a nechtěla jsem, abys ho rušil. A věděla jsem, že když ti povím, že je tady, budeš ho chtít vidět. Není dost silný, aby přijímal návštěvy. Byla to nevinná lež, Edmunde."

"Co je s ním?"

"Přesně to nevíme. Víš, na téhle planetě nezustalo příliš mnoho lékařů. Mám sice diagnostat, ale když ho do něj dám, nic rozumného mi nepoví. Myslím, že by se to dalo popsat jako nějaký druh rakoviny. Jenomže rakovina to není."

"Můžeš mi popsat symptomy?"

"K čemu by to bylo dobré? Jeho tělo se začalo měnit. Proměnil se v něco podivného, ohyzdného a děsivého, a podrobnosti by ti k ničemu nebyly. Jestli si myslíš, že to, co se přihodilo Dykstrovi a Pauleen, bylo strašné, oťásl by tě pohled na Kurtze v kořenech. Ale já ti ho neukážu. Chráním tě před ním stejně jako jeho před tebou. Bude lépe, když ho neuvidíš." Seena se posadila s nohama zkříženýma na kámen a začala si rozplétat mokré a zauzlené pramínky vlasů.

Gundersen si pomyslel, že ještě nikdy nevypadala tak půvabně, jako právě teď, oděná pouze světlem cizího slunce, s tělem napjatým a pružným, zralým a dospělým. A ta divokost v jejích očích, skřípění nesouladu? Pocházelo z toho, co vidala každé ráno, z hrůzy, ve kterou se změnil Kurtz? Po chvíli mlčení řekla: "Kurtz byl potrestán za své hříchy."

"Skutečně tomu věříš?"

"Věřím," řekla. "Věřím, že existuje něco takového jako hříchy a že člověka čeká za jeho hříchy odplata."

"A že je na nebi stařík s bílou bradou, který každému z nás počítá body a pak nám předloží účet, řekne: to máme cizoložství, nějakou tu lež, požívačnost a trochu pýchy?"

"Nevím, kdo vede účty," řekla Seena. "Nejsem si ani jistá, že je někdo vede. Nemyl se, Edmunde: nepokouším se na Belzagor aplikovat středověkou teologii. Nemluví o Otci, Synovi a Duchu svatém a nepokouším se ti tvrdit že základním principem, který řídí celý vesmír, je pravda. Chci jen říct, že tady na Belzagoru žijeme v přítomnosti jistého morálního absolutna, které je na této planetě doma, a pokud na Belzagor přijde cizinec a proti tomu absolutnu se proviní, bude toho litovat. Tohle není náš svět, nikdy nebyl, a kdo tady žije, ten se nachází ve stavu nepřetržitého nebezpečí, protože nechápeme základní pravidla."

"Jakých hříchů se Kurtz dopustil?"

"Trvalo by mi celé dopoledne, než bych je všechny vyjmenovala," řekla. "Některé z nich byly hříchy proti nildoror a některé proti jeho vlastní duši."

"My všichni jsme se dopustili hříchů proti nildoror," řekl Gundersen.

"V určitém smyslu ano. Byli jsme pyšní a hloupí, nedokázali jsme v nich vidět to, co doopravdy jsou, a chovali jsme se k nim nelaskavě. To je hřích, ano, samozřejmě, hřích, kterého se naši předkové dopouštěli všude na Zemi ještě dřív, než jsme se vydali do vesmíru. Ale Kurtz měl větší předpoklady hřešit než kdokoliv z nás, protože byl větší muž. Andělé padají hlouběji, jestliže padnou."

"Jakých hříchů se Kurtz dopouštěl na nildoror? Zabíjel je? Mučil je? Bičoval je?"

"To jsou hříchy proti jejich tělům," řekla Seena. "On dělal horší věci."

"Pověz mi jaké."

"Víš, co se dělo na hadí stanici jižně od kosmodromu?"

"Byl jsem tam několik týdnů spolu s Kurtzem a Salamonem," řekl Gundersen. "Dávno, když jsem tady byl nový a ty jsi byla ještě dítě a žila jsi na Zemi. Viděl jsem, jak lákali z džungle hady a odebírali jim surový jed a jak jed dávali pít nildoror. A pili ho i oni."

"A co se dělo pak?"

Zavrtěl hlavou. "Nikdy jsem to docela nepochopil. Zkusil jsem to s nimi a měl jsem halucinaci, že jsme se všichni tři proměnili v nildoror. A tři nildoror se proměnili v nás. Měl jsem chobot, čtyři nohy, kly, růžky. Všechno vypadalo jinak: viděl jsem očima nildora. Pak to skončilo a já byl zpátky ve svém těle. Cítil jsem se strašně provinile, zahanbeně. Nikdy

jsem nedokázal přijít na to, jestli jsme doopravdy prodělali tělesnou proměnu, nebo zda to byla jen halucinace."

"Byla to halucinace," řekla mu Seena. "Jed otevřel tvou mysl, tvou duši, a dovolil ti vstoupit do nildorova vědomí - a on zase vstoupil do tvého. Na chvíli si myslel, že je Edmund Gundersen. Takové sny přináší nildoror velkou rozkoš."

"A to je ten Kurtzův hřích? Že poskytl nildoror rozkoš?"

"Hádí jed," řekla Seena, "se používá i při obřadu znovuzrození. To, co jste ty, Kurtz a Salamon dělali tenkrát v džungli, byla velice slabá - velice slabá - verze znovuzrození. A stejně tak nildoror. Jenže pro ně to z mnoha důvodů bylo rouhačské znovuzrození. Za prvé proto, že k němu došlo na špatném místě. Za druhé, že proběhlo bez patřičného rituálu. Za třetí, obřadníci, kteří nildoror vedli, byli lidé, a ne sulidoror, a tak se celá ta věc stala nemravnou parodií nejsvětějšího aktu této planety. Když Kurtz nabízel nildoror jed, sváděl je, aby dělali něco ďábelského, doslova ďábelského. Jen málo nildoror dokázalo odolat pokušení. Měl z toho potěšení, jak z halucinací vyvolávaných jedem, tak z pokušení nildoror. Myslím, že měl větší potěšení z pokušení než z těch halucinací a to byl jeho největší hřích, neboť vedl nevinné nildoror k něčemu, co se na této planetě rovná zatracení. Za dvacet let svého pobytu na Belzagoru svedl stovky, možná i tisíce nildoror, aby s ním sdíleli mísu hadího jedu. Nakonec se jeho přítomnost stala nesnesitelnou a jeho vlastní hlad po zlu se stal zdrojem jeho zničení. A teď leží nahoře, není ani živý, ani mrtvý a už nic na Belzagoru neohrožuje."

"A ty si myslíš, že tahle místní obdoba černé mše přivedla Kurtze do stavu, ve kterém se teď nachází a ve kterém ho nesmím vidět?"

"Vím to," odpověděla Seena. Svižně vstala, rozkošnický se protáhla a kývla na Gundersena. "Pojď, vrátíme se na stanici."

Jako by byli na samotném úsvitu věků, kráčeli spolu nazi zahradou těsně vedle sebe, teplo slunce a teplo jejího těla ho vzrušilo a vyvolalo v něm horečku. Dvakrát pomýšlel na to povalit ji na zem a zmocnit se jí uprostřed těch mimozemských keřů, a dvakrát se ovládl, aniž věděl proč. Když byli sotva deset metrů od domu, touha ho zachvátila do třetice a on se zastavil a položil jí ruku na ňadro. Ale ona řekla: "Pověz mi nejdříve ještě jednu věc."

"Pokud budu moci."

"Proč ses vrátil zpátky na Belzagor? Pravdu. Co tě táhne do mlžných krajů?"

"Pokud věříš v hříchy, musíš věřit i v možnost vykoupení," řekl.

"Ano."

"Já mám také na svědomí hřích. Možná ne tak velký hřích, jako jsou ty Kurtzovy, ale dost velký na to, aby mne donutil se sem vrátit a hledat vykoupení."

"Jak jsi zhřešil?" zeptala se.

"Zhřešil jsem proti nildoror obvyklým Pozemšťanským způsobem, spoluprací při jejich zotročení, vyvyšováním se nad ně, podceňováním jejich inteligence a jejich schopností. Zhřešil jsem tím, že jsem sedmi nildoror zabránil dosáhnout včas znovuzrození. Vzpomínáš si, když se protrhla Monroeova přehrada a já přinutil pracovat ty poutníky? Použil jsem univerzální zapalovač, abych je přiměl k poslušnosti, a oni kvůli tomu zmeškali znovuzrození. Nevěděl jsem, že když přijdou pozdě, zmeškají svou příležitost, ale i kdybych to byl věděl, nezáleželo by mi na tom. Hřích uvnitř hříchu uvnitř hříchu. Když jsem odsud odlétal, cítil jsem se poskvrněný. Těch sedm nildoror mne strašilo ve snech. Zjistil jsem, že se musím vrátit a pokusit se očistit svou duši."

"Jaký druh očistění máš na mysli?" zeptala se.

Jeho oči se neochotně setkaly s jejími. Sklopil je, ale tím se to jen zhoršilo, protože ho její nahota znervózňovala ještě víc. Přinutil se znovu vzhlednout.

Řekl: "Jsem odhodlán zjistit, co je to znovuzrození a podrobit se mu. Chci se nabídnout sulidoror jako kandidát."

"Ne."

"Seeno, co se děje? Ty -"

Chvěla se. Tváře jí hořely a červeň se jí rozlila i po ňadrech. Kousla se do rtu, odvrátila se od něj a pak se zase otočila zpátky. "To je šílenství," řekla. "Znovuzrození není nic pro Pozemšťany. Proč si myslíš, že bys mohl dojít vykoupení tím, že se zapleteš do cizího náboženství, že se podrobíš procesu, o kterém nikdo z nás nic neví, že -"

"Musím to udělat, Seeno."

"Nebud' blázen."

"Je to jako posedlost. Jsi první člověk, kterému jsem to řekl. Nildoror, se kterými cestuju, o tom neví. Nemohu se zastavit. Dlužím této planetě svůj život a jsem tu, abych zaplatil. Musím to udělat, bez ohledu na následky."

"Pojď se mnou dovnitř," řekla. Její hlas zněl monotónně, mechanicky, prázdně.

"Proč?"

"Pojď se mnou."

mlčky ji následoval dovnitř stanice. Vedla ho druhým patrem budovy, chodbou střeženou robotními hlídači. Na její pokyn se roboti rozestoupili. Před dveřmi na konci chodby se zastavila a položila dlaň na čidlo zámku. Dveře se odsunuly. Seena mu pokynula, aby s ní vešel dovnitř.

Uslyšel chroptění, sténání, které zaslechl minulou noc, ale teď nebylo pochyb o tom, že to byl křik strašné a nesnesitelné bolesti.

"Tohle je pokoj, kde Kurtz tráví svůj čas," řekla Seena. Odtáhla závěs, který místnost půlil. "A tohle je Kurtz," dodala.

"To není možné," zamumlal Gundersen. "Jak - jak -"

"Jak se mu to stalo?"

"Ano."

"Jak stárl, začínal litovat zločinů, které spáchal. Bez přestání ho trápilo svědomí, a proto se rozhodl podrobit se očistnímu aktu. Putoval do mlžných krajů, aby tam vykonal obřad znovuzrození. A tohle mi pak přinesli zpátky. Toto

zůstane z lidské bytosti, když se pokusí o znovuzrození, Edmundě."

JEDENÁCT

Na co se Gundersen díval, byl zjevně člověk a pravděpodobně to kdysi byl Jeff Kurtz. Absurdní délka těla určitě ukazovala na Kurtze, protože postava na lůžku byla vysoká jako půl druhého muže, jako by měla navíc několik obratlů a možná i kus stehenních kostí. Lebka byla také typicky Kurtzova: mohutná bílá klenba, vyčnívající nadočnicové oblouky. Měl je, dokonce ještě výraznější, než si Gundersen vzpomínal. Zvedaly se nad Kurtzovým přivřeným očima jako barikády chránící ho před nějakou invazí ze severu. Ale husté černé obočí, které kdysi nadočnicové oblouky pokrývalo, teď bylo pryč. Stejně tak dlouhé, skoro ženské rasy.

Od čela níž byla tvář neidentifikovatelná.

Vypadalo to, jako by byla přetavena v tyglíku, jako by na ní všechno tálo a teklo. Kurtzův hezký klenutý nos se změnil v gumovitou šmouhu, která se ze všeho nejvíc podobala čenichu sulidoror. Jeho široká ústa teď lemovaly ochablé převislé rty, neustále pootevřené a odkrývající bezzubé dásně. Brada mu ustupovala jako pitekanthropovi. Lícni kosti měl ploché a široké, zcela měnící proporce jeho obličeje.

Seena z něj stáhla příkrývku, aby mu ukázala i to ostatní. Tělo na lůžku bylo neochlupené, růžové a rosolovité jako gigantický slimák. Jeho mocné svaly byly pryč a kůže mu pokrývala vyčnívající kosti a šlachy jako tenký rubáš.

Proporce těla nebyly v pořádku. Kurtzův pás byl nemožně daleko od jeho hrudi, a jeho nohy, třebaže pořád byly dost dlouhé, nebyly takové, jaké měly být; jako by se mu kotníky přesunuly těsně pod kolena. Prsty na nohou se mu spojily, takže se podobaly zvířecím tlapám. Možná náhradou za to dostaly jeho prsty klouby navíc a proměnily se v pavoučí nohy, které sebou škubaly a kroutily se v nepravidelném rytmu. Připojení rukou k trupu bylo zjevně divné - teprve když Gundersen uviděl, jak Kurtz pomalu otáčí levou rukou o 360 stupňů, si uvědomil, že se jeho ramena změnila v jakési kulové klouby.

Kurtz se usilovně pokoušel mluvit, vyrážel ze sebe slova v jazyce, který Gundersen nikdy neslyšel. Jeho oční bulvy sebou pod víčky viditelně cukaly. Jazyk mu vyčníval z vlhkých rtů. V hrdle mu poskakovalo něco jako třílaločný ohryzek. Občas se pokusil pozvednout, napínaje kůži na podivně zmožutných kostech. Nepřestával mluvit. Z nesrozumitelné hatmatilky tu a tam vyplavalo jednotlivé slovo v angličtině nebo nildororu: "Řeka... smrt... ztracený... hrůza... řeka... jeskyně... teplo... ztracený... rozbitý... temnota... jdi... bůh... hrůza... zrodit... ztracený... zrodit..."

"Co říká?" zeptal se Gundersen.

"To nikdo neví. Dokonce i když porozumíme slovům, nedávají nám žádný smysl. Ale většinou se nedá rozumět ani slovům. Mluví jazykem světa, ve kterém teď žije. Je to velice primitivní jazyk."

"Byl při vědomí po celou tu dobu, co je tu?"

"Ne docela," řekla Seena. "Někdy jsou jeho oči otevřené, ale nikdy nereaguje na nic, co se kolem něj děje. Podívej se."

Sklonila se nad postelí a nadzvedla Kurtzovi víčka. Gundersen uviděl oči, které docela postrádaly bělmo. Od jednoho koutku k druhému byly leskle černé, tu a tam poseté tečkami modrého světla. Podržela mu před těm očima ruku a několikrát ji zamávala. Kurtz ji nevěnoval pozornost. Seena víčka pustila a oči zůstaly otevřené, i když se jich Gundersen skoro dotýkal konečky prstů. Ale když Gundersen chtěl ruku zase odtáhnout, vymrštila se Kurtzova ruka a sevřela mu zápěstí. Groteskně prodloužené prsty ho ovinuly docela, setkaly se a ovinuly se ještě o půl závitů. Pomalu a s ohromující silou si Kurtz Gundersena přitahoval k sobě dolů, až ho přinutil pokleknout u jeho postele.

Teď Kurtz mluvil jen anglicky. Stejně jako dřív ze sebe slova zoufale vyrážel, jako by mluvil z nějakého zlého snu, bez jakéhokoliv přízvuku a interpunkce: "Voda spánek smrt zachraň spánek spánek oheň láska voda sen zima spánek plán zvedat padat zvedat padat zvedat zvedat zvedat." Po krátké odmlce dodal: "Padat." Pak se znovu vrátil k nesrozumitelnému mumlání a stisk jeho ruky na Gundersenově zápěstí povolil.

Seena řekla: "Vypadá to, jako by se ti něco pokoušel říct. Ještě nikdy jsem ho neslyšela říct tolik srozumitelných slov po sobě."

"Ale co říkal?"

"To já nevím. Ale určitě ti něco chtěl."

Gundersen přikývl. Trpící Kurtz mu předal svou závěť, své požehnání: spánek plán zvedat padat zvedat padat zvedat zvedat. Padat. Možná to i dávalo smysl.

"A reagoval na tvou přítomnost," pokračovala Seena. "Viděl tě, vzal tě za ruku! Řekni mu něco. Zkus, jestli se ti podaří znovu upoutat jeho pozornost."

"Jeffe?" zašeptal Gundersen a poklekl u lůžka. "Jeffe, vzpomínáš se na mě? Edmund Gundersen. Vrátil jsem se, Jeffe. Slyšíš, co teď říkám? Pokud mi rozumíš, Jeffe, zvedni zase svou pravou ruku."

Kurtz ruku nezvedl. Vyrážel ze sebe přidušené zasténání, tiché a přišerné; pak se jeho oči pomalu zavřely a on upadl do strnulého mlčení. Jen svaly pod jeho změněnou kůží se vlnily. Z pórů mu vyrazily perličky ostře páchnoucího potu.

Gundersen vstal a ucouvl.

"Jak dlouho už je tu?" zeptal se.

"Skoro půl roku. Myslela jsem, že už je mrtvý. Pak ho přinesli dva sulidoror na provizorních nosítkách."

"Takhle změněného?"

"Změněného. A tady je. Změnil se mnohem víc, než si dokážeš představit," řekla Seena. "Uvnitř má všechno nové a jiné. Nemá skoro žádný zaživací trakt. Tuhé jídlo nedokáže přijímat; dávám mu ovocné šťávy. Jeho srdce má několik komor navíc. Plíce má dvakrát větší, než by měl mít. Diagnostat mi nebyl schopen nic říct možná proto, že už vůbec neodpovídá parametrům pro lidské tělo."

"A to s ním udělalo znovuzrození?"

"Ano, znovuzrození. Berou při tom drogu, které je změni. Působí i na lidi. Je to stejná droga, jakou na Zemi používají pro regeneraci končetin, hadí jed, ale tady používají silnější dávky a organizmus to nesnese. Pokud tam půjdeš, Edmund, potká tě totéž."

"Jak víš, že mu tohle způsobilo právě znovuzrození?"

"Vím to."

"Jak?"

"Řekl mi, že tam kvůli němu jde. A sulidoror, kteří ho přinesli zpátky, mi řekli, že prodělal znovuzrození."

"Možná lhali. Možná, že znovuzrození je jedna věc, blahodárná věc, a tohle je něco jiného, něco co ubližuje a co udělali Kurtzovi proto, že byl tak zlý."

"Obelháváš sám sebe," řekla Seena. "Existuje jen jediný proces a tohle je jeho výsledek."

"Pak možná různí lidé reagují na ten proces různě. Pokud je to jen jediný proces. Ale znovu opakuji, že vím určitě, že mu tohle nezpůsobilo znovuzrození."

"Nemluv nesmysly!"

"Myslím to vážně. Možná něco v Kurtzově nitru způsobilo, že se z něj stalo tohle, a u mne to bude účinkovat jinak."

Lépe."

"Ty se chceš nechat změnit, Edmund?"

"Risknu to."

"Přestaneš být člověkem!"

"Snažil jsem se být člověkem už dost dlouho. Možná přišel čas zkusit něco jiného."

"Nenechám tě odejít," řekla Seena.

"Ne? Jaké na mě máš právo?"

"Už jsem přišla o Jeffa. Když tam půjdeš i ty -"

"Ano?"

Svěsila hlavu. "No dobře. Nemám nic, čím bych ti mohla vyhrožovat. Ale stejně nechod'."

"Musím jít."

"Jsi stejný jako on! Nafukuješ se důležitostí svých domnělých hříchů! Představuješ si, že potřebuješ nějaké duchovní znovuzrození. To je šílené, nemyslíš? Chceš prostě sám sobě ublížit nejhorším možným způsobem." Její oči teď zářily ještě víc než obvykle. "Poslouchej mě. Jestli musíš trpět, já ti pomohu. Chceš, abych tě bičovala? Šlapala po tobě?"

Pokud chceš být masochista, stanu se sadistkou. Poskytnu ti veškeré mučení, které budeš chtít. Budeš ho mít tolik, že se v něm budeš moci válet. Ale nechod' do mlžných krajů. Tam už to zachází příliš daleko, Edmund."

"Nic nechápeš, Seeno."

"Že ne?"

"Možná pochopím já, až se odtamtud vrátím."

"Vrátíš se stejný, jako je on!" zaječela. Vrhla se ke Kurtzově posteli. "Podívej se na něj! Podívej se na jeho nohy!"

Podívej se na jeho oči! Jeho ústa, jeho nos, jeho prsty, podívej se na jeho cokoliv! Už to není člověk. Chceš tady ležet jako on - mumlat nesmysly, žít celé noci a dny v nějakém podivném snu?"

Gundersen zakolísal. Na Kurtze byl hrozný pohled; byl opravdu tak posedlý, že chtěl postoupit stejnou transformaci?

"Musím jít," řekl už ne tak přesvědčeně jako předtím.

"Žije v pekle," řekla Seena. "Ty tam skončíš také."

Přistoupila ke Gundersenovi a pevně se na něj přitiskla. Cítil, jak se horké špičky jejich ňader otírají o jeho nahou kůži; její ruce se mu zoufale zaryly do zad; její stehna se přitiskla na jeho. Zaplavil ho nesmírný smutek pro všechno to, co pro něj Seena kdysi znamenala, pro to, čím se stala, pro to, jaký musel být její život, když se starala o tu obludu. Otrásla jím představa, že by měl nenávratně ztratit celou svou minulost, představa temné a nejisté přítomnosti, děsivé budoucnosti. Znovu zakolísal. Pak ji od sebe jemně odstrčil. "Lituji," řekl. "Ale musím jít."

"Proč? Proč? K čemu to je?" V očích se jí objevily slzy. "Pokud potřebuješ náboženství," řekla, "vyber si náboženství Pozenšťanů. Neexistuje žádný důvod, proč bys měl -"

"Existuje důvod," řekl Gundersen. Přitáhl si ji zase k sobě a velice něžněji políbil na zavřená víčka a pak na rty. Pak ji políbil mezi ňadra a pustil ji. Přistoupil ke Kurtzově posteli a chvíli si ho prohlížel, snaže se smířit s jeho bizarní metamorfózou. Náhle si všiml něčeho, co mu předtím uniklo: kůže na Kurtzových zádech byla vydutá, jako by mu po obou stran páteře vyrůstaly malé tmavé destičky. Nebylo pochyb, že by se při podrobné inspekci daly najít ještě mnohé jiné změny. Kurtzovy oči se znovu otevřely a jeho černé sklovité bulvy se pohnuly, jako by se pokoušely zachytit pohled Gundersenových očí. Díval se na ně, na složitý vzor modrých jiskříček na černém pozadí. Kurtz řekl, mezi mnoha slovy, kterým Gundersen neporozuměl: "Tanec... život... hledět... zemřít... zemřít."

Byl čas odejít.

Gundersen prošel kolem nehybné, strnulé Seeny, ven z místnosti. Zastavil se na verandě a uviděl, že se pět nildoror shromáždilo v zahradě před stanicí. Robot se nervózně díval, jak začínají loupat kůru ze vzácných exemplářů stromů. Gundersen na ně zavolal a Srin'gahar zvedl hlavu.

"Jsem připraven," řekl Gundersen. "Můžeme odjet hned, jak si vezmu své věci."

Našel své šaty a připravil se k odchodu. Seena přišla za ním: na sobě měla černé přiléhavé šaty a klouzač jí ovíjel levou paži. Ve tváři měla prázdný výraz. "Máš nějaký vzkaz pro Ceda Cullena, kdybych ho našel?" zeptal se jí.

"Nemám žádný vzkaz pro nikoho."

"No dobře. Děkuji ti za pohostinnost, Seeno. Jsem rád, že jsem tě zase viděl."

"Až tě uvidím příště," řekla, "nebudeš vědět, kdo jsem. Nebo kdo jsi ty."

"Možná."

Nechal ji stát na verandě a odešel k nildoror. Srin'-gahar mlčky přijal jeho váhu. Seena stála na verandě stanice a dívala se, jak odjíždějí. Nemávala a on také ne. Za malou chvíli mu zmizela z dohledu. Průvod pomalu kráčel podél břehu řeky, kolem místa, kde Kurtz před mnoha lety protančil celou noc s nildoror.

Kurtz. Když Gundersen zavřel oči, uviděl ty slepé skelné oči, vysoké čelo, zploštělý obličej, zpusťšené tělo, zkroucené končetiny, deformované nohy. Proti tomu položil vzpomínku na starého Kurtze, toho pohledného a mimořádného muže, tak vysokého a štíhlého, tak sebevědomého. Jaký démon Kurtze přinutil, aby odevzdal své tělo a duši knězi provádějícímu obřad znovuzrození? Jak dlouho trvalo Kurtzově přetvořování, jakou bolest při tom cítil a nakolik si byl nyní vědom svého stavu? Co mu Kurtz řekl? Jsem Kurtz, který si hrál s vašimi dušemi, a teď vám nabízím svou vlastní? Gundersen ho nikdy neslyšel mluvit jinak než ironicky; jak vlastně Kurtz dával najevo své skutečné city: strach, lítost, provinění? Jsem Kurtz hříšník, vezměte si mě a čiňte se mnou, jak je vám libo. Jsem Kurtz padlý. Jsem Kurtz zatracený. Jsem Kurtz a jsem váš. Gundersen si Kurtze představil, jak leží v nějakém mlžném severním údolí, jeho kosti měknou účinkem elixíru sulidoror, jeho tělo se roztéká, proměňuje se v hroudu narůžovělého rosolu, která svobodně hledá nový tvar, mění se v nového Kurtze oprostěného od jeho starých satanských nečistot. Bylo by příliš troufalé zařadit se do stejné třídy jako Kurtz, přiznat se ke stejným hříchům a vydat se vsťic stejnému hroznému cíli? Neměla Seena pravdu, že to byla hra, že si jen hraje na masochistu, sám sebe vydává za hrdinu tragického mýtu, obtíženého posedlostí vykonat mimozemskou pout? Ale jemu to nutkání připadalo naprosto konkrétní a nehrané. Půjdu, řekl Gundersen sám sobě. Nejsem Kurtz, ale přesto půjdu, protože musím jít. V dále bylo stále ještě slyšet burácení vodopádu, tlumené vzdáleností, ale stále slyšitelné, a jak se voda řtila z útesu, připadalo mu, jako by se její dunění formovalo v Kurtzova slova, varování, požehnání, hrozbu, prorocství, kletbu: voda spánek smrt zachraň spánek spánek oheň láska voda sen zima spánek plán zvedat padat zvedat padat zvedat zvedat. Padat.

DVANÁCT

Pozemšťané v průběhu své kolonizace Holmanova světa z administrativních důvodů stanovili nejrůznější hranice, zaznačili do map zeměpisné šířky a délky určující obvody nebo sektory. Jelikož na Belzagoru samotném žádné paralely k těmto lidským zeměpisným údajům a hranicím neexistovaly, zůstaly nadále jen v archivech Společnosti a vzpomínkách zbylých zástupců lidské společnosti na planetě. Ale existovaly i jiné hranice, silnější, než ty administrativní, a ty zůstaly: přirozená hranice oddělující tropy od mlžných krajů. Na jedné straně této hranice ležela tropická vysočina koupající se v paprscích slunce, plodná, tvořící horní okraj centrálního pruhu bujné vegetace a rozprostírající se až k rovníkové džungli. Na druhé straně, jen několik kilometrů od ní, se převalovala oblaka severu a tvořila bílý svět mlhy. Přechod byl ostrý a pro nově přichozího i děsivý. Celý jev se dal vysvětlit poměrně prozaicky náklonem osy Belzagoru a efektem, který to mělo na tání polárních sněhů; člověk mohl učeně promlouvat o velkých ledových čepičkách, v nichž byla vázána vlhkost, čepičkách, které se roztahovaly tak daleko do teplého pásma planety, že je užíbovalo vedro tropů a uvolňovalo přitom obrovské množství vodních par, jež proudily nahoru, stáčely se směrem k zemským pólům a vracely se ve formě regenerovaného sněhu; člověk mohl mluvit o konfliktu podnebí a výsledných okrajových zónách, které nebyly ani horké ani chladné a navždy zahalené v husté mračna. Ale ani tato vysvětlení nedokázala dostatečně připravit na počáteční šok při přechodu tohoto rozhraní. Varovat ho mohly jen drobné náznaky: zatoulané chomáče mlhy, které přelétly přes hranici a přelévaly se tropickou vysočinou, než je polední slunce vysušilo. A přitom vlastní změna, když k ní došlo, byla tak hluboká a tak absolutní, že musela ohromit. Na cizích světech se lidé obvykle setkávali s pozvolnými přechody podnebí nebo s neměnným podnebím na celé planetě; lidé se jen těžko smířovali s náhlostí přechodu z tepla a světla do chladu a přití, který se vyskytoval tady.

Gundersen a jeho nildorí společníci byli pořád ještě několik kilometrů od linie změny, když z houští vyšla skupinka sulidoror a zastoupila jim cestu. Věděl, že to jsou strážci hranice. Na Belzagoru neexistoval žádný oficiální strážní systém ani vládní či kvazivládní organizace; ale sulidoror přesto střežili hranici a vyslyšeli ty, kteří si přáli ji překročit. Dokonce i v časech Společnosti byly rozsudky sulidoror obvykle respektovány: postavit se jim by stálo příliš mnoho úsilí, a proto těch několik Pozemšťanů ze stanic v mlžných krajích trpělivě zastavovalo a předkládalo strážcům své důvody k posouzení.

Gundersen se diskuse nezúčastnil. Nildoror a sulidoror odešli stranou a nechali ho samotného pozorovat vysokou stěnu bílé mlhy na severním obzoru. Zdálo se, že vznikly nějaké potíže. Jeden vysoký, uhlazený mladý sulidoror několikrát ukázal na Gundersena a dlouho mluvil; Srin'gahar odpověděl několika slabikami a sulidoror se rozzuřil, začal přecházet sem a tam a prudce trhat drápy pruhu kůry z okolních stromů. Srin'gahar znovu promluvil a konečně zřejmě došlo k jakési dohodě; vztekly sulidoror se odšoural do lesa a Srin'gahar se vrátil pro Gundersena. Celá skupinka vedená dvěma zbylými sulidoror pak vyrazila na sever.

"O čem jste se přeli?" zeptal se Gundersen.

"To není důležité."

"Ale mně připadal velice rozčilený."

"Na tom nezáleží," řekl Srin'gahar.

"Pokoušel se zabránit, abych přešel hranici?"

"Měl pocit, že bys ji neměl překročit," připustil Srin'gahar.

"Proč? Mám přece svolení mnohokrát zrozeného."

"Byl to osobní důvod, příteli mé cesty. Sulidoror tvrdil, že jsi ho v minulosti urazil. Znal tě z dřívějšíka."

"To není možné," řekl Gundersen. "Tehdy jsem se se sulidoror skoro nestýkal. Nikdy nevycházeli z mlžných krajů a já

zase málokdy chodil tam. Pochybuji, že jsem za celých těch osm let, které jsem strávil na tomto světě, mluvil s víc než tuctem sulidoror."

"Sulidor se nemýlí, pokud řekl, že se s tebou už setkal," odpověděl SruVgahar jemně. "Musím říct, že při tom byli věrohodní svědkové."

"Kdy? Kde?"

"Stalo se to už dávno," řekl Srin'gahar. Nildor byl zřejmě s touto vágní odpovědí spokojen, protože ji dál nerozvedl. Po chvíli mlčení dodal: "Řekl bych, že ten sulidor měl dobrý důvod, aby tě neměl rád. Ale řekli jsme mu, že máš v úmyslu odčinit všechny své minulé činy, a on nakonec ustoupil. Sulidoror často bývají tvrdohlaví a mstiví."

"Co jsem mu udělal?" naléhal Gundersen.

"Není třeba, abychom hovořili o takových věcech," odpověděl Srin'gahar.

Jelikož nildor upadl do dlouhého mlčení, Gundersen měl dost času přemýšlet nad gramatickou dvojjazyčností jeho posledního prohlášení. Podle samotného obsahu slov to mohlo znamenat: 'Je zbytečné o takových věcech mluvit,' nebo: 'Mluvit o tom by pro mne mohlo být zahanbující,' nebo: 'Není vhodné mluvit o něčem takovém,' a nebo: 'Mluvit o něčem takovém je nechutné.' Právý význam se dal pochopit pouze v souladu s patřičnými pohyby nildorových růžků, chobotu a uší a Gundersen neměl ani správnou pozici ani dostatek zkušeností, aby mohl tahle gesta správně rozšifrovat. Byl zmaten, protože si skutečně nebyl vědom, že by kdy urazil některého sulidora, a nedokázal pochopit, jak by to mohl udělat nepřímou nebo nevědomě; ale po chvíli si řekl, že Srin'gahar byl záhadný úmyslně a mohl mluvit v podobenstvích příliš jemných nebo příliš cizích, než aby je mohl Pozeš't'ana dokázala pochopit. Tak či tak, sulidor své námitky stáhl a mlžné kraje se nacházely už jen pár mil před nimi. Zelen kolem byla už teď mnohem méně bujná než kilometr nebo dva zpátky, a stromy samotné byly mnohem menší a rostly řidčeji. Chumáče těžké mlhy se objevovaly čím dál častěji. Na mnoha místech byla písčité nažloutlá půda docela holá. Ale vzduch byl pořád teplý a čistý, podrost hustý a planoucí zlaté slunce dobře viditelné; stále se ještě nacházeli v zóně mírného a naprosto obvyklého klimatu. Náhle Gundersen ucítil od severu závan studeného větru, který signalizoval změnu. Cesta se stáčela dolů a mírně se svažovala, a když se na druhé straně začala zase zvedat, zahlédl přes nevysoký pahorek široký pás naprosté zkázy, zemi nikoho mezi džunglí a mlžnými kraji. Nerostly tam žádné stromy, žádné keře ani mech; byla tam jen žlutá půda tu a tam pokrytá oblázky. Za touto sterilní oblastí Gundersen uviděl bílou palisádu blyštivě zářící odrazem slunce; vypadalo to jako ledový útes stovky metrů vysoký a holý, rozkládající se, kam až oko dohlédlo. Ve velké dálce, za a nad tou bílou zdí se do výše vzpínaly vrcholky obrovského pohoří zbarveného do bledé červeně, jehož rozeklaté vrcholy, štíty a převisy se ostře a cize rýsovaly proti ocelově šedému nebi. Všechno vypadalo větší než ve skutečnosti, masivní, monstrózní, přehnané.

"Odsud už musíš jít sám," řekl Srin'gahar. Je mi to líto, ale takový je zvyk. Dál už tě nemohu nést."

Gundersen sesedl. Ta změna ho docela potěšila; cítil, že k znovuzrození by měl dojít vlastními silami, a trochu se styděl, že se tolik set kilometrů vezl na Srin'gaharových zádech. Ale sotva ušel nějakých padesát metrů vedle pěti nildoror, zjistil, že stěží popadá dech. Šli pomalou, stejnoměrnou chůzí, ale vzduch tu byl zřejmě řidší, než se zdálo. Přinutil se svou slabost ovládnout. Hlavu měl lehkou jako pout'ový balóněk, měl pocit, jako by chodil ve vatě, a nedokázal potlačit divoké bušení v hrudi a pulzování krve ve spáncích. Nové ochlazení vzduchu bylo přes svou nepříjemnost oživující. Byli teprve v polovině prázdného pásu a Gundersen jasně viděl, že to, co mu připadalo jako pevná vrstva táhnoucí se napříč celým světem, byla ve skutečnosti hustá přizemní mlha. Její předsunuté výběžky ho políbily na tvář. Při jejich vlhce lepkavém doteku se mu v mysli vybavila představa smrti, lebek, hrobek, rakví a rubášů, ale nic z toho ho neděsilo. Vzhlížel k narudlým horám vévodícím kraji na severu, a když se oblaka, která zakrývala mlžné kraje, částečně rozptýlila a dovolila slunci ozářit nejvyšší vrcholky pohoří, nesmírné sněhové kopule, zmocnil se ho pocit, že z nich na něj shlíží obrovská Kurtzova tvář, proměněná a pokojná.

Z běloby před ním se vynořila postava obrovského starého sulidora: Na-sinisul dodržel svůj slib, že jim bude dělat průvodce. Sulidoror, kteří je doprovázeli až do této chvíle, si s ním vyměnili několik slov a vrátili se zpět k okraji džungle. Na-sinisul jim pokynul. Gundersen, drže se stále Srin'gaharovi po boku, vykročil.

O několik minut později vstoupil celý průvod do mlhy.

Jakmile se jednou ocitl uvnitř, mlha už mu nepřipadala tak hustá. Po většinu času viděl na dvacet, třicet nebo i padesát metrů kolem sebe. Tu a tam se dostal do míst, kde mlha byla mnohem hustší a kde stěží rozeznal nazelenalý trup Srin'gahara vedle sebe, ale nebylo jich mnoho a rychle jimi prošli. Nebe bylo šedé a bez slunce; jen občas se sluneční kotouč dal zahlédnout jako slabá záře za hradbou mraků. Terén, po kterém šli, byla povětšinou holá skála, obnažená půda místy řidce porostlá malými stromky - prakticky tundra, ačkoliv vzduch byl spíš jen chladný, než doopravdy mrazivý. Mnohé ze stromů patřily k druhům, které rostly i na jihu, ale tady byly zakrslé a pokroucené, někdy už ani neměly podobu stromů, ale táhly se po zemi jako horská kleč. Stromy, které rostly zpřímá, nebyly obvykle vyšší než Gundersen a jejich větve obrůstaly šedivý mech. Na listí, kmenech i okolních skalách se leskly kapičky vláhy.

Nikdo nepromluvil. Pochodovali možná hodinu a Gundersena bolela záda a nohy mu začínaly tuhnout. Terén ustavičně stoupal; vzduch jako by byl čím dál řidší; jak se den chýlil ke konci, teplota prudce klesla. Pochmurný závoj nízké mlhy, nekonečné a všudypřítomné, nepříznivě působil na Gundersenova ducha. Když viděl pás mlhy zvenčí, oslnivé se típytící v paprscích slunce, vzrušoval ho a lákal, ale teď, když byl v ní, necítil se moc povzbudivě. Vesmír ztratil všechny své barvy a teplo. Neviděl už ani mohutné narudlé hory.

Jako mechanická loutka šel pořád kupředu, občas dokonce běžel, aby udržel krok s ostatními. Ostré tempo, které Na-sinisul nasadil, nebylo pro nildoror problémem udržet, ale pro Gundersena bylo na hranicích jeho sil. Styděl se za své hlasité oddechování a lapání po dechu, i když si ho očividně nikdo nevšímal. Dech se mu srážel před obličejem, mlha v mlze. Zoufale toužil odpočinout si. Nedokázal se však přinutit požádat ostatní, aby na chvíli zastavili a nechali ho vydechnout. Byla to jejich pout', on byl jen samozvaný host.

Začal se snášet ponurý soumrak. Okolní šedost se stala ještě šedší a slabý přísvit slunce zmizel docela. Viditelnost se prudce zhoršila. Vzduch teď byl velice chladný. Gundersen, který byl oblečen pro pobyt v džungli, se třásl zimou. Náhle si uvědomil něco, na co dřív nepomyslel: jak cizí je vzduch, který dýchal. Atmosféra Belzagoru nebyla namíchaná stejně jako ta Pozemská; bylo v ní o trochu víc dusíku a o maličko méně kyslíku - stejně tak byly jiné i menšinové příměsi. Rozdíl však mohl rozeznat jen velice citlivý čichový orgán. Gundersen, který si na belzagorský vzduch přivykl už v době služby u Společnosti, si ho dříve ani neuvědomoval. Teď ano. Jeho nos mu oznamoval zlověstný kovový pach; připadalo mu, jako by měl hrdlo potažené nějakou temnou špinou. Věděl, že to je jen iluze vyvolaná únavou. Přesto se přistihl, jak se mimovolně snaží omezovat dýchání, jako by považoval za bezpečnější dostat té nepřátelské látky do plic co nejméně.

Myšlenky na atmosféru a ostatní nesnáze ho zaměstnávaly až do chvíle, kdy si uvědomil, že je sám.

Nildoror nebyli nikde na dohled. Ani Na-sinisul. Všechno zakrývala mlha. Gundersen strnul na místě, zoufale zapátral v paměti a uvědomil si, že se od svých společníků musel oddělit už před několika minutami aniž si uvědomil, že dělá něco zlého. V tuto chvíli už mohli být daleko vpředu na některé jiné cestě.

Nezačal volat.

Nejdřív reagoval naprosto neracionálně: padl na kolena a odpočíval. Stále v pokleku si přitiskl ruce na tvář, pak se dlaněmi opřel o zem a nechal svou hlavu volně viset, zatímco si dychtivě plnil plíce vzduchem. Bylo by snadné natáhnout se na zem a ztratit vědomí. Ráno by ho našli spícího. Nebo zmrzlého. Přinutil se zvednout, ale podařilo se mu to až na třetí pokus.

"Srin'gahare?" řekl. Zašeptal ta slova, dovoluje si pouze soukromou prosbu o pomoc.

Omámený vyčerpáním se rozběhl vpřed, klopýtal, vrávorá, narážel do stromů, zapléтал si nohy do nízkého porostu.

Vlevo uviděl něco, co mu připadalo jako nildor, a rozběhl se k tomu, ale když se toho dotkl, zjistil, že je to mokré a

ledové, a poznal, že je to jen balvan. Odrhl se od něj. Přímou za sebou uviděl řadu obřích stínů: průvod nildoror?

"Počkejte?" zavolal a rozběhl se k nim. Kotníkem mu projela bolest, jak křivě našlápl do měkké strouhy. Upadl, přistál na rukou a na kolenou do vody. S vypětím posledních sil se plazil na druhý břeh a tam se svalil. V rozmazaných stínech, které považoval za své společníky, teď rozeznal skupinku nízkých stromků zmítaných, větrem. Tak dobře, pomyslel si. Ztratil jsem se. Prostě tu počkám do rána. Svinul se do klubíčka a pokusil se vyždímat si studenou vodu z šatů.

Přišla noc, černá nahradila šed. Pokusil se najít na nebi měsíce, ale marně. Sužovala ho hrozná žízeň, a proto se chtěl odplazit zpátky k potoku, ale nedokázal najít ani ten. Prsty měl zkrhlé; rty mu praskaly. Ale ve svém strachu a strádání objevil ostrůvek klidu a držel se ho vši svou vůlí, stále si opakuje, že nic z toho, co se stalo, není doopravdy nebezpečné a že je to svým způsobem nutné.

O neznámo kolik hodin později ho našli Srin'gahar a Na-sinisul.

Gundersen nejprve ucítil měkký dotek Srin'gaharova chobotu na tváři. Když si uvědomil, co se to otřelo o jeho kůži, uvolnil se. Vysoko nad ním nildoror řekl: "Tady je."

"Žije?" zeptal se Na-sinisul temným hlasem přicházejícím jakoby z jiného světa za mlhou.

"Žije. Je mokrá a prochladlá. Edmundgundersene, dokážeš vstát?"

"Ano. Jsem v pořádku, myslím." Zaplavil ho stud. "To jste mne celou tu dobu hledali?"

"Ne," řekl Na-sinisul s přehnanou zdvořilostí. "Pokračovali jsme do vesnice. Tam jsme hovořili o tvé nepřítomnosti.

Nebyli jsme si jisti, zda ses opravdu ztratil, nebo jestli ses od nás oddělil úmyslně. Pak jsme se Srin'gahar a já vrátili.

Opustil jsi nás úmyslně?"

"Ztratil jsem se," přiznal. Gundersen nešťastně.

Ani teď mu nebylo dovoleno jet na nildorovi. Klopýtal mezi Srin'gaharem a Na-sinisulem, tu a tam se zachytával sulidorova hustého kožichu nebo nildorových hladkých boků, šel, třebaže cítil, že ho síly opouštějí a samotné zvedání nohou mu působí nesnesitelné potíže. Za nějaký čas v černi před nimi zablikala světla, bílá zář mléčných luceren se rozlila mlžnou temnotou. Gundersen nejasně zahlédl ošuntělé chatrče vesnice sulidoror. Aniž požádal o pozvání, svalil se do nejbližší z nich. Její šikmé stěny pronikavě páchly a visely z nich suché stonky a listy rostlin stejné jako vysušené kůže nejrůznějších zvířat. Několik sulidoror, kteří seděli uvnitř, se na něj podívalo bez patrného zájmu.

Gundersen se ohlédl a osušil si šaty; někdo mu podal misku nasládlého, hustého masového vývaru a o chvíli později mu nabídl i kousek sušeného masa, které se sice těžko kousalo a žvýkalo, ale mimořádně dobře chutnalo. Tucet sulidoror přišlo a zase odešlo. Jednou, když chlopeň zakrývající vchod do chatrče zůstala otevřená, uviděl několik

nildoror sedících na zemi před chatrčí. Drobný tvor s divokým výrazem, mlžně bílý a svráštělý, ho očichal a s despektem si ho prohlédl: nějaké severní zvíře, pomyslel si Gundersen, které si sulidoror chovají jako mazlíčka. Stvoření zatahalo Gundersena za stále ještě vlhké šaty a vydalo ze sebe kdákavý zvuk. Huňaté uši se vztyčily ostré malé prstíky se začaly do rukávu, dlouhý chápavý ocas se svinul a zase rozvinul. Pak zvíře skočilo Gundersenovi do klína, rychlým pohybem uchopilo jeho ruku a zakouslo se mu do masa. Kousnutí nebylo o mnoho bolestivější než bodnutí komára, ale Gundersen nijak nestál o případnou infekci způsobenou zuby neznámého tvora. Přesto se nijak nepokusil zvíře odehnat. Náhle se vzduchem mihla velká pracka jednoho sulidora, zasáhla zvíře a srazila ho na druhou stranu chýše.

Na-sinisul podřepil vedle Gundersena; potrestané zvíře vztekale brebentilo v koutě. .

Na-sinisul řekl: "Kousl tě munzor?"

"Ne moc hluboko. Je to nebezpečné?"

"Nic se ti nestane," řekl sulidor. "Zvíře potrestáme."

"Doufám, že ne. Vždyť si jen hrálo."

"Musíš se naučit, že hosté jsou svatí," řekl Na-sinisul pevně. Nahnul se blíž ke Gundersenovi. Gundersen ucítil jeho páchnoucí dech. Na-sinisul si velkými drápy zajel do tlamy pod dlouhým čenichem. Pak řekl: "Tato vesnice tě bude hostit, dokud nebudeš připraven k další cestě. Já musím odejít s nildoror a doprovodit je do hor znovuzrození." "To

jsou ty velké rudé hory na severu?" "Ano. Jejich čas už se blíží a stejně tak i můj. Dohlédnu na ně při jejich znovuzrození a pak přijdu na řadu já."

"Takže sulidoror podstupují znovuzrození také?"

Na-sinisul se zatvářil překvapeně. Jak by tomu mohlo být jinak?"

"Já nevím. Vím o té věci tak málo."

"Kdyby se sulidoror nepodrobovali znovuzrození," řekl Na-sinisul, "nemohli by ho vykonávat ani nildoror. Jedno je neodmyslitelné od druhého."

"Jakým způsobem?"

"Kdyby nebyl den, mohla by být noc?"

To byla příliš kryptická odpověď. Gundersen se pokusil dostat z Na-sinisula jasnější vysvětlení, ale sulidoror začal mluvit o něčem jiném. Vyhnul se přímé pozemšťanově otázce a řekl: "Bylo mi řečeno, že jsi do naší země přišel, aby sis promluvil s mužem ze svého vlastního lidu, s Cullenem: Je to pravda?"

"Je. Je to jeden z důvodů, proč jsem tady."

"Muž Cullen žije tři vesnice na sever odsud a jednu vesnici na západ. Byl o tvém příchodu informován a zve tě k sobě. Sulidoror z této vesnice tě k němu zavedou, až si budeš přát odejít."

"Odejdu ráno," řekl Gundersen.

"Nejprve ti musím říct jednu věc. Muž Cullen u nás vyhledal útočiště, a proto je posvátný. Neexistuje způsob, jak bys ho mohl odvést z naší země a předat ho nildoror."

"Chci s ním jen mluvit."

"To můžeš. Ale o tvé dohodě s nildoror víme. Uvědom si, že ji můžeš naplnit jen za cenu ztráty naší pohostinnosti."

Gundersen neodpověděl. Nevěděl, jak by v tom směru mohl něco slíbit Na-sinisulovi, aniž by současně porušil slovo dané mnohokrátzrozenému Volhimyrovovi. Proto se dál držel své původní koncepce: promluví si s Cedrikem Cullenem a pak se rozhodne, co dál. Ale zneklidňovalo ho, že sulidoror už znají pravý důvod, proč hledá Cullena.

Na-sinisul odešel. Gundersen se pokusil spát a na chvíli se mu podařilo usnout neklidným spánkem. Ale v chýši svítily celou noc lampy a sulidoror pořád hlučně chodili dovnitř a ven a kolem něj, zatímco nildoror venku se pustili do hlučné debaty, ze které se Gundersenovi podařilo zachytit jen několik slov. Jednou se probudil a uviděl, že mu na prsou sedí malý dlouhouchý munzor a kvoká. O něco později odhodili dva sulidoror zkrvavenou mřšinu jakéhosi zvířete hned vedle ležícího Gundersena. Zvuk trhaného masa ho na chvíli probudil, ale byl tak vyčerpaný, že hned zase usnul a probudil se až při zvuku hádky, která se strhla o maso. Když přišlo chmurné šedé svítání, Gundersen se cítil unavenější, než kdyby nespál vůbec.

Dostal snídani. Dva mladí sulidoror, Se-holomir a Yi-gartigok mu oznámili, že byli vybráni, aby ho doprovodili do vesnice, kde žije Cullen. Na-sinisul a pět nildoror byli připraveni vyrazit na cestu do hor, kde měli vykonat obřad znovuzrození. Gundersen se šel se svými někdejšími druhy rozloučit.

"Přeji vám radostné znovuzrození," řekl a pak se díval, jak se velké stíny jejich postav rozplývají v mlze.

Krátko poté vyrazil na cestu i on. Jeho noví průvodci byli zamlklí a uzavření; to mu docela vyhovovalo, protože se nechtěl rozptylovat konverzací. Potřeboval přemýšlet. Dosud nevěděl, co udělá, až se setká s Cullenem; jeho původní plán podstoupit znovuzrození, který se mu zdál tak vznešený, mu teď připadal jako čiré bláznovství - nejen proto, co se přihodilo Kurtzovi, ale i proto, že by to byl prohřešek proti pohostinství, neodůvodněné a svévolné vměšování se do cizího rituálu. Jít do hor znovuzrození, ano. Uspokojit svou zvědavost. Ale podstoupit znovuzrození? Poprvé nebyl tak docela přesvědčen, jestli by vůbec mohl, a začalo se ho zmocňovat víc než jen nejasné podezření, že by byl odehnán s nepořízenou.

Tundra v hraničním pásmu teď ustoupila lesu, který mu připadal podivně inverzní: stromy tu ve výše položených oblastech rostly vyšší. Ale byly to jiné stromy. Zakrslá a pokroucená kosodřevina, kterou zanechali za zády, byla svým původem z džungle a zde podnikla více méně neúspěšný pokus o dobytí nového životního prostoru; tady, dále v mlžných krajích, rostly skutečně severské stromy. Byly tlustokmenné a vysoké, s tmavou rozpraskanou kůrou a jemným jehličí podobným listům. Jejich horní větve se ztrácely v mlze. Tímto chladným a mlžným lesem pobíhala podivná zvířata, dlouhonosá a kostnatá, která vylézala z děr v zemi a šplhala po kmenech stromů, zjevně pasouce po místních hlodavcích a ptácích. Tu a tam byla zem pokryta ostrůvky sněhu, ačkoliv na této polokouli právě vrcholilo léto. Druhou noc jejich cesty je zastihlo krupobití a mrazivý kvílející vítr jim vmetl do tváří celý mrak ledových broků. Gundersenovi přátelé mlčky a zachmuřeně kráčeli dál a jemu nezbyvalo, než je napodobit, ačkoliv z toho příliš velkou radost neměl.

Mlha teď byla u země poměrně řídká a občas hodinu nebo dvě neviděli vůbec žádnou, ale nad jejich hlavami vytvářela neproniknutelný závoj trvale zakrývající nebe. Gundersen si začínal zvykat na holou zemi, pokroucené větve holých stromů i mrazivou vlhkost, která tu nebyla o nic menší, než v džungli. Začínal v tom nacházet jistou krásu. Když viděl vatovité kotouče mlhy tančit jako duchy kolem šedivého potůčku, když viděl huňatá zvířata běžící přes zasněžené pole, když nekonečné ticho prolomil chraptivý řev jakéhosi neznámého tvora, když jeho průvodci ostře odbočili a dostali se na bílou náhorní plošinu drsné zimní prázdnoty, zmocňovala se Gundersena jakási podivná radost. V mlžných krajích, pomyslel si, jsou pořád ty první hodiny po úsvitu, když je všechno čisté a nové.

Čtvrtého dne Se-holomir řekl: "Vesnice, kterou hledáš, leží tamhle za tím pahorkem."

TRINÁCT

Byla to velká osada, čtyřicet nebo i více chýší ve dvou řadách, ohraničených z jedné strany lesíkem vysokých stromů

a z druhé velkým stříbrtí se lesknoucím jezerem. Gundersen přišel do vesnice z lesa, s jezerem před sebou. V nehybném vzduchu poletovala trocha sněhových vloček. Mlha teď byla vysoko; zhruba pět set metrů nad jejich hlavami tvořila neproniknutelný strop.

"Muž Cullen -?" zeptal se Gundersen.

Cullen ležel v chýši vedle jezera. Vchod střežili dva sulidoror, kteří na Yi-gartigokův povel ustoupili stranou; další dva sulidoror stáli u nohou kavalce z větví a kůží, na kterém Cullen odpočíval. Když i oni odstoupili stranou, objevila se před Gundersenem prázdná slupka člověka, pozůstatek, lidská troska.

"Přišel jsi, abys mne odvedl?" zeptal se Cullen. "No, " Gundy, přišel jsi moc pozdě."

Cullenovy zlaté vlasy zbělely a ztratily všechny lesk; proměnily se v zauzlenou sněhovou rohožku, ze které tu a tam vyrůstala kštice bledých vlasů. Jeho oči, kdysi měkce zelené, teď byly zakalené a prázdné, s krvavými žilkami v zažloutlých bělmech. Jeho tvář byla koženou maskou nataženou na kostech lebky a kůži měl skvrnitou a hrubou. Od hrudníku dolů ho zakrývala přikrývka, ale jeho vyzáběle paže naznačovaly, že i zbytek jeho těla bude vypadat stejně. Ze starého Cullena nezůstalo už skoro nic než mírný, příjemný hlas a přátelský úsměv, který teď v jeho zpustošené tváři vypadal trochu groteskně. Vypadal jako muž starý sto let.

"Jak dlouho už tu takhle ležíš?" zeptal se Gundersen.

"Dva měsíce. Tři; nevím. Ztrácím pojem o čase, Gundy. Ale pro mě už žádná cesta zpátky není. Tohle je místo, kde skončím. Konečná stanice. Moje konečná stanice."

Gundersen poklekl u kavalce nemocného muže. "Máš bolesti? Mohu ti nějak pomoci?"

"Bolesti nemám," odpověděl Cullen. "Nechci drogy. Konečná stanice."

"Co se ti stalo?" zeptal se Gundersen a vzpomněl si na Dykstru a jeho ženu, kteří leželi užíráni mimozemskou larvou v kaluži špíny, vzpomněl si na Kurtze trpícího a proměněného ve stanici u vodopádů Šangri-la, vzpomněl si, co mu Seena vyprávěla o tom, jak se Gio/Salamone změnil v krystal. "Nějaká místní nemoc? Něco, co jsi chytil tady?"

"Nic exotického," řekl Cullen. "Myslím, že je to ta nejobyčejnější lidská nemoc, nejstarší nepřítel. Rakovina, Gundy. Rakovina. Ve střevech. Rakovina mi užírá vnitřnosti."

"Potom musíš mít bolesti?"

"Ne," řekl Cullen. "Rakovina postupuje pomalu. Zobne si tady, zobne si tam. Každý den je mě o trochu méně. Někdy mám pocit, že už ze mne nic nezůstalo. Dnes mám jeden ze svých lepších dnů."

"Poslouchej," řekl Gundersen, "do týdne bych tě dokázal dostat dolů po řece do Seeniny stanice. Určitě má potřebné lékařské vybavení a nějakou tu injekci antikarcinu navíc. Ještě to s tebou není tak zlé, aby ses z toho nemohl dostat, když budeme jednat rychle, a pak tě můžeme naložit na loď na Zem, kde -"

"Ne. Zapomeň na to."

"Nebud' blázen! Nežijeme ve středověku, Cede. Rakovina ještě není důvod, aby chlap ulehl v zavšivené chýši do postele a chtěl umřít. Sulidoror ti udělají nosítka. Tohle mohu zařídit, než řekneš švec. A pak -"

"Nikdy bych se k Seenině stanici nedostal a ty to víš," řekl Cullen měkce. "Nildoror by mě sebrali, sotva bych vystrčil nos z mlžných krajů. Ty to víš, Gundy. Musíš to vědět."

"No -"

"Nemám sílu hrát si s tebou na schovávanou. Ty přece víš, že jsem nejhledanějším člověkem na téhle planetě, co?"

"Myslím, že ano."

"Poslali tě sem, abys mne přivedl?"

"Nildoror mne požádali, abych tě přivedl zpátky," připustil Gundersen. "Souhlasil jsem a na oplátku jsem získal povolení vypravit se sem."

"No jistě," řekl Cullen hořce.

"Ale vyhradil jsem si, že tě přivedu, jen pokud půjdeš dobrovolně," pokračoval Gundersen. "A dal jsem si ještě pár jiných podmínek. Podívej se, Cede, nejsem tu v roli Jidáše. Přišel jsem ze svého vlastního důvodu a to, že jsem tě navštívil, není nic než zastávka na cestě. Ale chci ti pomoci. Dovol mi, abych tě dopravil na Seeninu stanici, kde se ti může dostat pomoci, kterou -"

"Už jsem ti řekl," přerušil ho Cullen, "že mě nildoror čapnou, hned jak k tomu dostanou příležitost."

"I když budou vědět, že jsi smrtelně nemocný a nutně potřebuješ lékařskou pomoc?"

"Tím spíš. Strašně by je potěšilo zachraňovat mou duši, zatímco bych sám umíral. Tohle potěšení jim nedopřeju, Gundy, Už jsem se rozhodl, že zůstanu tady, v bezpečí, mimo jejich dosah, a budu čekat, až se mnou rakovina skončí. Už to nebude trvat dlouho. Dva dny, tři, týden - možná už dnes. Oceňuji, že se mě pokoušíš zachránit. Ale zůstanu tady."

"A když získám slib, že tě nildoror nechají na pokoji, dokud nebudeš v pořádku -"

"Nepůjdu nikam. Musel bys mě přinutit. A to už je mimo limit tvého závazku k nildoror, že?" Cullen se poprvé od jejich setkání usmál. "Tamhle v rohuje láhev vína. Bud' tak laskav."

Gundersen vstal a zašel pro ni. Při tom prošel kolem několika sulidoror. Jeho hovor s Cullenem byl tak důvěrný a vzrušený, že docela zapomněl, že je jich chýše plná: byli tam jeho dva průvodci, Cullenovi hlídači a nejméně půl tuctu jiných. Vzal láhev a odnesl ji k posteli. Přestože se Cullenovi třásl ruce, nevylihl ani kapku. Když se dosyta napil, nabídl láhev Gundersenovi tak přesvědčivě, že ji nedokázal odmítnout. Víno bylo teplé a sladké.

"Jsme tedy domluveni," řekl pak Cullen, "že se nebudeš pokoušet dostat mě z téhle vesnice? Víš, že jsi nikdy vážně neplánoval předat mne nildoror. Ale mohlo by tě napadnout vzít mě odsud, abys mi zachránil život. Nedělej ani to, protože výsledek by byl stejný: nildoror by mě čapli. Chci zůstat tady. Domluveni?"

Gundersen chvíli mlčel. "Domluveni," řekl tiše.

Zdálo se, že se Cullenovi ulevilo. Položil se s tváří obrácenou ke stěně a řekl: "Přál bych si, abych na to nepromarnil

tolik energie. Musíme si toho tolik povědět. A teď už nemám síly."

"Vrátím se později. Teď si odpočiň."

"Ne. Zůstaň tady. Povídej. Řekni mi, kde jsi byl celé ty roky, proč ses sem vrátil, koho jsi viděl a co jsi dělal. Pověz mi úplně všechno. Budu tě poslouchat a odpočívat současně. A pak - a pak -"

Cullenův hlas zeslábl. Gundersenovi se zdálo, že se propadl do bezvědomí, nebo možná jen usnul. Cullen měl oči zavřené; dech měl slabý a přerývaný. Gundersen mlčel. Rozpačité přecházel po chatrči, prohlížel si kůže, které tvořily stěny, hrubý nábytek a staré zbytky jídla. Sulidoror ho ignorovali. Teď jich v chatrči bylo osm, drželi se od umírajícího muže v pozdálí a přitom z něj nespouštěli oči. V tuto chvíli Gundersena přítomnost těch obrovských dvounohých zvířat, těch tvorů ze zlého snu s tesáky a drápy, tlustými ocasy a dlouhými povislými čenichy, kteří chodili kolem něj, jako by byl míň než vzduch, znervózňovala. Napil se trochu vína, ačkoliv mu nijak zvlášť nechutnalo.

Cullen řekl s očima stále zavřenýma: "Čekám. Povídej mi o sobě."

Gundersen začal mluvit. Mluvil o osmi letech svého života na Zemi, které zhustil do šesti krátkých vět. Pak mluvil o neklidu, který ho tam zachvátil, o neurčitěm a neodbytném nutkání vrátit se zpátky na Belzagor, o pocitu potřeby najít nový smysl svého života, teď, když se zprostil závazků vůči Společnosti. Mluvil o své cestě džunglí k tábořišti u jezera, jak tančil mezi nildoror a jak z něj vymámili podmíněčný slib, že jim přivede Cullena. Mluvil o Dykstrovi a jeho ženě v jejich pralesní zřícenině přičemž vyprávění trochu

upravil s ohledem na Cullenův stav, i když měl pocit, že je to zbytečné. Mluvil o tom, jak byl za Noci pěti měsíců zase se Seenou. Mluvil o Kurtzovi a jak se změnil při znovuzrození. Hovořil o své pouti do mlžných krajů.

Byl si jist, že Cullen při tom alespoň třikrát usnul, a jednou měl pocit, že jeho nemocný přítel dodýchal navždy. Pokaždé se odmlčel, dokud mu Cullen nedal nějakým způsobem - pohybem úst; zachvěním konečků prstů - najevo, že má pokračovat. Nakonec, když Gundersen už neměl, co by řekl, čekal mlčky na další Cullenův náznak, až se Cullen slabým hlasem zeptal: "A dál?"

"Pak jsem přišel sem."

"A kam půjdeš odsud?"

"Do hor znovuzrození," řekl Gundersen tiše.

Cullenovy oči se otevřely. Posuňkem Gundersenovi naznačil, aby mu upravil polštář, a pak se, s prsty zatátlými do pokrývky, posadil. "Proč tam chceš jít?" zeptal se.

"Chci přijít na to, co vlastně to znovuzrození je."

"Viděl jsi Kurtze?"

"Ano."

"Ten se také chtěl dozvědět něco o znovuzrození," řekl Cullen. "Už věděl, jak se to dělá, ale chtěl znát i podrobnosti. Vyzkoušet to na sobě. Jistě, nebyla to jen zvědavost. Kurtz měl problémy s vlastní duší."

Lákalo ho sebeobětování, protože sám sebe přesvědčil, že musí odčinit hříchy celého svého života. V tom měl docela pravdu. Docela pravdu. Proto šel a požádal o znovuzrození. Sulidoror ho přijali. A teď se na něj podívej. Viděl jsem ho těsně před tím, než jsem se vydal na sever."

"Chvíli jsem si myslel, že se o to také pokusím," řekl Gundersen s nucenou lhostejností. "Ze stejného důvodu. Napůl zvědavost a napůl pocit viny. Ale myslím, že už mě to přešlo. Půjdu do hor a podívám se, jak to dělají, ale pochybuji, že bych je požádal, aby to vyzkoušeli i na mně."

"Kvůli tomu, jak dopadl Kurtz?"

"Částečně. A také proto, že mi můj původní plán připadá příliš - hm, příliš vynucený. Příliš nespontánní. Rozumná volba a nikoliv akt víry. To prostě nejde přijít tam a požádat o znovuzrození jen na základě chladné rozumové úvahy. K tomu je třeba dozrát."

"Jako Kurtz?" zeptal se Cullen.

"Přesně tak."

"A ty jsi nedozrál?"

"Teď už si tím nejsem tak jistý," přiznal Gundersen. "Myslel jsem, že ano. Seeně jsem to řekl. Ale teď, když už mám hory na dosah, mi celá ta výprava začíná připadat trochu vyumělkovaná."

"Jsi si jist, že se jen nebojíš do toho jít?" Gundersen pokrčil rameny. "Na Kurtze nebyl zrovna pěkný pohled."

"Jsou dobrá znovuzrození a špatná znovuzrození," řekl Cullen. "On měl špatné znovuzrození. Pochopil jsem, že jak se to vyvine, závisí hlavně na duši toho, kdo to zkouší, a ještě na spoustě jiných věcí. Dal bys mi ještě trochu toho vína?" Gundersen mu podal láhev. Cullen, který najednou jako by znovu získal sílu, se zhluboka napil.

"Ty jsi už znovuzrození prodělal?" zeptal se Gundersen.

"Já? Nikdy. Nikdy mě to ani nelákalo. Ale vím o tom dost. Kurtz samozřejmě nebyl první, kdo se o to pokusil. Nejmní tučet jich šlo před ním."

"Kdo?"

Cullen řekl nějaká jména. Byli to zaměstnanci Společnosti a všichni byli na seznamu těch, kteří zahynuli při výkonu služby. Gundersen některé z nich znal; ostatní patřili k dávné minulosti dřív, než on nebo Cullen přišli na Holmanův svět.

Cullen řekl: "A byli ještě jiní. Kurtz si je vyhledal v záznamech a nildoror mu dopověděli zbytek příběhu. Žádný z nich se z mlžných krajů nikdy nevrátil. Čtyři nebo pět jich dopadlo jako Kurtz - změnili se v monstra."

"A ti ostatní?"

"V archanděly, řekl bych. Nildoror byli v tom směru velice neurčití. Něco jako nadpřirozené spojení s vesmírem, evoluce na vyšší tělesnou úroveň, velkolepý vzestup - něco na ten způsob. Jisté je jen to, že už se nikdy nevrátili na území Společnosti. Kurtz doufal, že dosáhne něčeho podobného. Ale Kurtz byl bohužel Kurtz, napůl anděl a napůl

démon, a právě tak dopadlo jeho znovuzrození. Teď je z něj to, o co se stará Seena. Svým způsobem je škoda, že jsi ztratil zájem, Gundy. Možná, že by se ti podařilo dobré znovuzrození. Mohl bys mi zavolat Hor-tenebota? Myslím, že když si tak hezky povídáme, neškodilo by trochu čerstvého vzduchu. Je to ten sulidor, co se tamhle opírá o stěnu. Stará se o mne a nosí moje staré kosti na vzduch. Vynesete mě ven."

"Před chvílí tam sněžilo, Cede."

"Tím líp. Copak nemůže umírající muž vidět trochu sněhu? Tady je to nejkrásnější místo ve vesmíru," řekl Cullen.

"Právě tady, před touhle chatrčí. Chci ho vidět. Zavolej mi Hor-tenebora."

Gundersen zavolal sulidora. Cullen mu něco řekl a Hor-tenebor vzal křehkého, vyzáblého pacienta do náruči, pronesl ho skrz chlopně dveří a uložil do kolébkovité konstrukce s výhledem na jezero. Gundersen ho následoval. Na vesnici klesla hustá mlha, takže nebylo vidět ani sousední chatrče, ale jezero samo bylo pod šedým nebem jasně viditelné. Chomáče mlhy se převalovaly i nad mrtvou hladinou jezera. Vzduch byl skoro mrazivý, ale Cullen, zabalený jen v tenké kožené přikrývce, nedával najevo žádné nepohodlí. Pozvedl ruce s dlaněmi otočenými vzhůru a se zaujetím malého dítěte pozoroval, jak mu na nich přistávají vločky sněhu.

"Mohl bys mi odpovědět na jednu otázku?" zeptal se Gundersen nečekaně.

"Pokud budu umět."

"Co jsi udělal, že to nildoror tak rozčililo."

"Oni ti to neřekli, když tě sem pro mne poslali?"

"Ne," řekl Gundersen. "Řekli mi, že mi to povíš ty a že stejně nezáleží na tom, jestli to vím, nebo ne. Ani Seena to přesně nevěděla. A já to uhádnout nedokážu. Nejsi ten typ, který by zabíjel nebo mučil inteligentní tvory. Nemyslím, že by sis hrál s hadím jedem jako Kurtz - nehledě na to, že Kurtz to dělal celé roky a oni se ho nikdy nepokusili sebrat. Tak čeho ses vlastně dopustil, že je to tak -"

"Hřichu Aktaiónova," řekl Cullen.

"Prosím?"

"Hřichu Aktaiónova, který vlastně ani žádným hříchem nebyl, toliko nešťastnou souhrou okolností. Aktaión byl lovec z řecké mytologie, který omylem natrefil na koupající se Dianu a uviděl to, co vidět neměl. Proměnila ho v jelena a následně byl roztrhán na kusy vlastní smečkou."

"Nechápu, co to má co dělat s -"

Cullen se zhluboka nadechl. "Byl jsi někdy na centrální náhorní plošině?" zeptal se tichým, ale pevným hlasem. "Ano. Ano, samozřejmě, žes tam byl. Pamatuji se, jak jsi tam havaroval, ty a Seena, když jste se vraceli na Ohňový bod po dovolené na pobřeží. Různá zvířata vás tenkrát pořádně vystrašila a Seena pak začala plošinu nenávidět. Je to tak? Takže víš, jaké podivné a tajemné místo to je, místo naprosto odlišné od zbytku planety, kam ani nildoror nechodí rádi. Tak. Poprvé jsem se tam vypravil rok nebo dva po odstoupení. To místo se stalo mým soukromým útočištěm. Zvířata z náhorní plošiny mne zajímala, stejně jako hmyz, rostliny... prostě všechno. Dokonce i vzduch tam měl zvláštní chuť - sladkou a čistou. Sám víš, že před odstoupením by každý, kdo by ve volném čase - nebo kdykoliv - plošinu navštívil, byl považován za výstředníka. Potom už se nikdo o nikoho nestaral. Svět patřil mně. Podnikl jsem tam několik výprav. Sbíral jsem zajímavé exempláře. Pár jsem jich ukázal Seeně a ona si je oblíbila dřív, než se dozvěděla, že jsou z plošiny. Kousek po kousku jsem jí pomáhal zbavovat se jejího iracionálního strachu. Pak jsme tam chodili často, Seena a já. Občas šel i Kurtz. Na stanici v Šangri-la je spousta zástupců náhorní flóry a fauny, možná sis toho všiml. Ano? Všechny jsme je nasbírali my. Náhorní plošina mi připadala jako docela jiný svět; nic nadpřirozeného, nic tajemného, jen opomenutá pralesní oblast. Stala se mým oblíbeným místem, kam jsem chodil, když jsem se cítil prázdný, omrzlý nebo když jsem se nudil. Před rokem, možná před necelým rokem, jsem se na náhorní plošinu vypravil znovu. Kurtz se právě vrátil ze svého znovuzrození a Seena byla strašně zničená z toho, co se mu přihodilo, tak jsem pro ni chtěl sehnat dárek, nějaké zvíře, které by ji potěšilo a rozveselilo. Tentokrát jsem zamířil trochu jižněji od svého obvyklého místa přistání a došel jsem k soutoku dvou velkých řek, kde jsem ještě nikdy nebyl. Jedna z prvních věcí, které jsem si všiml bylo, jak moc je tam poničený porost. Nildoror! Spousta nildoror! Obrovská oblast byla doslova vypasena a sám víš, jak se nildoror pasou. Začal jsem být zvědavý. Tu a tam jsem na plošině zahlédl osamělého nildora, vždycky jen z dálky, ale nikdy celé stádo. Tak jsem se vydal po stopách zkázy. Pokračovalo to pořád dál, jako obrovská jízva na tváři lesa, polámané větve, podupaný podrost - obvyklé příznaky. Přišla noc a já se utábořil. Měl jsem pocit, jako bych z dálky slyšel bubnování. Což byla hloupost, protože nildoror nepoužívají bubny; po chvíli jsem si uvědomil, že co slyším, je jejich tanec, dupání mnoha nohou o zem, které se neslo až ke mně. Byly slyšet i jiné zvuky: jekot, vřeštění, křik vyděšených zvířat. Musel jsem vědět, co se tam děje. Tak jsem uprostřed noci zrušil tábor a plížil se džunglí za zvuky. Slyšel jsem je stále hlasitěji a hlasitěji, až jsem se dostal na okraj lesa, kde se džungle měnila v jakousi savanu svažující se dole k řece a tam, na volném prostranství, bylo snad pět set nildoror. Na nebi byly tři měsíce, takže jsem viděl docela dobře. Gundy, věřil bys, že se pomalovali? Jako divoši, jako něco ze zlého snu. Uprostřed mýtiny byly tři hluboké jámy. Jedna z jam byla plná nějakého vlhkého červeného bláta a druhé dvě obsahovaly větve, bobule a stromy, ze kterých nildoror získávají tmavé pigmenty; v jedné byl modrý a v druhé černý. Díval jsem se, jak nildoror chodí kolem těch jam. Nejprve se vyváleli v červeném bahně a vylezli jím pokrytí, celí šarlatoví, pak šli dál a za pomoci chobotů a obsahu druhých dvou jam si na červeném podkladu nadělali pruhy. Vypadalo to barbarsky: všechny ty barvy a všechna ta těla. Když byli náležitě nazdobeni, rozběhli se - ne rozeštopili, rozběhli - po mýtině, a pak začali se svým čtyřkrokým tancem. Znáš to: bum bum bum bum; Jenže teď to bylo díky tomu válečnému pomalování nekonečně divočejší a děsivější. Armáda pomalovaných nildoror podupujících nohama, kývajících svými obrovskými hlavama, mávajících choboty, tlukoucích kly do země, řvoucích, zpívajících, mávajících ušima... Bylo to děsivé, Gundy, skutečně děsivé. A měsíční záře na jejich pomalovaných tělech -

Aniž bych vylezl z lesa, začal jsem je opatrně obcházet, abych získal lepší výhled. A na opačné straně tanečního

parketu jsem uviděl něco, co bylo ještě podivnější než ty barvy. Uviděl jsem ohradu postavenou z klád, třikrát nebo čtyřikrát větší než tahle vesnice. Nildoror sami ji postavit nemohli; mohli porazit stromy a dotáhnout je svými choboty na místo, ale při zatlučení kůlů a další práci jim museli pomáhat sulidoror. Uvnitř ohrady byla zvířata z plošiny, stovky zvířat všech velikostí a tvarů. Velcí býložravci se žirafími krky, něco jako nosorožci s parohy, plaší tvorové podobní antilopám a tucet jiných druhů, které jsem ještě nikdy neviděl, všechny namačkané jako na nějaké farmě. Lovci sulidoror museli tu menažérii dávat dohromady několik dní. Zvířata byla neklidná a vystrašená. Já také. Krčil jsem se ve tmě a čekal jsem, a nakonec byli všichni nildoror patřičně pomalováni a obřad propukl. Začali křičet, většinou ve starém jazyce, kterému nerozumíme, ale sem tam mluvili i v obyčejném nildororu, a tak jsem pochopil, oč se jedná.

Víš, kdo byly ty pomalované bestie? Byli to hřešící nildoror, nildoror, kteří upadli v nemilost! A tohle bylo místo, kde mělo dojít k jejich rituálnímu očištění.

"Všichni nildoror, kteří se za poslední roky nějak provinili, museli přijít sem a očistit se. Gundy, víš, jakého hříchu se dopouštěli? Brali jed od Kurtze. Pamatuješ si na tu starou hru, kterou hráli všichni na hadí stanici: dát nildoror porci jedu, napít se také a pak se oddat halucinacím? Tihle pomalováni nildoror byli všichni svedeni Kurtzem. Jejich duše byly poskvrněny. Pozemšťan-dábel našel jejich jediné slabé místo, jediný zdroj pokušení, kterému nedokázali odolat. Tak přišli sem a snažili se očistit. Ústřední náhorní plošina je očištěc nildoror. Nežijí tam, protože ji potřebují pro své obřady, a na posvátném místě se přece obvykle obyčejné vesnice nestaví.

Tancovali, Gundy, celé hodiny. Ale to ještě nebyl obřad vykoupení. To byla jen předehra rituálu. Tančili, až se mi z toho dělaly mžítka před očima, červená těla, tmavé pruhy, bubnování jejich nohou a pak, když už na obloze nezůstal žádný měsíc, začal skutečný obřad. Sledoval jsem ho a uviděl jsem při tom skutečnou temnost té rasy, nahlédl jsem do samé duše nildoror.

Dva staří nildoror přistoupili k ohradě a začali do ní kopat. Udělali v ní průlom možná deset metrů široký a ustoupili stranou a uvězněná zvířata se začala hrnout na planinu. Byla vyděšená ze všeho toho hluku a tančení, i z toho, že byla uvězněná, a tak běhala v kruzích, nevědouce, co dělat a kam se podít. A pak se na ně zbytek nildoror vrhl. Pokojní, vznešení, nenásilní nildoror, chápeš to? Troubili. Dupali po nich. Probodávali je svými kly. Zvedali zvířata svými choboty do vzduchu a drtili je o stromy. Orgie zabíjení. Bylo mi špatně jen z pohledu na ta jatka. Nildor může být hrozným strojem na zabíjení. Ta jeho obrovská váha, ostré kly, chobot, obrovské nohy - to vše plné zběsilosti, utržené z řetězu. Některá zvířata samozřejmě uprchla. Ale většina jich byla lapena přímo uprostřed zmatku. Rozdrcená těla byla všude, potoky krve; z lesa se vynořovali mrchožrouti, aby se přiživili, i když zabíjení ještě neskončilo. Tak vypadá vykoupení v podání nildoror: hřích za hřích. Ti vědí, jak se očistit. Na náhorní plošině si uvolňují své násilné sklony, Gundy. Odhodili stranou veškeré sebeovládání a dovolili, aby se v nich probudila zvířata. Ještě nikdy jsem neviděl takovou hrůzu, jako když si očišťovali své duše. Ty víš, jak jsem si vážil nildoror. Pořád si jich vážím. Ale když uvidíš něco takového, masakr, obraz pekla - Gundy, byl jsem zoufalý. Myslím, že nildoror netěšilo zabíjet, ale na druhé straně ani nezaváhali; pokračovali prostě dál a dál, protože bylo třeba to udělat, protože to byla součást obřadu a jim to nepřipadalo o nic nenormálnější než Sokratovi připadalo obětování jehněte Diovi nebo kohouta Aeskulapovi. Myslím, že právě v tom byla ta pravá hrůza. Díval jsem se, jak nildoror ničí život pro záchranu své duše, a bylo mi jako bych se padacími dvířky dostal do jiného, nového světa, o jehož existenci jsem neměl ani tušení, temného nového světa ukrytého pod tím starým. Pak přišlo ráno. Vyšlo slunce, báječné, zlaté, lehce se třpytící na mrtvých tělech, a nildoror klidně seděli uprostřed vši té zkázy, odpočívali, očištěni, zbaveni všech svých hříchů. Bylo to podivuhodně poklidné. Bojovali se svými démony a vyhráli. Prošli všemi hrůzami noci, všemi příšernostmi a - nevím jak - skutečně byli očištěni. Nedokážu ti říct, jak se dá dojít vykoupení skrze násilí a zkázu. Je mi to cizí a tobě zřejmě také. Ale Kurtz to věděl. Ubíral se stejnou cestou jako nildoror. Padal a padal a padal jednou úrovní zla za druhou, těšil se ze své zkaženosti, vyžíval se ve zvrhlosti a pak, po tom všem, byl stále ještě schopen sám sebe soudit a našel sebe čekajícího a schouleného v temnotě svého nitra, proto šel a podstoupil znovuzrození, aby ukázal, že anděl v něm ještě docela nezemřel. Tohle nalezení čistoty prostřednictvím zla - na to každý musí přijít sám, Gundy. V tom ti nepomůžu. Všechno, co mohu udělat, je povědět ti, co jsem viděl za úsvitu toho rána po krvavém obřadu. Podíval jsem se do propasti. Nahlédl jsem přes okraj a uviděl jsem, kam odešel Kurtz, kam odešli ti nildoror. Kam možná odejdeš i ty. Já už ne.

A pak mne skoro chytili.

Zvěřili mne. Dokud byli posedlí běsem, nevšimli si mne - kousek od ohrady se stovkou zvířat páchnoucích strachem to ani nebylo možné. Ale teď začali věřit. Začaly se zvedat choboty a pohybovat se jako periskopy. Ve vzduchu byl pach svatokrádežnictví. Znamení rouhačství, slídící Pozemšťan. Pět nebo deset minut čenichali a já po celou tu dobu stál v křoví zabrán do svých myšlenek; neuvědomoval jsem si, že věřít mne, když tu mi náhle došlo, že vědí, že tam jsem, a otočil jsem se a začal se plížit lesem pryč a oni se pustili za mnou. Celé tucty jich byly. Dovedeš si představit, jaké to je být štván džunglí stádem rozzuřených nildoror? Ale mohl jsem unikat místy, která pro ně byly příliš malá. Vykloz jsem jim. Běžel jsem a běžel a běžel, dokud jsem nepadl vyčerpáním do houští. Zvrátil jsem a odpočíval, ale pak jsem slyšel, jak se ženou po mé stopě, a běžel jsem dál. Doběhl jsem k močálu a skočil do něj, doufaje, že ztratí můj pach. Schovával jsem se v rákosí a tvorové, které jsem neviděl, mne zespod oždibovali. Nildoror obklíčili celou oblast. Víme, že tam jsi, volali na mne. Vyjdi ven. Vyjdi ven. Odpustili jsme ti a chceme tě očistit. Vysvětlili mi to docela rozumně. Nechtěně - no jistě, nechtěně, byli to diplomaté! - jsem zahlédl obřad, který nesmí vidět nikdo jiný než nildoror, a teď je nutné, aby to, co jsem viděl, bylo vymazáno z mé mysli, což se dá lehce zařídít způsobem, který se mi neobtěžovali vysvětlit. Pomocí drogy, řekl bych. Vyzývali mne, abych přišel a nechal si očistit svou poskvrněnou mysl. Nepřijal jsem. Neodpověděl jsem jim. Tak pokračovali v mluvení, vysvětlovali mi, že ke mně nechovají žádnou zášť, že se rozumí samo sebou, že jsem neměl v úmyslu přihlížet jejich tajnému obřadu, ale přesto je teď nutné - podniknout jisté kroky, a tak dále a tak dále. Začal jsem plavat po proudu, dýchaje dutým rákosovým stvolem. Když jsem se vynořil, nildoror na mne pořád ještě volali, ale teď už to znělo mnohem rozčileněji, pokud je něco takového možno říct. Myslím, že je našťvalo, že jsem

odmítl vylézt. Neobviňovali mne, že jsem je špehoval, ale vadilo jim, že jsem odmítl nechat se očistit. To je můj skutečný zločin: ne že jsem se ukryl v křoví a pozoroval je, ale že jsem se potom s nimi odmítl dohodnout. Proto mne pořád honí. Zůstal jsem v potoce celý den, a když se setmělo, vyklouzl jsem a naladil pípák na svého brouka, který se na štěstí ukázal být jen půl kilometru odtamtud. Čekal jsem, že ho nildoror budou hlídat, ale nehlídali, a tak jsem rychle odstartoval a o půlnoci přistál u Seeny. Věděl jsem, že nemám moc času. Nildoror byli kvůli mne schopni prohledat kontinent z jedné strany na druhou. Řekl jsem jí, co se stálo, alespoň zhruba, nabral jsem zásoby a odletěl do mlžných krajů. Sulidoror mi poskytl azyl. Hrozně si zakládají na své svrchovanosti, rouhačství nerouhačství, tady jsem byl v bezpečí. Přišel jsem do téhle vesnice. Trochu jsem prozkoumal mlžné kraje. Pak jsem jednoho dne zjistil, že mi vnitřnosti užírá rakovina, a věděl jsem, že je po všem. Od té doby čekám na svůj konec a ten už není daleko."

Zmlkl.

Gundersen po chvíli ticha řekl: "Ale proč ses nepokusil vrátit? Ať už ti nildoror miní udělat cokoliv, nemůže to být horší než sedět na verandě sulidorské chatrče a umírat na rakovinu."

Cullen neodpověděl.

"Co na tom, že by ti dali drogu zapomnění?" pokračoval Gundersen. "Není lepší přijít o kousek své minulosti než ztratit celou budoucnost? Kdyby ses jen vrátil, Cede, a nechal nás, abychom se o tebe postarali -"

"V tom je právě ta potíž s tebou, Gundy, že jsi příliš logický," řekl Cullen. "Takový uvážlivý, rozumný, racionální chlapík! Uvnitř je ještě jedna láhev. Mohl bys mi ji přinést?"

Gundersen prošel kolem dřepících sulidoror do chatrče a chvíli hledal v čpícím šeru pátraje po lahvi. Zatímco hledal, vytanulo mu řešení Cullenovy situace na mysli: když nemůže dopravit Cullena k lékům, dopraví léky ke Cullenovi. Mohl by dočasně odložit svou pouť k horám znovuzrození, vrátit se do Šangri-la a přinést sem dávku antikarcinogenu. Možná ještě nebude příliš pozdě. A až se Cullen uzdraví, bude záležet jen na něm, zda chce čelit nildoror, nebo ne. To už nebude moje věc, pomyslel si Gundersen. Má dohoda s Vorhimynorem byla anulována. Řekl jsem, že Cullena přivedu, pokud se mnou půjde dobrovolně, a to on odmítl. Takže teď je mým úkolem záchrana jeho života. Pak mohu pokračovat do hor.

Našel láhev vína a vyšel s ní ven.

Cullen ležel ve své houpací židli, brada mu spadla na prsa, oči měl zavřené a dýchal velice pomalu, jako by ho dlouhý monolog zcela vyčerpal. Gundersen ho nerušil. Položil láhev na zem a odešel. Asi hodinu se procházel, přemýšlel, ale k ničemu nedospěl. Pak se vrátil. Cullen se nehýbal. "Pořád spí?" zeptal se Gundersen sulidoror.

"Spí velice dlouhým spánkem," odpověděl jeden z nich.

ČTRNÁCT

Mlha klesla a vytvořila ledové klenoty, které visely na každém stromě, na každé chýši; na okraji olověně šedého jezera spálil Gundersen Cullenovo zpuštěné tělo jediným dlouhým plamenem z univerzálního zapalovače, zatímco sulidoror tiše a vážně přihlíželi. Půda pak trochu syčela a chumáče mlhy se divoce svíjely, jak chladný vzduch zaplňoval oblast tepla vytvořenou zapalovačem. Uvnitř chatrče zůstalo pár kousků Cullenových věcí. Gundersen je prohledal, doufaje, že najde deník, zápisník nebo nějakou jinou písemnost, která by mu poskytla klíč k duši a osobnosti Cedrika Cullena. Našel jen nějaké rezivělé nástroje, krabice s vysušeným hmyzem a ještěrkami a staré šaty. Všechny věci nechal tam, kde je našel.

Sulidoror mu přinesli studenou večeři. Gundersen jedl v Cullenově houpací židli před chatrčí a oni ho nerušili. Setmělo se a on se vrátil do chatrče, aby se vyspal. Se-holomir a Yi-gartigok se postavili jako strážci před vchod, ačkoliv je nežádal, aby s ním zůstávali. Neřekl jim nic. Usnul brzy.

Zdálo se mu - jaký div - nikoliv o čerstvě zesnulém Cullenovi, ale o stále žijícím Kurtzovi. Viděl Kurtze, jak putuje mlžnými kraji, starého Kurtze, ještě nezměněného do své nynější podoby: nekonečně vysokého, bledého, oči planoucí v klenuté lebce, zářící zvláštní inteligencí. Kurtz měl poutničkou hůl a kráčel neúnavným krokem vpřed do mlhy. Vedle něj ale ne s ním šel průvod nildoror, jejich zelená těla byla postříkána zářivě červeným blátem; zastavili pokaždé, když Kurtz zastavil, poklekávali vedle něj a on jim čas od času dával pít z válcovité polní láhve, kterou s sebou nesl.

Kdykoliv Kurtz nabídl láhev nildoror, on, nikoliv oni, se změnil. Jeho rty se hladce spojily; jeho nos se prodloužil; jeho oči, jeho prsty, jeho nohy se stále znova a znova měnily. Kurtz se roztékal a přeléval, už neměl stálou formu. Na jedné zastávce své cesty se proměnil v sulidora ve všech ohledech vyjma jednoho: obrovskému chlupatému tělu vévodila jeho vlastní, vysoce klenutá holá hlava. Pak se na něm srst roztopila, drápy se sevrkly a on získal jinou podobu, hubeného skákajícího tvora, dravého a mrštného s dvojitými klouby na loktech a dlouhými pavoučíma nohama.

Následovaly další změny. Nildoror zpívali adorační hymny, prozpěvovali sytými jednotvárnými hlasy pásma složená z monotónních zvuků. Kurtz byl vlídný. Ukláněl se, usmíval se, mával. Chodil dokola se svou polní láhví, která vůbec nepotřebovala doplnit. Přitom neustále procházel z jedné závrtné metamorfózy do druhé. Ze zadní kapsy tahal dárky, které rozdával nildoror: zapalovače, nože, knihy, záznamové kostky, počítače, sochy, barvové varhany, motýly, láhve vína, čidla, transportní moduly, hudební nástroje, perličky, staré lepty, svaté medailonky, koše květín, bomby, signalizační rakety, boty, klíče, hračky, oštěpy. Každý dárek vyvolal u nildoror nadšené vzdychání a jásání, a výkřiky vděčnosti; tísnil se kolem něj a brali si své nové poklady choboty, vzrušeně si je ukazovali navzájem. "Vidíte?" křičel Kurtz. "Jsem váš dobrodinec. Jsem váš přítel. Jsem vaše jistota a váš život." Postupně došli na místo znovuzrození, kterým v Gundersenově snu nebylo pohoří, ale spíš propast, temná a hluboká, na jejímž okraji se nildoror zastavili a čekali. A Kurtz, který podstoupil už tolik přeměn, že jeho tělo vypadalo každý okamžik jinak: tu mělo rohy, tu bylo pokryté šupinami, tu se koupalo v jasném plameni, kráčel stále vpřed, přijímal jásot nildoror a se slovy: "To je to místo, znovuzrození bude vaše," vkročil do propasti, která ho zahallala dokonalou nocí. A potom se z hloubi jámy ozval jediný

dlouhý výkřik, děsivé zaječení plné hrůzy, tak strašné, že se Gundersen probudil a pak zpocený a chvějící se čekal celé hodiny na úsvit.

Ráno si hodil na ramena svůj batoh a naznačil, že odchází. Se-holomir a Yi-gartigok přišli za ním a jeden ze sulidoror mu řekl: "Kam půjdeš teď?"

"Na sever."

"Máme jít s tebou?"

"Půjdu sám," řekl Gundersen.

Bude to obtížná cesta, možná i nebezpečná, ale ne nemožná. Měl zařízení na určování směru, koncentrované potraviny, zásobní zdroje energie a podobné věci. Cítil se dost silný. Věděl, že vesnice sulidoror, na které cestou narazí, ho zahrnou pohostinností, bude-li ho potřebovat. Ale on doufal, že ho potřebovat nebude. Už ho doprovázeli dost dlouho, nejprve Sruťgahar, pak různí sulidoror; cítil, že by svou pouť měl dokončit bez průvodce.

Dvě hodiny po východu slunce se vydal na cestu.

Byl to dobrý den k zahájení takového dobrodružství. Vzduch byl svěží, chladný a čistý a mlha byla vysoko; viděl překvapivě daleko ve, všech směrech. Prošel lesem za vesnicí a vylezl na vysoký kopec, ze kterého mohl přehlédnout terén před sebou. Viděl zvlněný, hustě zalesněný kraj, tu a tam rozdělený řekami, potoky a jezery; a podařilo se mu zahlédnout i hory znovuzrození tyčící se na severu. Narůžovělé vrcholky na obzoru mu připadaly tak blízko, že by se jich dokázal dotknout. Jen se natáhnout; jen roztáhnout prsty. A rozsedy, kopečky a stráně, které ho dělily od jeho cíle, nestály za řeč; dokázal by je překlenout několika rychlými skoky. Celé jeho tělo dychtilo to zkusit: srdce mu tlouklo klidně a stejnoměrně, zrak měl mimořádně ostrý. Nohy ho nesly lehce a neúnavně. Cítil vnitřní vzepětí své duše, krocený a přitom opojný vzestup k životu a síle; příznaky, které ho pronásledovaly po celé roky, byly najednou pryč; v téhle mrazivé oblasti mlhy a sněhu se cítil zocelený, očištěný, zakalený, připravený přijmout, cokoliv bude muset přijmout. V žilách se mu rozlila zvláštní energie. Už mu nevalil fídký vzduch, ani chlad, ani nehostinnost krajiny. Bylo to ráno neobvyklé jasnosti a sluneční paprsky kaskádovitě pronikaly mlžným příkrovem, dodávajíc snovou krásu stromům i holé zemi. Gundersen vykročil rázně vpřed.

Kolem poledne se mlha sevřela. Viditelnost se zhoršovala, až Gundersen neviděl víc než osm nebo deset metrů před sebe. Obrovské stromy byly vážnými překážkami; jejich pokroucené kořeny a boční výhonky se staly pastmi nastraženými na nepozornou nohu. Volil si svou cestu velice opatrně. Pak se dostal do oblasti, kde byly na zemi v nejružnějších ostrých úhlech nahromaděny obrovské ploché balvany jeden na druhém jako kluzké a vratké stupně schodiště vedoucího do země za ním. Začal se přes ně plazit, oslepen mlhou, nevěděl, jak hluboko bude muset skočit na konci každého balvanu. Skoky byly věci víry; jednou dopadl do hloubky čtyř metrů tak tvrdě, že ho pak ještě dlouho bolely kotníky. Tehdy pocítil první únavu zachvacující jeho stehna a kolena. Přesto ho stále neopouštěla nálada kontrolovaného nadšení, střídavého, a přesto radostného.

Na břehu malého okrouhlého jezírka se zrcadlově lesklou hladinou lemovaného vysokými stromy se štíhlými kmeny si dal pozdní oběd. Vychutnával při tom soukromí, samotu toho místa; připadal si jako v kulaté místnosti se stěnami z vaty, která byla dokonale oddělena od matoucího vesmíru. Tady mohl konečně po všech těch týdnech cestování s nildoror, a sulidoror shodit všechno napětí své cesty, nemusel se bát, že někoho z nich neúmyslně urazí. Skoro se mu nechtělo odejít.

Zatímco sbíral svůj majetek, přerušil jeho samotu nevídaný zvuk: rachocení stroje nad jeho hlavou. Zaclonil si oči proti jasné mlhy a zadíval se nahoru, kde po chvíli rozeznal rysy brouka letícího těsně pod dolní hranicí mlhy. Malý tuponosý stroj oblétał v zužujících se kruzích, jako by něco hledal. Hledají snad mne? pomyslel si. Mimovolně se přitiskl ke kmeni stromu, ačkoliv věděl, že bylo nemožné, aby ho pilot zahlédl, i kdyby stál na otevřeném prostranství. O chvíli později byl brouk pryč, zmizel v mlžné stěně na západě. Ale kouzlo odpoledne už bylo pryč. Ošklivý mechanický zvuk z nebe stále zněl v Gundersenově mysli a tříštil jeho nově získaný klid.

Po hodině cesty vpřed, zrovna když procházel lesem štíhlých stromů s červenou gumovitou kůrou, se Gundersen setkal se třemi sulidoror, prvními, které viděl od rána, kdy se rozloučil s Yi-gartigokem a Se-holomírem. Gundersena to setkání příliš nepotěšilo. Dovolí mu volný průchod? Ti tři byli zjevně lovci vracející se do své vesnice; dva z nich nesli na tyči na ramenou přivázaný úlovek, který tvořil nějaký velký čtyřnohý býložravec s černou sametovou kůží a dlouhými zakřivenými rohy. Při pohledu na tři obrovské tvory blížící se k němu lesem pocítil instinktivní záchvěv strachu; ale k jemu vlastnímu překvapení strach pominul skoro stejně tak rychle, jako přišel. Sulidoror prostě přes všechnu zlověstnost svého vzhledu nepředstavovali hrozbu. Jistě, mohli ho zabít jediným máchnutím pracky, ale proč by to dělali? Neměli o nic větší důvod na něj zaútočit než on měl spálit je svým univerzálním zapalovačem. A tady ve svém přirozeném prostředí, ani nevypadali divošky nebo zvířecky. Velcí, ano. Silní. Vybavení velkými drápy a tesáky. Ale přirozeně sem zapadající, a tudíž ne děsiví.

"Má poutník dobrou cestu?" zeptal se první sulidor, ten, který se nepodílel na nesení kořisti. Hovořil jemným a zdvořilým tónem, užívaje jazyk nildoror.

"Poutník má dobrou cestu," odpověděl Gundersen. Improvizuje, vrátil pozdrav: "Je les laskavý k lovcům?"

"Jak vidíš, lovci si vedli dobře. Pokud tvá cesta vede přes naši vesnici, rádi se s tebou o úlovek podělíme."

"Mířím k horám znovuzrození."

"Naše vesnice leží tím směrem. Zastavíš se?"

Přijal jejich nabídku, protože noc se rychle blížila a zvedl se ostrý vítr. Vesnice sulidoror patřila k těm menším, byla postavena u paty strmého útesu půl hodiny chůze na severovýchod. Vesničané se k němu chovali zdvořile, i když trochu odměřeně, způsobem, který postrádal jakékoliv nepřátelství; vyhradili mu roh chatrče, vybavili ho jídlem a pitím a dál si ho nevšíмали. Neměl pocit, že je členem opovrhované rasy zapuzených dobyvatelů, cizích a nevídaných. Jednali s ním prostě jako s poutníkem, který potřebuje přístřešek, na jeho původ se nijak neohlíželi. Shledal to osvěžujícím.

Jistě, sulidoror neměli stejný důvod cítit k němu odpor jako nildoror, protože z nich Společnost nikdy otroky neudělala; ale vždycky si představoval, že v sulidoror dříme dobře ukrývaná zuřivost, takže ho jejich nynější laskavost docela zbavila té představy, která, jak začal cítit, byla patrně projekcí jeho vlastní viny. Ráno mu přinesli ryby a ovoce a pak se s nimi rozloučil.

Druhý den jeho cesty už nebyl tak příjemný jako první. Počasí bylo špatné, studené a vlhké, často sněžilo, mlha byla hustá a takřka po celou dobu visela velice nízko. Polovinu dne promamíl, když zašel do slepé uličky mezi dlouhým pásem hor po pravici, druhým po levici a - nečekaně - širokým nepřekročitelným jezerem před sebou. Přeplovat ho bylo nemyslitelné; musel by v jeho ledové vodě strávil několik hodin a to by nemohl přežít. Proto si vybral nižší pohoří na západě, jehož překonání mu zabralo zbytek dopoledne, aniž by se dostal severněji, než byl večer. Pohled na hory znovuzrození zahalené v mlze ho však dál táhl vpřed a dvě hodiny po poledni už měl dojem, že dohnal ranní zdržení - vzápětí však zjistil, že je opět odříznutý, tentokrát širokou a prudkou řekou tekoucí od západu k východu a evidentně se vlévající do jezera, které mu zabránilo projít dopoledne. Netroufl, si přeplovat ani tu; proud by ho strhl do hlubin, než by se stačil dostat na druhý břeh. Místo toho strávil víc než hodinu chůzí proti proudu řeky, až konečně narazil na místo, kde se dala přebrodit. Byla tu ještě širší než dole, ale její koryto se zdálo mnohem mělčí a od jednoho břehu k druhému se táhla klikatá linie balvanů připomínající gigantický náhrdelník. Asi tucet z nich vyčnívalo nad zpěněné vody, jiné, ač ponořené, byly viditelné kousek pod hladinou. Gundersen po nich vyrazil na druhou stranu. Suchou nohou přeskakoval z jednoho balvanu na druhý až skoro do třetiny řeky. Pak musel po kotníky do vody, klopýtal a klouzal. Mlha ho zahalila. Mohl být docela dobře sám ve vesmíru, nad hlavou nemít nic než oslnivou běl, za sebou totéž. Neviděl stromy, břeh ani další balvany. S vypětím všech sil se soustředil na to, aby nesešel z předem vytyčené cesty. Ostražitě položil jednu nohu do neznáma, uklouzl a spadl napůl do řeky, promočený až po paže, strháváný proudem a natolik omámený, že nedokázal vstát. Všechnu svou energii vynaložil na držení se hranatého balvanu pod sebou. Po několika minutách našel sílu, aby se znovu postavil, pak se vrhl vpřed a dopadl na balvan trčící asi půl metru nad vodou; poklekl na něj, promočený, zmrzlý, rozřesený se pokusil vyždímat si šaty. Minulo možná pět minut. Nebyl o nic sušší, ale alespoň se mu podařilo popadnout dech a mohl se pustit dál. Opatrně natáhl nohu před sebe a nahnatal další suchý balvan přímo před sebou. Přeskočil na něj. Za ním byl další. Teď to bylo jednoduché: na druhou stranu se mohl dostat, aniž se znovu namočí. Jeho klid se mu vrátil a přeskočil několik dalších balvanů. Pak přes chomáče mlhy zahlédl břeh.

Něco nebylo v pořádku.

Mlha se zase uzavřela, ale Gundersen odmítl jít dál, aniž by se přesvědčil, že všechno je tak, jak má být. Opatrně se sehnul a strčil levou ruku do vody. Cítil, že proud se žene zprava a naráží do jeho otevřené dlaně. V unavené mysli se několikrát po sobě pokusil vybavit si topografii toho místa a pokaždé došel ke stejnému závěru: jestliže přecházím řeku, která teče od západu k východu, směrem na sever, měl bych proud cítit zleva. Pochopil, že se při svém pádu do vody zřejmě otočil, a od té chvíle se s vypětím sil vracel na jižní břeh řeky.

Jeho víra ve svůj vlastní úsudek byla ta tam. Byl v pokušení zůstat tady, skrčený na balvanu, dokud se mlha nezvedne; ale uvědomil si, že by tak mohl čekat až do noci nebo ještě déle. Také si vzpomněl, že má s sebou vybavení určené právě pro takové případy. Zalovil v batohu a vytáhl odtamtud malý kovový kompas. Namířil ho na obzor a opsal rukou oblouk, jenž se zastavil v místech, kde kompas indikoval sever. Když si takto potvrdil své podezření, pustil se přes řeku znovu a brzy došel k místu, kde uklouzl. Tentokrát se nesesetkal s žádnými problémy.

Na druhém břehu se svlékl a usušil si šaty i sebe nízkoeNERGETICKÝ proudem tepla z univerzálního zapalovače. Noc byla na spadnutí. Neodmítl by pozvání do další vesnice sulidoror, ale dnes žádnou neobjevil. Noc strávil nepohodlně skrčený v křoví.

Další den byl teplejší a mlha byla řidší. Gundersen vyrazil unaveně vpřed, napůl čekaje, že se co nevidět setká s další překážkou, ale všechno šlo docela dobře a se všemi potůčky a říčkami, které mu přišly do cesty, si poradil bez problémů. Terén tu byl zvlněný, jako by ho vymodelovaly dvě obří ruce, z nichž jedna hrnula zeminu ze severu a jedna z jihu; ale Gundersen prostě sešel jednou strání dolů a po druhé nahoru a přitom stále držel směr, protože celý kontinent se zvedal nahoru k obrovské náhorní plošině, na které ležely i hory znovuzrození.

Brzy po poledni se převládající východozápadní zvlnění vyrovnalo; jako by se krajina pootočila o devadesát stupňů, takže teď šel souběžně s několika severojižními brázdami, které se otvíraly do široké kruhové louky, zarostlé trávou, ale bez stromů. Na ní se ve velkém počtu pásala velká severská zvířata, jejichž jména Gundersen neznal. Zdálo se mu, že všechna patří ke čtyřem nebo pěti druhům - těžkonozí býložravci s velkými zadky podobající se podivným kravám, něco jako přerostlé gazely a pár dalších - ale každý z nich měl stovky nebo i tisíce zástupců. Daleko na východě, na samé hranici savany, zahlédl Gundersen malou skupinku lovců sulidoror.

Pak znovu uslyšel rachocení motoru. Brouk, kterého viděl už dřív, se zřejmě vracel a přelétával docela nízko nad krajem. Gundersen se vrhl k zemi, doufaje, že si ho nevšimnou. Zvířata kolem něj překvapeně zvedala hlavy, ale nerozběhla se. Brouk přistál asi tisíc metrů severně od něj. Napadlo ho, že ho hledá Seena, v naději, že ho zachytí dřív, než se sám vydá do rukou sulidoror z hor znovuzrození. Ale mýlil se. Poklop brouka se otevřel a vylezl z něj Van Beneker a jeho turisté.

Gundersen se plazil po zemi, dokud nenašel úkryt za nízkým pahorkem porostlým bodlákovitými rostlinami. Nechtěl se znovu setkat s turisty, ne v této fázi své pouti, když se očistil od tolika aspektů někdejšího Gundersena.

Pozoroval je.

Turisté se vydali ke zvířatům, fotografovali je, někteří se jich dokonce odvážili dotknout. Gundersen slyšel jejich hlasy a jejich smích rušící příjemné ticho; zalétala k němu jednotlivá slova stejně nesmyslná jako Kurtzovo snové blouznění. Slyšel i Van Benekerův hlas, který popisoval a vysvětloval. Těch devět lidských bytostí na louce připadalo Gundersenovi stejně cizích jako sulidoror. Možná i víc. Byl si vědom, že těch posledních několik činí chladu a mlhy, ta

osamělá odysea světem běli a ticha, ho poznamenala způsobem, který byl i pro něj těžko pochopitelný. Cítil chudost své duše, oprostěné od přebytku zavazadel ducha, cítil se ve všech ohledech jako prostší muž a přitom komplexnější. Čekal hodinu nebo dvě, stále ukrytý, dokud turisté neskončili s prohlídkou louky. Pak se vrátili do brouka. Kam teď? Vezme je Van Beneker na sever, aby špehovali v horách znovuzrození? Ne. Ne. To nebylo možné. Van Beneker měl z celé té záležitosti se znovuzrozením jako dobrý Pozemšťan strach; nedovolil by si proniknout na posvátné místo. Ale když brouk vzlétl, zamířil na sever.

Gundersen na něj ve svém rozrušení křikl, aby se vrátil. Ve stejném okamžiku se blyštivý letoun stočil a nabral výšku. Van Beneker se jen snažil zachytit protivítr, nic víc. Teď brouk mířil na jih. Jejich cesta tedy byla u konce. Gundersen viděl, jak přeletěl nad ním a zmizel ve stěně mlhy. Ulehčeně si oddechl a vyrazil na další cestu, přičemž obešel pasoucí se stádo velkým obloukem.

Zdálo se, že všechny obtíže už má za sebou. Gundersen prošel údolím, bez námahy překonal sněžnou pláň, přebrodil plytký potok a proklestil si cestu lesem nízkých hustých stromků s úzkými špičatými korunami. Dostal se do pohodlného svižného rytmu, nevšímaje si nadále chladu, mlhy, vlhkosti, nadmořské výšky ani únavy. Začínalo se mu dařit. Když spal, spal zdravě, hluboce a dobře; když prohledával své zásoby konzervovaných potravin, našel vždycky něco, co mu chutnalo; když si předsevzal urazit určitý kus cesty, vždycky ho urazil. Chůze mlžným lesem v něm vyvolala touhu vyzkoušet, co vydrží. Zkoušel svou výdrž hledaje své meze, nacházel je a při další příležitosti je překračoval.

Po celou tuhle fázi své cesty byl neustále sám. Někdy uviděl v tenké sněhové krustě, která pokrývala skoro celý kraj, stopu sulidoror, ale nikdy žádného nepotkal. Brouk se už nevrátil. Dokonce i jeho sny byly prázdné; Kurtzův příznak, který ho dříve pronásledoval, se vytratil, a jeho sny byly čistě abstraktní a zapomínal je hned po probuzení. Nevěděl, kolik dní uplynulo od smrti Cedrika Cullena. Čas plynul a rozplýval se sám do sebe. Necítil netrpělivost, ani únavu, ani touhu, aby už to měl za sebou. A tak mu připadalo spíš jako milé překvapení, když začal stoupat po asi třicet metrů široké hladké kamenné lavici ohraničené ledovou stěnou a tu a tam ozdobené chomáči trávy nebo zakrslými stromky, a uvědomil si, že právě dosáhl hor znovuzrození.

PATNÁCT

Z dálky se zdálo, že se pohoří dramaticky zvedá z mlžné pláně v jediném strmém výběžku. Ale teď, když Gundersen stál na jeho nižších svazích, viděl, že zblízka se řetěz hor rozpadá na rádu skalních ramp z růžového kamene, jednu na druhé. Celé pohoří pak tvořil souhrn těchto řad, ale z místa, kde se teď nacházel, už nevypadalo jako celistvé. Nedokázal ani rozeznat čnicí vrchy, věže a kopule, které - jak věděl - musely být tisíce metrů nad ním. Vrstva husté mlhy utínala pohoří v polovině jeho výšky a dovolovala mu vidět jen jeho širokou, nečitelnou základnu. Zbytek, který ho vedl na jeho stakilometrové pouti, jako by teď ani nebyl.

Výstup byl snadný. Vpravo i vlevo Gundersen viděl rozeklané průsmyky, neskutečně špičaté věže, křehké kamenné mosty spojující jednu skalní lavici s druhou; ale byla tam i klikatá cestička, zjevně přirozeného původu, která trpělivému poutníkovi dovolovala dostat se výše. Rampu lemoval trus nesčetných nildoror, z čehož bylo zřejmé, že je na správné cestě.

Nedokázal si představit, že by se ta obrovská stvoření dostala do hor jinudy. Dokonce ani sulidoror by patrně nepřekonal všechny ty propasti a rozsedliny.

Z lavice na lavici poskakovali štěbetající munzoror, nebo na svých měkkých tlapkách pobíhali nad hrozivými propastmi, přidržující se popínavých rostlin. Kozám podobná zvířata, bílá s černými značkami ve tvaru kosočtverců, skotačila na nepřístupných, šterkovitých svazích a vyvolávala hlučné ozvěny. Gundersen vytrvale stoupal vzhůru. Vzduch byl chladný a osvěžující, mlha se v této výšce vyskytovala jen v chuchvalcích a umožňovala mu dobrý výhled před sebe i za sebe. Ohlédl se a uviděl mlhou pokrytou nížinu hluboko pod sebou. Napadlo ho, že by dokázal dohlédnout až na louku, kde přistál brouk.

A napadlo ho, jestli ho zadrží sulidoror.

Koneckonců, tohle bylo to nejsvětější místo celé planety. Copak tu nebyli strážci? Nikdo se mu nepostaví do cesty, nebude ho vyslyšet a nepošle ho zpět?

Asi po dvou hodinách stoupání se dostal k místu, kde svah nahradila dlouhá vodorovná promenáda, jež se zatáčela doprava a mizela za masivem pohoří. Sotva po ní Gundersen vykročil, objevili se tři sulidoror, kteří vyšli zpoza zatáčky. Krátce na něj pohlédli a prošli kolem něj aniž mu dal věnovali sebemenší pozornost, jako by to bylo docela běžné, že se Pozemšťan prochází po horách znovuzrození.

Nebo, pomyslel si Gundersen zmateně, jako by byl očekáván.

Po chvíli se skalní římsa zase stočila nahoru. Skalní lavice nad ní teď vytvářela jakousi částečnou střechu, ale nechránila ji, neboť na ní hnízili malí kdákající munzoror, kteří dolů házeli kamínky, kousky rostlin a ještě horší věci. Opičky? Hlodavci? Ať už byli cokoliv, působili v těchto důstojných skalách takřka svatokrádežně, jako by se posmívali těm, kteří přicházeli. Houпали se na svých chápavých ocasech, stříhali svými dlouhými chlupatými ušima, hašteřili se, smáli. Co vlastně říkali: "Jdi pryč, Pozemšťane, tohle není tvá svatyně!" Bylo to tak? Nebo spíš: "Zanechte všech nadějí; vy, kdož tudy procházíte!"

Na noc se utábořil pod skalním převisem. Munzoror mu několikrát přeběhli po tváři. Jednou ho probudilo něco, co znělo jako vzlykání ženy, hluboké a vášnivé, ozývající se z hlubiny dole. Šel na okraj a zjistil, že dole zuří sněhová bouře. V ní, nahoru a dolů, nahoru a dolů se míhali aerodynamičtí netopýrovití tvorové s válcovitými černými těly a velkými žlutými gumovitými křídly; slétali dolů, až se mu ztratili z dohledu a pak se zase vraceli do výše s kusy krvavého masa ve svých ostrých červených zobácích. Pláč už znovu nezaslechl. Když se mu znovu podařilo usnout,

ležel jako omámený, dokud zářivý úsvit jako blesk nezaplál nad obzorem.

Vykoupal se ve sněhem lemovaném potůčku, který protékal plytkou rozsedlinou napříč jeho cesty. Pak pokračoval nahoru a po třech hodinách narazil na skupinku nildoror plahočících se k místu svého znovuzrození. Nebyli zelení, ale růžovošedí, což je označovalo jako zástupce spřízněné rasy, Tiildoror východní polokoule. Gundersen dosud netušil, zda tamější nildoror podstupují obřad znovuzrození na svém vlastním kontinentu, nebo zda za tím účelem cestují sem. Teď tedy znal odpověď. Nildoror bylo pět a šli pomalu, jakoby s vypětím posledních sil. Kůži měli popraskanou a drsnou a jejich kly - tlustší a delší než ty západních nildoror - jim sklesle visely. Gundersen měl pocit, že je sám unavený, jen se na ně podíval. Oni k tomu však rozhodně měli všechny důvody: jelikož nildoror neznali způsob, jak překonat oceán, museli jít po pevnině, strašnou severovýchodní cestou přes vyschlé Moře prachu. Ještě když pracoval pro Společnost, setkal se Gundersen občas se skupinkou nildoror plahočících se tou obrovskou krystalovou pouští a teď konečně pochopil, že jejich cíl byl zde.

"Šťastné znovuzrození!" zavolal na ně, když ho míjeli, užívaje hutný východní přízvuk.

"Mír ať tě provází na tvé cestě," odpověděl jeden z nildoror klidně.

Ani oni tedy neviděli nic nepatřičného na jeho přítomnosti zde. Přesto se stále nedokázal přestat považovat za vetřelce, podloudníka. Instinktivně se pohyboval kradmo a plíživě, držel se na vnitřní straně stezky, jako by ho to činilo méně nápadným. Čekal, že ho každým okamžikem zažene nějaký správce pohoří, který se mu náhle postaví do cesty. Nad sebou, o dvě nebo tři serpentiny výš, zaznamenal nějaký rozruch.

U temného vchodu do nějaké jeskyně ve stěně hory stáli dva nildoror a asi tucet sulidoror. Mohl je vidět jen proto, že stáli na samém okraji stezky. Z jeskyně vyšel třetí nildor; několik sulidoror vešlo dovnitř. Že by nějaká zastávka na cestě k znovuzrození? Zvrátil hlavu, aby lépe viděl, ale vzápětí se jeho cesta stočila tak, že mu scéna nahoře zmizela z dohledu.

Dojít tam mu trvalo déle, než očekával. Serpentina se na jedné straně daleko protahovala a obtáčela úzkou skalní věž, čnicí vysoko z boku hory, a vytvářela tak dlouhou obchůzku, která zasahovala až na severovýchodní stěnu. Než se Gundersen zase dostal do míst, odkud bylo vidět na ústí jeskyně, začalo se šerit a to místo bylo pořád ještě vysoko nad ním.

Než se k němu dostal, setmělo se docela. Všechno zakryla vrstva husté mlhy. Byl zhruba v polovině cesty k vrcholu hory. Cesta se tu zakusovala do úbočí hory a tvořila široké náměstíčko pokryté křehkými vločkami bledého kamene. V klenuté skalní stěně Gundersen uviděl černou trhlínu, velké obrácené V, vstupní otvor do jeskyně. Vlevo od něj spali tři nildoror a napravo se pět sulidoror věnovalo jakési debatě.

Gundersen se stáhl zpět za obrovský balvan a opatrně vyhlédl k ústí jeskyně. Sulidoror vešli dovnitř a víc než hodinu se nic nedělo. Pak zase vyšli ven, probudili jednoho z nildoror a zavedli ho dovnitř. Minula další hodina a přišli si pro druhého. Chvilí na to odvedli i třetího. Noc už značně pokročila. Mlha, v tomto kraji věčná a všudypřítomná, zase zhoustla. Netopýři tvorové s velkými zobáky se jako loutky na provázcích spouštěli shůry, prolétávali kolem a mizeli v mlze dole, aby se o chvíli později zase stejně rychle vrátili nahoru. Gundersen osaměl. Teď byla ta pravá chvíle, aby nahlédl do jeskyně, ale jako by se k tomu stále nemohl odhodlat. Váhal, chvěl se skrčený za balvanem, neschopen vykročit. Teď už neviděl vůbec nic; dokonce i netopýři tvorové byli neviditelní, pouhé rozmazané šmouhy zvuku, které stoupaly nebo klesaly. Pokoušel se znovu vyvolat něco z bezstarostného veselí, které cítil první dny po Cullenově smrti, když sám, bez doprovodu, vyrazil touto zimní krajinou. S vynaložením veškerého úsilí se mu nakonec podařilo sebrat cary někdejší odvahy.

Přistoupil k ústí jeskyně.

Uvnitř viděl jen tmu. U vchodu nebylo vidět ani žádné sulidoror, ani nildoror. Opatrně vešel dovnitř. V jeskyni bylo chladno, ale byl to suchý chlad, mnohem snesitelnější než vlhká zima venku. Riskl krátký záblesk světla z univerzálního zapalovače a uviděl, že stojí uprostřed obrovské síně, jejíž strop se ztrácel kdesi v nedohlednu. Stěny síně byly barokní fantazií záhybů, vlnek, žebrovaných pilířů, třásní a věžiček z kamene, vyleštěných a poloprůsvitných, blyštících se v krátkém záblesku světla zapalovače jako vinuté sklo. Přímě před ním, lemován dvěma zvláště křídly kamenné opony, zel průchod, který byl dost široký pro Gundersena, ale patrně představoval těžkou zkoušku pro nildoror, kteří jim zjevně museli před chvílí projít.

Vykročil k němu.

Dva další krátké záblesky zapalovače mu posvítily na cestu. Pak postupoval po hmatu, dotýkaje se jedné stěny průchodu. Chodba se ostře stáčela doleva a pak - asi po dvaceti krocích - zase na druhou stranu. Když Gundersen prošel druhým zákrutem, přivítalo ho tlumené světlo. Kolem stropu rostly bledězeleně zářící houboidy, které poskytovaly jakési minimální osvětlení. Pociťl úlevu, ale zároveň se ho zmocnil pocit zranitelnosti, protože teď sice viděl, ale také mohl být viděn.

Chodba byla asi dvakrát širší než nildor a snad třikrát vyšší, uzavřená ostrou klenbou, ve které rostly houboidy. Zdálo se, že se do hloubi hory táhne nekonečně daleko. Tu a tam se z ní rozbíhaly boční chodby a síně.

Popošel o několik kroků a nahlédl do nejbližší síně.

Ukryvala něco, co bylo velké a podivné, a zjevně živé. Na zemi holé kamenné cely ležela hromada narůžovělého masa, beztvářá a nehybná. Gundersen zahlédl krátké silné končetiny a ocas stočený kolem širokých boků; nedokázal rozeznat hlavu ani žádné jiné znaky, podle kterých by mohl určit, o jaký druh tvora se jedná. Mohl to být nildor, ale na to se mu nezdál dost velký. Jak stvoření pozoroval, jeho boky se zvedly pomalým nadechnutím a pak zase splaskly. Než se nadechlo podruhé, uplynulo několik minut. Gundersen se vydal dál.

V další jeskyni našel podobnou spící horu nerozeznatelného masa. Ve třetí ležela další. Čtvrtá cela, na opačné straně chodby, obsahovala nildora západního druhu, který rovněž spal hlubokým spánkem. Jeskyně vedle ní byla obsazena sulidorem ležícím zvláštním způsobem na zádech s končetinami čnicími do vzduchu. V další byl opět sulidor, opět na

zádech, ale v ostatních ohledech překvapivě jiný, protože byl zbaven své husté kožešiny; Pod našedlou, kluzce vyhlížející kůží se mu rýsovaly úctyhodné svaly. Gundersen pokračoval ve svém průzkumu a narazil na něco ještě bizarnějšího: tvora, který měl růžky a kly

nildoror, ale sulidoři mocné tlapy a rysy. Co za noční můru to bylo? Gundersen nad ní chvíli stál s očima rozšířenými děsem a uvažoval, jak se hlava nildora ocitla na těle sulidora. Dospěl k názoru, že něco takového je nemožné; tvor, který před ním ležel, měl jednoduše znaky obou dvou druhů. Hybrid? Genetický kříženec?

Nevěděl. Ale pochopil, že to nebyla žádná zastávka na cestě k znovuzrození. Bylo to místo znovuzrození samotné.

V dále před ním se z jedné z bočních síní vynořily postavy a prošla hlavní chodbou: dva sulidoror a nildor. Gundersen se přitiskl ke stěně a zůstal tak bez hnutí, dokud mu nezmezili z dohledu v nějaké vzdálené síni. Pak pokračoval v cestě. Kolem něj byly samé divy. Nacházel se v zahradě fantazie, kde neexistovala žádná přírodní omezení.

Tady byla oválná houbovitá masa měkkého narůžovělého masa s jediným rozeznatelným rysem: velkým ocasem sulidora.

Tady byl sulidoror zbavený srsti, jehož končetiny byly zkrácené a sloupovité jako nohy nildoror a jehož tělo bylo oblé, těžké a tlusté.

Byl tam plně osrstěný sulidor s nildorím chobotem a ušima.

Byl tam špalek surového masa, které nebylo ani sulidorem ani nildorem, ale bylo živé a netečné jako materiál čekající na tvarující ruku sochaře.

Bylo tam i něco, co připomínalo sulidora, jemuž se kosti v těle rozpustily.

Bylo tam ještě něco jiného, co vypadalo jako nildor, který kosti nikdy neměl.

Byly tam choboty, růžky, kly, tesáky, drápy, ocasy, tlapy. Byla tam srst a jinde zase holá kůže. Bylo tam maso čekající na nový tvar. Byly tam temné komory, osvětlené jen matnou září houboidů, ve kterých zanikalo pevné rozlišení druhů. Biologické zákony jako by tu neplatily. Gundersen věděl, že to, co viděl, nebylo pouhé genetické inženýrství. Na Zemi dokázal kterýkoliv zručný technik z genetického ústavu změnit genoplazmu organismu určitými vpichy jehly a několika injekcemi; mohl docílit, aby velbloudice porodila hrocha, kočka zemní veverku nebo, například, žena sulidora. K získání faksimile určitého tvora stačilo jen zesílit požadované vlastnosti ve spermatu a vajíčku a potlačit ostatní vlastnosti. Základní genetický stavební blok byl pro všechny organismy stejný; jeho přetvořením mohl člověk získat jakékoliv zvláštní a monstrózní potomstvo. Ale to bylo něco jiného, než co viděl tady.

Gundersen věděl, že na Zemi bylo rovněž možné přesvědčit libovolnou živou buňku, aby sehrála roli oplodněného vajíčka, začala se dělit a dala vzniknout kompletnímu organismu. Jed z Belzagoru sloužil při tom procesu jako katalyzátor; byly i jiné. Takto bylo možno dosáhnout, aby z pahýlu lidské ruky vyrostla ruka nová; bylo možné vzít kousek žabí kůže a nechat z něj vyrůst armádu žab; bylo dokonce možné nechat vyrůst celou lidskou bytost z pozůstatků jejího zničeného těla. Ale i to bylo něco jiného, než co viděl tady. Co viděl tady, pomyslel si Gundersen, byla transmutace druhů, změna, která se neodebrala na vajíčku, ale na dospělém organismu. Teď už chápal, co mu odpověděl Na-sinisol, když se ho zeptal, jestli i sulidoror, podstupují znovuzrození: "Kdyby nebyl den, mohla by být noc?" Ano. Nildor v sulidora. Sulidor v nildora. Gundersen se zachvěl. Zavrával a opřel se o zeď. Byl vtažen do vesmíru bez pevných bodů. Co byla realita? Co bylo stálé?

Teď pochopil, co se stalo Kurtzovi v těchto horách.

Gundersen vešel do cely, ve které ležel tvor uprostřed přeměny. Menší než nildor, větší než sulidor; tesáky a žádné kly; chobot, ne povislý čenich; kožešina ne kůže; ploché nohy bez drápů; tělo utvářené pro vzpřímenou chůzi.

"Kdo jsi?" zašeptal Gundersen. "Co jsi? Co jsi byl? Kam směřuješ?"

Znovuzrození. Cyklus v cyklu v cyklu. Nildoror se vydají na pout' na sever, vejdou do těchto jeskyní a stanou se... sulidoror? Bylo to možné?

Pokud je to pravda, pomyslel si Gundersen, pak jsme o těchto planetě nikdy nic nevěděli. A pravda to je.

Divoce přebíhal z cely do cely, dál už se nestaraje, zda ho někdo objeví. Každá z cel potvrdila jeho domněnku. Viděl sulidoror a nildoror ve všech stádiích proměny, některé skoro hotové nildoror, některé nezaměnitelné sulidoror, ale většinou v různých stádiích cesty od jednoho pólu k druhému; víc než polovina jich byla natolik proměněna, že nebylo možno říct, kterým směrem míří. Všichni spali. Před očima se mu mihala těla, ale nic se nehybalo. V těchto chladných stinných síních proměna přicházela jako sen.

Gundersen dosáhl konce chodby. Přitiskl dlaně proti studenému, nehybnému kameni. Ztěžka oddychující, promočený potem, se obrátil k poslední jeskyni a vešel do ní.

Uvnitř byl sulidor, který ještě nespal. Stál nad třemi líně se svíjejícími tropickými hady. Byl to velký sulidor, šedivý stářím, vyzařující celým svým zjevem nezvyklou důstojnost.

"Na-sinisol?" zeptal, se Gundersen.

"Věděli jsme, že až přijde čas, setkáme se zde s tebou, Edmundgundersene."

"Nikdy by mě nenapadlo - nechápal jsem -" Gundersen se zarazil, snaže se získat zpět ztracenou rovnováhu. Pak, mnohem klidněji, řekl: "Odpusť mi, že jsem sem vnikl. Vyrusil jsem tě z příprav na znovuzrození?"

"Mám ještě několik dnů," řekl sulidor. "Teprve si připravuji svou jeskyni."

"A vyjdeš z ní jako nildor."

"Ano," řekl Na-sinisol.

"Život tu tedy plyne v cyklech? Sulidor se mění v nildora a ten v sulidora a ten v nildora -"

"Ano. Pořád dokola, znovuzrození za znovuzrozením."

"Všichni nildoror strávili část svých životů jako sulidoror? Všichni sulidoror strávili část svých životů jako nildoror?"

"Ano. Všichni."

Jak to začalo? pomyslel si Gundersen. Jak k tomu došlo, že se osudy těchto dvou různých ras propletly? Jak se celé

dva živočišné druhy domluvíly na této přeměně? Začal tomu rozumět. Teď už věděl, proč nikdy neviděl malé sulidoror nebo nildoror. Zeptal se: "Rodí se na tomto světě vůbec děti?"

Jen když potřebujeme nahradit ty, kteří už nemohou být znovuzrození. Nestává se to často. Naše populace je stálá."

"Stálá, a přitom stále proměnná."

"Předpovídatelným systémem proměn," řekl Na-sinisul. "Až odtud odejdu, budu Fi'gontor devátého znovuzrození. Můj lid čeká už třicet oběhů, až se k němu znovu připojím; ale okolnosti chtěly, abych žil dlouho v mlžných lesích."

"Je deváté znovuzrození mimořádné?"

"Jsou mezi námi i takoví, kteří se znovuzrodili patnáctkrát. Někteří čekají stovku oběhů, než jsou povoláni jednou."

Volání se ozve, když se ozve; a pro ty, kdo si to zaslouží, život nekončí."

"Nekončí -"

"Proč by měl?" zeptal se Na-sinisul. "V těchto horách jsme očištěni od jedu věku a jinde se očišťujeme od jedu hříchu."

"Na ústřední náhorní plošině."

"Vidím, že jsi mluvil s mužem Cullenem."

"Ano," řekl Gundersen. "Právě před jeho - smrtí."

"Věděl jsem, že jeho život končí," řekl Na-sinisul. "Takové věci tu poznáme rychle."

Gundersen se zeptal: "Kde je SruVgahar, Luu'khamin a ostatní, se kterými jsem putoval?"

"Všichni jsou tady, v celách, nedaleko odsud."

"Podstupují znovuzrození?"

"Už několik dní. Brzy z nich budou sulidoror a budou žít na severu, dokud nebudou povoláni stát se znovu nildoror."

Tak získáním nového života osvěžujeme své duše."

"V průběhu sulidoří fáze vám zůstanou vzpomínky na minulý život ve formě nildora?"

"Samozřejmě. K čemu by byla zkušenost, kdyby byla zapomenuta? Střádáme svou moudrost. Naše pochopení pravdy zvyšuje to, že svět vnímáme tu očima nildora, tu sulidora. Nejen tělo samotné má dvě různé podoby. Znovuzrozením získáváme i nový svět, nejen nový život."

"A když znovuzrození podstoupí někdo, kdo není z této planety?" zeptal se Gundersen rozpačitě. Jak to s ním dopadne? V co se změní?"

"Viděl jsi Kurtze?"

"Viděl jsem Kurtze," přisvědčil Gundersen. "Ale nechápu, v co se Kurtz proměnil."

"Kurtz se proměnil v Kurtze," řekl sulidor. "Pro váš druh neexistuje skutečná transformace, protože nemáte doplňkový druh. Ano, měníte se, ale měníte se jen v to, k čemu máte předpoklady. Osvobodíte síly, které ve vás dřímají. Zatímco Kurtz spal, vybral si svou novou formu sám. Nikdo ji pro něj nenavrl. Není lehké vysvětlit to slovy, Edmundgundersene."

"Kdybych tedy podstoupil znovuzrození, nemusel bych se nutně stát tím, čím je Kurtz?"

"Ne, pokud tvá duše není stejná jako Kurtzova duše, a to je nemožné."

"Čím bych se mohl stát?"

"To nikdo nemůže vědět dřív, než se to stane. Pokud chceš vědět, čím bys byl po znovuzrození, musíš znovuzrození podstoupit."

"Když požádám o znovuzrození, dostanu k němu povolení?"

"Řekl jsem ti to už, když jsme se setkali poprvé," řekl Na-sinisul, nikdo na této planetě ti nezabrání v ničem. Nikdo ti nezabrání vystoupit do hor znovuzrození. Nikdo ti nezabrání prohlédnout si tyto jeskyně. Pokud cítíš, že tvůj čas nastal, znovuzrození ti odepřeno nebude."

Lehce, klidně a náhle, Gundersen řekl: "Pak tedy žádám o znovuzrození."

ŠESTNÁCT

Na-sinisul ho mlčky a nevzrušeně odvedl do prázdné cely a naznačil mu, aby si sundal šaty. Gundersen se svlékl. Prsty se mu chvěly jen trochu, když rozpínal knoflíky a zipy. Na sulidorův pokyn ulehl na zem jako všichni adepti znovuzrození. Kámen byl tak studený, že zasykl, když se ho dotkl svou holou kůží. Na-sinisul odešel. Gundersen vzhledl k světélkujícím houboidům vysoko na stropě cely. Jeskyně byla dost velká, aby se do ní pohodlně vešel nildor; Gundersenovi připadala obrovská.

Na-sinisul se vrátil a přinesl s sebou mísu vydlabanou z kusu dřeva. Podal ji Gundersenovi. Mísa obsahovala bledě modrou tekutinu. "Pij," řekl sulidor měkce.

Gundersen se napil.

Chutnalo to sladce, jako cukrová voda. Bylo to něco, co už jednou ochutnal, a on věděl, kdy to bylo: před lety na hadí stanici. Byl to zapovězený jed. Vypil celý obsah mísy a Na-sinisul odešel.

Do cely vešli dva sulidoror, které Gundersen neznal. Poklekli každý po jedné jeho straně a začali tiše a mumlavě prozpěvovat jakýsi rituální nápev. Nerozuměl z něj ani slovo. Začali hníst a natahovat jeho tělo; jejich tlapy se zataženými drápy byly podivně měkké, jako tlapy koček. Zprvu byl napjatý nervozitou, ale postupně se začal uvolňovat. Cítil, že droga začíná účinkovat: ucítil svědění na zádech a na hlavě, svědění na prsou, vidění se mu rozmazalo. Na-sinisul byl už zase v jeskyni, ačkoliv ho Gundersen neviděl přicházet. Nesl mísu.

"Pij," řekl a Gundersen se napil.

Byl to docela jiný nápoj, nebo možná jiný destilát stejného jedu. Chutnal hořce s příchutí kouře a popelu. Musel se nutit, aby nádobu vypil až do dna, ale Na-sinisul čekal, mlčky naléhaje, aby dopil. Pak starý sulidor opět odešel. U ústí jeskyně se ještě otočil a řekl něco Gundersenovi, ale slova obrostla hustou modrou srstí a nepronikla ke

Gundersenovým uším. "Co jsi říkal?" zeptal se Pozemšťan. "Co? Co?" Jeho vlastní slova z něj vycházela obtížena olovem, v ponuré podobě slz. Okamžitě padala na podlahu a tříštila se na kusy. Jeden ze zpívajících sulidoror smetl úlomky slov rychlým pohybem ocasu do kouta.

Gundersen zaslechl chrčení, blyštivou spirálu zvuku vyhazovaného vodou, jež vtékala do cely. Oči měl zavřené, ale cítil, jak ho obklopuje vlhkost. Ale nebyla to voda. Mělo to mnohem hutnější konzistenci. Možná něco jako želatina. Ležel v ní na zádech, dosahovala do výšky několika centimetrů a stále stoupala. Byl chladivá, ale ne studená a příjemně ho izolovala od mrazivé kamenné podlahy. Uvědomoval si lehkou naružovělou vůni proudící želatiny a její pevnou konzistenci jako nehlubší tóny fagotu. Sulidoror nepřestávali prozpěvovat. Cítil, jak se mu do úst vsouvá trubice, hladký náustek pikoly, a skrze ní do něj proudí ještě jiná substance, hustá, olejovitá, vydávající zvuk tlumeného bubnování, když se dotkla jeho chuťových buněk. Želatina už mu dosahovala až po dolní okraj brady. Vítal její postup. Jemně se mu přelila přes bradu. Trubice z jeho úst byla vytažena právě ve chvíli, kdy se želatina dotkla jeho rtů. "Budu moci dýchat?" zeptal se. Sulidor mu odpověděl tajemným sumerským pořekadlem a Gundersen se uklidnil. Teď už byl celý ponořen v želatině. Pokrývala celou podlahu jeskyně do výšky jednoho metru. Pronikalo jí tlumené světlo. Gundersen věděl, že její hladina je hladká a ničím nenarušena, dokonale těsnící všude, kde se dotýká stěn jeskyně. Teď se proměnil v kuklu. Už nic k pití nedostane. Bude jen ležet a čekat na znovuzrození.

Věděl, že je třeba umřít, aby mohlo dojít k znovuzrození.

Smrt si pro něj přišla a zahálila ho svým pláštěm. Pomalu se propadl do temné propasti. Objetí smrti bylo laskavé. Gundersen proplouval královstvím chvějící se prázdnoty. Vznášel se zavěšen v černé pustině. Pronikaly jím pruhy šarlatového a purpurového světla, narážely do něj jako kovové tyče. Kácel se. Vířil. Stoupal do výše. Znovu se setkal se smrtí a zápasil s ní, byl jí poražen a jeho tělo bylo rozsekáno na třísky a spršku třípytu.

Gundersenovy úlomky se rozprskly po vesmíru.

Úlomky se navzájem hledaly. Slavnostně krouží jeden kolem druhého. Tančí. Spojují se. Skládají se do podoby Edmunda Gundersena, ale tento nový Edmund Gundersen září jako čisté, průzračné sklo.

Zářící, průzračný muž, kterým světlo velkého slunce v srdci vesmíru prochází bez odporu. Z jeho hrudi prýští spektrální duha. Jas jeho těla osvětluje galaxii.

Tryskají z něj barevné paprsky a spojují ho se všemi ve vesmíru, kteří jsou obdařeni g'rakh.

Podílí se na biologické moudrosti vesmíru.

Ladí svou duši s podstatou toho, co je a co musí být.

Je bez hranic. Může dosáhnout a dotknout se kterékoliv duše. Dotýká se duše Na-sinisula a sulidor ho vítá a přijímá ho. Dosahuje na duši Sruťgahara, Vol'himyora mnohokrátzrozeného, Luďkhamin, Se-ho-lomira, Yí-gartigoka, na nildoror a sulidoror, kteří leží v jeskyních proměny, a na obyvatele mlžného lesa a na obyvatele parné džungle a na ty, kteří zuřivě tančí na náhorní plošině i na ostatní na Belzagoru, kteří s ním sdílejí g'rakh.

A teď nachází jednu, která nepatří ani nildorovi ani sulidorovi, spící duši, duši zahalenou závojem, duši, jejíž barva a konzistence a podstata je jiná než ostatních. Je to pozemská duše, duše Seeny, a on na ni něžně volá a říká: probud' se, probud' se, miluju tě a přijdu si pro tebe. Neprobouzí se. Volá na ni: jsem úplně nový, jsem znovuzrozený, přetékám láskou. Připoj se ke mně. Staň se částí mne samotného. Seeno? Seeno? Seeno? Ale ona neodpovídá.

Teď vidí i duše ostatních Pozemšťanů. Jsou obdařeny g'rakh, ale rozum nestačí; jejich duše jsou slepé a tiché. Tady je Van Beneker; tady jsou turisté; tady jsou osamělí hlídači stanic v džungli. Tady je vyhořelá šedá prázdnota, kam patřila duše Cedrika Cullena.

S žádnou z nich se nedokáže spojit.

Pokračuje ve svém průzkumu a skrze mlhu září nová duše. Je to duše Kurtze. Kurtz přichází k němu a on ke Kurtzovi. A Kurtz nespí.

Teď jsi mezi námi, říká Kurtz a Gundersen říká: ano, konečně jsem tady. Duše se otevírá duši a Gundersen shlíží dolů do temnoty, kterou je Kurtz za perlově šedou oponou, jež zahaluje jeho ducha, do hrůzy, kde se po potrháných pavučinách míhají mnohonohé stvůry. V Kurtzově nitru se spojují, rozpínají a zase rozplývají chaotické tvary.

Gundersen nahlíží

za tuto temnou a pochmurnou oblast a nachází za ní studený jas světla, jež bíle září z hloubi, a pak Kurtz říká: vidíš?

Vidíš to? Jsem netvor? Mám v sobě dobro.

Nejsi netvor, říká Gundersen.

Ale já trpím, říká Kurtz.

Pro své hříchy, odpovídá Gundersen.

Za své hříchy jsem zaplatil svým utrpením a teď bych měl být propuštěn.

Trpěl jsi, souhlasí Gundersen.

Kdy potom mé utrpení skončí?

Gundersen odpovídá, že neví, že to není on, kdo určuje hranice takových věcí.

Kurtz říká: znám tě. Jsi dobrý chlap, i když trochu pomalý. Seena má o tobě vysoké mínění. Někdy si přeje, aby to mezi vámi dvěma dopadlo lépe. Místo toho teď má mne. Tady ležím. Tady ležíme. Proč mne neosvobodíš?

Co mohu udělat? ptá se Gundersen.

Dostaň mne zpátky do hor. Nech mne dokončit mé znovuzrození.

Gundersen neví, jak odpovědět, a proto pátrá v kruhu g'rakh, ptá se Na-sinisula, radí se s Vol'himyorem, radí se se všemi mnohokrátzrozenými a oni se spojují, spojují se v jeden hlas a říkají Gundersenovi hlasem hromu, že Kurtz je hotový, jeho znovuzrození proběhlo a nesmí se vrátit zpět do hor.

Gundersen to opakuje Kurtzovi, ale Kurtz už to slyšel. Kurtz se hrouť. Kurtz se propadá zpátky do temnoty. Zůstává uvězněn ve svých vlastních pavučinách.

Lituj mne, volá na Gundersena přes nesmírnou propast. Lituj mne, protože tohle je peklo a já jsem v něm.

Gundersen říká: lituju tě. Lituju tě. Lituju tě. Lituju tě.

Ozvěna jeho hlasu zaniká v nekonečnu. Všechno je teď tiché. Z prázdnoty se náhle ozývá Kurtzova bezhlesná odpověď, jakot a vzdorné crescendo výbuchu zuřivosti a nenávisti a zloby, křik upoutaného Prométhea týraného zobákem, který ho zraňuje. Křik dosahuje vrcholu ničivé síly. Pak odumírá. Chvějící se hmota vesmíru dál roste. Objevuje se měkká fialová záře, pohlcující disharmonii toho osamocенého strašného výkřiku.

Gundersen pláče pro Kurtze.

Kosmem proudí zářící slzy a na těch slaných řekách pluje Gundersen, putuje bez vůle, navštěvuje jeden svět za druhým, proplová mezi mlhovinami, mívá oblaka kosmického prachu, stoupá kolem podivných sluncí.

Není sám. Je s ním Na-sinisul a Srin'gahar a Vol'himyor a všichni ostatní.

Začíná si být vědom harmonie všech, kdož mají g'rakh. Poprvé si uvědomil pouto, jež svazuje g'rakh s g'rakh. On, který leží v jeskyni znovuzrození, je ve spojení s nimi se všemi, kdykoliv, pořád je s ním každá duše na této planetě ve spojení bezhlasnou komunikací.

Uvědomil si jednotu g'rakh a naplnila ho zbožnou úctou a pokorou.

Pochopil komplexnost tohoto dvojího lidu, rytmus jeho existence, nekonečné a věčné střídání cyklů za cykly znovuzrození a nového stvoření a hlavně jeho jednotu. Pochopil svou vlastní obudnou izolaci, zdi, které ho oddělovaly od ostatních lidí, jež oddělují člověka od člověka a činí každého z nich vězněm své vlastní lebký. Chápe, jaké to je žít mezi lidmi, kteří se naučili tyto vězné lebek osvobozovat.

To vědomí ho tísní a drtí. Myslí si: my jsme z nich dělali otroky, nazývali jsme je zvířaty, a po celou tu dobu byli spojeni, hovořili spolu beze slov prostřednictvím svých myslí, přenášeli hudbu svých duší jeden na druhého. Byli jsme sami a oni nebyli, a místo abychom před nimi poklekli a prosili je, aby nám dovolili sdílet ten zázrak, nutili jsme je pro nás pracovat.

Gundersen pláče pro Gundersena.

Na-sinisul říká: teď není čas pro smutek, a Srin'-gahar říká: minulost je minulost, a Vol'himyor říká: skrze svou lítost jsi byl očištěn, a všichni mluví jedním hlasem a najednou a on chápe. Chápe. Teď Gundersen chápe vše.

Vi, že nildor a sulidor nejsou dva odlišné druhy, ale pouhé dvě formy jednoho stvoření, o nic odlišnější než housenka a motýl, ačkoliv se nedá říct, která z nich je housenka a která motýl. Uvědomuje si, jaké to pro nildor bylo, když ještě byli ve svém původním stavu, když se rodili jako nildor a umírali beznadějně jako nildor, hynuli, když je postihl nevyhnutelný rozpad duše. A uvědomoval si strach a vzrušení těch prvních několika nildor, kteří přijali had pokušení a vypili drogu svobody, změnili se v tvory se srstí a drápy, znetvořené, zrůdné a transmutované. A cítil jejich bolest, když byli zavrženi, vyhnáni na náhorní plošinu, kde nebylo místo vhodné pro život bytostí obdařených g'rakh.

Cítil, jak na plošině trpěli.

Cítil i triumf těchto prvních sulidor, kteří překonali svou izolovanost, vrátili se z divočiny a přinesli s sebou novou víru. Pojď a změň se, pojď, a buď změněn! Odvrhni své tělo pro jiné! Už se nepas, ale lov a jez maso! Buď znovuzrozen a žij podruhé, ovládní silné tělo, které je obdařeno duchem zkázy!

A jak věděl, nildor tento cíl přijali a podroboval: se znovuzrození, nejprve několik, pak více, a potom celé tábořiště, celá populace přicházela, ne aby se skrývala na náhorní plošině očištění, ale aby žila novým životem v zemi, kde vládne mlha. Nemohli odolát, protože se změnou těla přicházelo i požehnané osvobození duše, jednota, spojení g'rakh s g'rakh. Teď chápal, jaké to pro ně bylo, když přišli Pozemšťané, chantiví, úspěchání, nevědomí, politováníhodní, krátce žijící Pozemšťané, bytosti obdařené g'rakh, které však neuměly nebo nemohly najít tu jednotu, které si pohrávaly s drogou osvobození, a přitom ji naplno neochutnaly, jejichž myslí byly uzavřené navzájem, jejichž cesty a budovy a chodníky se rozrůstaly po celé planetě jako neštovice. Viděl, jak málo Pozemšťané věděli a jak málo se byli schopni naučit a kolik toho bylo před nimi ukryto, protože by to nepochopili, a proč bylo nutné, aby se sulidor po celé ty roky okupace skrývali v mlze tak, aby cizince nemohlo napadnout, že jsou spřízněni s nildor, že byli syny nildor a zároveň otci nildor. Protože kdyby Pozemšťané poznali jen polovinu pravdy, zhrzoili by se, neboť jejich myslí jsou odděleny jedna od druhé až na těch několik málo, kteří se byli ochotni poučit a příliš mnoho těch, jejichž duše byly temné a posedlé demony, jako Kurtzova.

Cítil tu úlevu nad tím, že čas předstírání už je pryč, že na tomto světě už nemusí být nic skrýváno, že se sulidor mohou vrátit dolů do krajů nildor a svobodně se stěhovat, beze strachu, že by tajemství znovuzrození mohlo být náhodně odhaleno těm, kteří pro ně ještě nedozráli.

A cítil radost nad tím, že sem přišel on, obstál ve zkoušce a vydržel své osvobození. Jeho mysl je teď otevřená a byl znovu zrozen.

Snesl se dolů a vstoupil do svého těla. Znovu si začal uvědomovat, že leží zmrazený v želatině na chladné podlaze temné cely, jež ústí do dlouhé chodby v narudlých horách čnicích z bílé mlhy v podivném světě. Jeho čas ještě nepřišel.

Podrobil se tónům, barvám, vůním a strukturám které zaplavovaly vesmír. Dovalil jim, aby ho vzaly s sebou a plul lehce podél osy času, takže je zase dítětem, jež hledí do noci a pokouší se spočítat hvězdy, tu zase bojácně pije hadí jed s Kurtzem a Salamonem, tu je zase zaměstnancem Společnosti a říká svému osobnímu počítači že si ze všeho nejvíc přeje zasadit se o další rozvoj lidského impéria, objímá Seenu na tropické pláži pod několika měsíci a teď se s ní setkává poprvé a teď zase prosévá krystaly v Moří prachu a teď jede na nildorovi a teď běží se smíchem ulicí svého dětství a teď mří zapalovačem na Cedrika Cullena a teď stoupá do hor znovuzrození a teď se chvěje, když do místnosti vchází Kurtz a teď bere na jazyk hostii a teď s úžasem hledí na bílé ňadro ve své dlani a teď omámeně kráčí pod cizím sluncem a teď se sklání nad zpustošeným tělem Henryho Dykstry a teď a teď a teď a teď...

Slyší vyzvánění zvonů.

Cítí, že se planeta chvěje a pohybuje v osách.
Cítí tančící jazyky plamenů.
Dotýká se kořenů hor znovuzrození.
Cítí všude kolem sebe duše nildoror a sulidoror.
Rozeznává slova hymnu, který zpívají sulidoror a přidává se k nim.
Roste. Smršťuje se. Hoří. Hroutí se. Mění se.
Procitá.
"Ano," říká přidušený, tichý hlas. "Teď pojď ven. Je čas. Posad' se. Posad' se."
Gundersen otevírá oči. Jeho omámený mozek je zaplaven příbojem barev. Trvá to okamžik, než je zase schopen vidět.
Ve vchodu do jeho cely stojí sulidor.
Jsem Ti-munilee," říká sulidor. "Znovu ses narodil."
"Já tě znám," říká Gundersen. "Ale ne pod tímto jménem. Kdo jsi?"
"Sáhni do mne a uvidíš," říká sulidor.
Gundersen do něj sahá.
"Znám tě jako nildora Sruťgahara," říká Gundersen.

SEDMNÁCT

Gundersen, opíraje se o sulidorovu ruku, klopýtavě vyšel ze síně svého znovuzrození. V temné chodbě se zeptal:
"Změnil jsem se?"

"Ano, velice ses změnil," řekl Ti-munilee.

"Jak? V jakém směru?"

"Ty nevíš?"

Gundersen zvedl ruku a přidržel si ji před očima. Pět prstů, ano, jako předtím. Podíval se na své nahé tělo a nenašel žádný rozdíl. Paradoxně pocítil zklamání; možná se vlastně vůbec nic nestalo. Jeho nohy, stehna, hýždě, jeho břicho - všechno vypadalo jako dřív.

"Vůbec jsem se nezměnil," řekl.

"Změnil ses hodně," odpověděl sulidor.

"Vidím se a vidím stejné tělo, jaké jsem měl dřív."

"Podívej se znovu," poradil mu Ti-munilee.

V hlavní chodbě zahlédl Gundersen ve svědě houboidů svůj odraz na sklovitě hladkých stěnách. Ucouvl a vytřeštil oči. Změnil se, ano; ve svém znovuzrození předčil dokonce i Kurtze. To, co se na něj dívalo ze zvlněného povrchu steny, bylo s těžší lidské. Gundersen hleděl na masce podobnou tvář s obrovský nadočnicovými oblouky, štěrbinovitým nosem, žebrovitými výběžky na ramenou, mnohakloubé řady čidel na prsou, chápavé orgány u pasu, zvrásněnou kůži, svítící orgány ve tvářích. Znovu se na se podíval a žádnou z těch věcí nenašel. Byla to jen iluze?

Rychle spěchal na denní švédou.

"Změnil jsem se, nebo jsem se nezměnil?" zeptal se sulidora.

"Změnil ses."

"Kde?"

"Změnil ses ve svém nitru," řekl bývalý Srin'gahar.

"A ten odraz?"

"Obraz v zrcadle někdy lže. Podívej se na sebe mýma očima a uvidíš, co jsi."

Gundersen do něj znovu sáhl. Uviděl sám sebe a co viděl, bylo jeho staré tělo, pak mrkl a v tom prodělal změnu a uviděl bytost s čidly a štěrbinami, a pak byl zase sám sebou.

"Jsi spokojen?" zeptal se Ti-munilee.

"Ano," řekl Gundersen. Pomalu kráčet k plošině před východem z jeskyně. Od chvíle, kdy vešel dovnitř, se změnilo roční období; kraji pod nimi teď vládla železnou rukou zima a údolí bylo zaplněno hustou mlhou, skrze kterou tu a tam zahlédl závěje sněhu a ledu. Nablízku cítil přítomnost nildoror a sulidoror, ačkoliv viděl jen Ti-munilee. Uvědomoval si duši starého Na-sinisula v nitru pohoří, prodávajícího zrovna poslední fázi znovuzrození. Dotkl se duše Vol'himyora daleko na jihu. Lehce se oťel o duši mučeného Kurtze. A pak najednou ucítil duše jiných Pozemšťanů, stejně svobodné, jako byla ta jeho, otevřené, nepříliš daleko od něj.

"Kdo jste?" zeptal se.

A oni mu odpověděli: "Nejsi první našeho druhu, kdo prodělal znovuzrození bez újmy."

Ano. Vzpomínal si. Cullen mu říkal, že před ním byli jiní, z nichž někteří se změnili v obludy, a o ostatních už prostě nikdo víckrát neslyšel.

"Kde jste?" zeptal se jich.

Řekli mu to, ale on nepochopil, protože oni tvrdili, že odvrhli svá těla. Já jsem své tělo také odvrhl?" zeptal se. A oni řekli: ne, pořád ho ještě máš, protože ses tak rozhodl, a my se rozhodli jinak. Pak mu zmizeli.

"Už cítíš ty změny?" zeptal se Ti-munilee.

"Změny jsou v mém nitru," řekl Gundersen.

"Ano. Teď jsi dosáhl smíření."

S překvapením i radostí si uvědomil, že je to pravda. Strach, rozpory, napětí - to všechno bylo pryč. Provinění bylo pryč. Lítost byla pryč. Osamělost byla pryč.

Ti-munilee řekl: "Viš, kdo jsem byl, když jsem byl Srin'gahar? Sáhni do mne."

Gundersen ho poslechl. Po chvíli řekl, "Byl jsi jeden z těch sedmi nildoror, kterým jsem před mnoha lety překazil jejich znovuzrození."

"Ano."

"A přesto jsi mne celou cestu do mlžných krajů nesl na svých zádech."

"Můj čas přišel znovu," řekl Ti-munilee, "a já byl šťastný. Odpustil jsem ti. Pamatuješ si na toho rozčileného sulidora na hranici, když jsme dorazili do mlžných krajů?"

"Ano," řekl Gundersen.

"Byl to jiný z naší sedmičky. Byl to ten, kterého jsi sežehl plamenem. I on nakonec dosáhl znovuzrození, ale stále tě nenáviděl. Už tomu tak není. Zítra, až budeš připraven, dosáhneš až k němu a on ti odpustí. Uděláš to?"

"Udělám," řekl Gundersen. "Ale skutečně mi odpustí?"

"Jsi znovuzrozený. Proč by ti neodpustil?" odpověděl Ti-munilee. Pak se zeptal: "Kam půjdeš teď?"

"Na jih. Pomoci svým lidem. Nejprve pomohu Kurtzovi, povedu ho novým znovuzrozením. Pak ostatním. Těm, kteří se chtějí otevřít."

"Mohu s tebou sdílet tvou cestu?"

"Znáš odpověď."

Daleko odtud se svíjela a zmítala temná Kurtzova duše. Vydrž, řekl mu Gundersen. Vydrž. Už nebudeš trpět dlouho. Poryv mrazivého větru se opřel do úbočí hor. Gundersenovi zavířily před obličejem třpytivé vločky. Usmál se. Ještě nikdy se necítil tak svobodný, tak lehký, tak mladý. Představa změněného lidstva ho naplnila pocitem závratě. Jsem mostem, přes který přejdou. Jsem jejich jistotou a životem. Jsem světlem tohoto světa: ten, kdo mne bude následovat, nebude kráčet ve tmě, ale bude mít světlo života. Dám vám nové přikázání, milujte se navzájem.

Řekl Ti-munilee: "Půjdem?"

"Budu připraven, až budeš připraven ty."

"Hned."

"Hned," řekl sulidor a společně začali sestupovat úbočím hory bičovaným větrem.